africană) și alocuțiunea pe care a rostit-o în fața Consiliului Economic și Social al O.N.U. întrunit la Geneva (despre problemele comerțului internațional) vom avea o imagine ceva mai completă a intervențiilor lui U Thant în afara, dar pe linia activității O.N.U.

O etapă deosebită a itinerarului a fost Rangoon-ul, capitala țării sale, pe care n-a mai văzut-o din 1961, cînd a devenit secretar general al O.N.U. A fost o vizită oficială : U Thant a venit în patrie ca invitat al președintelui Consiliului revoluționar birman, generalul Ne Win. Ei au trecut împreună în revistă principalele probleme internaționale, cu precădere pe cele ale Asiei de sud-est.

Corespondenții de presă au reținut două din declarațiile făcute de U Thant la Rangoon : și-a exprimat speranța că președintele Johnson va fi reales ; în ceea ce îl privește personal a spus că nu a luat o hotărîre definitivă în legătură cu o eventuală acceptare a reînnoirii mandatului său la O.N.U.

În momentul în care revista intră sub tipar nu se cunosc încă amănunte asupra vizitei lui U Thant la Moscova, ultima capitală pe care o vizitează înainte de a se întoarce în America, unde, la 6 și 7 august va face o vizită oficială la Washington la invitația președintelui Johnson.

Felicia ANTIP

NEW YORK

Preocupări politice actuale

O trecere în revistă a actualității politice americane îndreptățește opinia că apropierea de etapa decisivă a campaniei electorale nu va fi de natură să ducă la un armistițiu în problemele nevralgice ale politicii interne și externe ci, dimpotrivă, se întrevede o permanentă ascuțire a lor.

Ultima conferință de presă a președintelui Johnson a sintetizat principalele preocupări — interne și externe — ale Administrației, în plină campanie electorală. Subiectele abordate de Johnson sînt de strictă actualitate, ele referindu-se la probleme care vor rămîne probabil multă vreme în atenția cercurilor politice din Statele Unite.

La două ore după conferința sa de presă, președintele Johnson s-a întîlnit cu noul candidat desemnat de partidul republican pentru alegerile prezidențiale, senatorul Goldwater. Convorbirea, care a durat aproximativ un sfert de oră, a fost prezentată de observatori ca avînd menirea să scoată în afara campaniei electorale problemele explozive. Dar lucrul acesta pare îndoielnic. Problema drepturilor civile nu poate și nu va putea fi eliminată din dezbaterea preelectorală, după cum relațiile interoccidentale sau politica în Asia de sud-est formează, de pe acum, obiectul unor controverse ascuțite.

Unii comentatori sînt de părere că pe primul plan se situează, în acest moment, chestiunile interne. Sarcina aplicării legislației drepturilor civile în Statele Unite este îngreunată de incidentele destul de violente care au avut loc în ultimul timp în cîteva cartiere newyorkeze și în mod special în Harlem, Brooklyn și Manhattan. Atacurile forțelor extremiste împotriva populației de culoare și eforturile depuse, în sud, pentru a împiedica integrarea în localurile publice și în școli au creat un climat destul de încărcat. Intervențiile recente ale primarului din New York, Robert Wagner, și guvernatorului statului New York, Nelson Rockefeller, nu au dat deocamdată rezultate. Manifestațiile au continuat și violențele se repetă în locurile cele mai diferite din metropola americană.

Săptămîna trecută *New York Times* arăta că „tulburările din Harlem s-au iscat într-o perioadă grea pentru cauza legii drepturilor civile, la începutul importantei campanii prezidențiale din 1964". Ziarul comenta în felul următor politica republicană : „Nu știm dacă senatorul Goldwater dorește sprijinul extremiștilor care se pronunță împotriva negrilor, deși multe din lucrurile pe care le-a afirmat sau nu le-a afirmat recent sugerează că într-adevăr dorește votul lor. În orice caz, în prezent el este virtual sigur că va cîștiga sprijinul majorității celor care se opun campaniei negrilor pentru egalitate deplină și dreptate... Tulburări asemănătoare celor din Harlem tind să înrăutățească relațiile dintre albi și negri și să îngroașe astfel rîndurile celor care vor vota pentru Goldwater".

Pentru perioada imediat următoare observatorii americani așteaptă rezultatele reuniunii principalilor lideri ai populației de culoare, menită „să fixeze strategia de viitor a organizațiilor pe care le reprezintă". Știrea este de natură să sugereze că problema va rămîne deschisă și că aplicarea fermă și eficientă a recentei legislații adoptate de Congres va continua să facă obiectul unor cereri energice. Toate acestea concură spre confirmarea presupunerii sugerate de unii comentatori asupra menținerii problemelor interne în înfruntarea electorală. „Este inevitabil ca problema drepturilor civile să intervină în campania pentru viitoarele alegeri prezidențiale" — a declarat președintele Johnson.

Pe planul politicii externe, înfruntarea se anunță la fel de puternică. Programului adoptat la San Francisco, democrații nu i-au răspuns încă în mod oficial printr-un document. Dar recentele declarații ale vîrfurilor administrației trebuie considerate ca o luare de poziție semnificativă pentru platforma de pe care partidul democrat își va duce campania electorală. În cursul interviului televizat transmis duminică, secretarul de stat Rusk, răspunzînd acuzațiilor formulate de Goldwater cu privire la politica externă a S.U.A., a afirmat că victoria nu va fi repurtată „printr-o vastă orgie militară". Făcînd aluzie la formula preconizată de liderul republican privind o accentuare a politicii „în pragul războiului" Rusk a spus că este de preferat „o politică de prudență, răbdare, chibzuință și moderare".

Cercurile conducerii democrate dezavuează asemenea propuneri formulate de Goldwater ca trecerea controlului asupra armelor nucleare deținut de președintele Statelor Unite, pe seama militarilor. Președintele Johnson în cadrul conferinței de presă menționate a arătat că poporul american dorește ca această împuternicire să fie încredințată unui civil. Evident, presa americană subliniază complexitatea problemei în cazul în care acest civil ar fi o persoană cu vederile politice ale senatorului din Arizona. Dar deocamdată ideea în sine a „primatului civil" în problemele nucleare se bucură de sprijin în pofida agitației propagandistice a mașinii electorale republicane.

În sfîrșit, un alt domeniu de preocupare îl constituie politica în Asia de sud-est. Conferința de presă a lui Johnson a survenit din acest punct de vedere într-un moment plin de semnificație. Politica Administrației se află „între două focuri". Ea este supusă unor presiuni denumite de presă „neutraliste" *(Washington Post)* și în același timp trebuie să facă față presiunilor extremiste ale unor cercuri politice americane și ale grupării premierului sud-vietnamez Khan.

Din ultimele acțiuni americane reiese că o mare îngrijorare o provoacă la Washington campania propagandistică din Vietnamul de sud. Generalul Khan, care multă vreme a păstrat un fel de „tăcere rezervată" asupra proiectelor S.U.A. în sud-estul asiatic, și-a făcut cunoscută de mai multe ori în ultimele zece zile intenția de a accelera o „extindere a conflictului". Direct sau prin intermediul unor oficieri de mînă a doua, guvernul de la Saigon a cerut o politică „de mînă forte" în Asia de sud-est. Au reținut astfel atenția recentele declarații ale generalului Nguyen Cao Ki, comandantul forțelor aeriene sud-vietnameze, care a pledat direct pentru o generalizare a războiului din Vietnamul de sud. Pe de altă parte, guvernul sud-vietnamez a adresat o cerere de ajutor pentru continuarea războiului unui număr de 34 de state. În sfîrșit, pot fi citate două declarații recente ale Ministerului de Externe de la Saigon care resping propunerile lui U Thant și ale generalului de Gaulle în sensul unei „soluționări politice" la masa conferinței. Unele surse (corespondentul din Saigon al agenției *U.P.I.*, Malloy) au menționat chiar o stare „de tensiune" între Khan și ambasadorul american Maxwell Taylor. „Ambasadorul i-a cerut premierului sud-vietnamez să încetinească campania propagandistică a guvernului preconizînd extinderea războiului. De asemenea, ambasadorul Taylor și ambasadorul adjunct Alexis Johnson i-au făcut o vizită lui Khan pentru a-i solicita o respingere oficială a apelului lansat de generalul Nguyen Cao Ki pentru o extindere a conflictului. Khan a refuzat să respingă în mod public declarațiile războinice ale lui Ki și a comunicat americanilor că este la fel de nemulțumit de eforturile lor de a contrazice dările de seamă ale generalului său". Cercurile politice americane consideră că aceste acțiuni ale grupării lui Khan sprijină în ultimă instanță atacurile republicane împotriva politicii actualei administrații în Vietnamul de sud. „Autoritățile de la Washington — scria John Hightower de la *Associated Press* — recunosc că sînt nemulțumite și oarecum dezorientate de declarațiile făcute în ultimele zile de premierul sud-vietnamez Khan și de alte oficialități din Vietnamul de sud în legătură cu extinderea conflictului". Și comentatorul continuă : „Motivul acestei nemulțumiri este că

politica Administrației nu prevede acum lărgirea conflictului și se crede a ști că în ultimele două sau trei săptămîni președintele Johnson a arătat destul de limpede oficialităților de la Casa Albă, Departamentul de Stat și Pentagon că pentru moment este sătul de cît a auzit vorbindu-se despre război".

Acționînd împotriva acestor cereri extremiste care „împing politica dincolo de orice punct acceptabil", Administrația Johnson nu a precizat totuși care sînt intențiile sale în sud-estul asiatic. Președintele a menționat eforturile care se depun la Saigon pentru „sporirea eficacității programelor actuale". Totodată însă, în presă au apărut și alte știri. Unele telegrame recente anunțau că în această săptămînă vor fi aduse la cunoștința publicului „formele noi" ale ajutorului american acordat Vietnamului de sud *(France Presse)*. În cadrul unei depoziții făcute în fața Comisiei pentru alocări a Senatului McNamara a cerut să se aprobe „orice cantitate de ajutor economic, pregătire militară și sprijin administrativ" pentru Vietnamul de sud. Totodată, luni s-a anunțat că S.U.A. vor trimite noi efective militare în Vietnamul de sud și că „va fi îmbunătățit ajutorul american pentru această țară". „Nu poate exista o soluție rapidă pentru Vietnam — a declarat totuși secretarul de stat Rusk răspunzînd direct acuzațiilor formulate de Goldwater. Războiul din această țară nu poate fi cîștigat printr-o acțiune militară de mare amploare".

Poziția americană a rămas neschimbată în privința oportunității unei reuniuni internaționale asupra situației din Asia de sud-est. Recentele declarații făcute de generalul de Gaulle sînt considerate la Washington și la Londra ca o „ușoară modificare" a poziției oficiale a Franței în sensul că „ideea unei conferințe pentru Vietnam este nouă din punct de vedere tehnic" *(France Presse)*. Pe de altă parte, președintele Johnson în conferința sa de presă a declarat că Statele Unite continuă să considere inoportună o reuniune a celor 14 state.

Acesta este momentul în care, din surse oficiale ale partidului democrat, s-a anunțat iminența publicării unui program asupra intențiilor partidului în principalele probleme interne și externe.

Sergiu VERONA

ROMA

Al 26-lea guvern

Al 26-lea guvern italian din perioada postbelică (și cel de-al 4-lea organizat potrivit programului de centru-stînga) a fost așadar constituit. Astăzi primul ministru Moro se prezintă în fața Senatului cu lista guvernului și cu o primă declarație-program, urmînd ca la începutul săptămînii viitoare să facă același lucru în Camera Deputaților și ca cel mai tîrziu între 8 și 10 august, să solicite votul de investitură.

La o privire superficială, noul cabinet pare în toate privințele asemănător celui precedent. Există însă cîteva deosebiri care indică atît o intensificare a manevrelor unor cercuri de dreapta, cît și o concretizare a opoziției în unele sectoare ale stîngii care au participat în trecut la formula guvernamentală. Este vorba pe de o parte de retragerea așa-numitului „curent fanfanian" al democrației creștine din cabinetul actual, și pe de altă parte de refuzul aripii de stînga a conducerii partidului socialist italian de a mai lua parte la noul guvern.

În ce privește criza din partidul democrat-creștin, așa cum s-a manifestat prin ieșirea din guvern a unui ministru și mai ales prin refuzul unei secțiuni importante a conducerii acestui partid de a sprijini pe viitor guvernul, comentatorii înclină să vadă în ea în primul rînd o expresie a slăbiciunii „primejdioase" a acestui partid. Curentul fanfanian, denumit astfel după numele conducătorului său, fostul premier Fanfani, ar putea reprezenta, după aprecierile unui ziar ca *Il Giorno*, aproximativ 21 la sută din forțele influente ale democrației creștine; în afară de aceasta, nu este exclus să i se alăture curentul de dreapta condus de un alt fost premier, Scelba. La viitorul congres național al partidului, care se va întruni probabil între 10 și 25 septembrie, reprezentanții reuniți ai dreptei vor căuta să „tragă spre dreapta" guvernul. Moro, sprijinit de actualul secretar general al partidului, Rumor, își pregătește rezistența și contraofensiva. Oricum, un lucru e sigur de pe acum, și anume „ruptura majorității de la Neapole" (cum scrie *Il Giorno* referindu-se la unul din trecutele congrese în care partidul democrat-creștin realizase o anumită unitate). „Democrația creștină este frămîntată de disensiuni interne care cu timpul, în loc să se atenueze, se vor amplifica, dăunînd mult intereselor partidului catolic în actuala perioadă" *(Il Messaggero)*.

Pe de altă parte, retragerea în opoziție a stîngii partidului socialist exprimă neîncrederea unei secțiuni importante a acestui partid față de programul actualului cabinet și protestul față de anumite „atenuări" ale angajamentelor asumate în declarația programatică a precedentului guvern de centru-stînga. Fostul ministru al bugetului, Giolitti, a declarat că, după părerea sa, „acordul cvadripartit în urma căruia a luat ființă noul guvern este deficitar atît în ce privește politica economică pe termen lung sau conjuncturală, cît și în ce privește reformele, cum ar fi cea urbanistică". El nu poate participa deci la un asemenea guvern, întrucît consideră că acțiunea sa în fruntea departamentului respectiv nu ar fi eficace. În locul lui a fost desemnat fostul ministru al lucrărilor publice, Pieraccini, de asemenea membru al partidului socialist.

De fapt, principalele probleme care au preocupat opinia publică și pe comentatorii politici în perioada de criză după răsturnarea primului cabinet Moro par să fi rămas nerezolvate. Înainte de prezentarea oficială în parlament a programului guvernamental nu se pot face aprecieri asupra intențiilor noului cabinet. Acordul dintre cele patru partide participante la coaliție — în virtutea căruia a și fost posibilă constituirea guvernului — este conceput în termeni generali, greu de interpretat. Singurul fapt semnificativ rămîne deci abandonarea unuia dintre posturile-cheie pentru aplicarea reformelor de structură de către unul din puținii miniștri ai precedentului cabinet angajați activ în direcția traducerii în fapt a unor asemenea reforme. Înlocuirea lui Giolitti, autor al unui plan cincinal de reorganizare a economiei italiene, apreciat de presa de stînga ca incluzînd unele puncte favorabile și eficiente, ar lăsa să se creadă că au avut cîștig de cauză acele cercuri ale dreptei democrat-creștine interesate în amînarea acestor reforme și în general în renunțarea la măsurile restrictive îndreptate împotriva marelui capital. Aceasta ar însemna, așa cum scriau multe ziare și în special cele care preconizează „prudența" în domeniul social, că se vor face presiuni asupra guvernului pentru a-l determina să adopte în primul rînd măsurile anticonjuncturale, printre care blocarea salariilor.

Dar măsurile de acest gen, ezitările manifestate de guvern și pendulările sale spre dreapta au fost cele care au determinat căderea precedentului cabinet Moro. În perioada de criză care a urmat, au avut loc greve și alte acțiuni revendicative îndreptate împotriva diverselor măsuri de natură să ducă la scăderea capacității de cumpărare a maselor de salariați. Ne referim la acțiunile care au avut loc în diferite întreprinderi metalurgice, în economia rurală, în unele sectoare ale serviciilor publice, și la recenta grevă a tipografilor care a paralizat apariția aproape tuturor ziarelor italiene timp de cîteva zile. Multe ziare apreciază că dacă noul guvern nu ar trage concluziile corespunzătoare din aceste simptome el va fi amenințat cu probleme la fel de dificil de rezolvat ca și cele care au dus la destrămarea precedentei coaliții. Lucrul acesta a fost subliniat zilele trecute la sesiunea Comitetului Central al Partidului Comunist Italian, care sublinia în documentul publicat la Roma: „Există riscul ca în sînul actualei formații guvernamentale să se intensifice pretențiile grupurilor conservatoare. Or, numai o politică coerentă de reforme democratice și sociale poate interveni în mod eficace, poate obține sprijinul larg și activ al maselor și poate înlătura primejdia unei degenerări conservatoare... În cursul crizei guvernamentale trecute, protestul și neîncrederea maselor populare și-au găsit expresia în mari manifestații politice și acțiuni de masă. Dezvoltarea continuă a luptelor unitare revendicative, la care au participat laolaltă sute de mii de oameni ai muncii, a confirmat hotărîrea fermă a populației de a respinge orice politică de reducere a salariilor, orice atacuri împotriva autonomiei și atribuțiilor sindicale".

Justețea acestui punct de vedere a fost recunoscută și de alte cercuri. *Il Giorno*, care se declară de acord cu politica de respingere a colaborării cu partidul comunist și în general cu forțele largi de stînga, și care este dispus să accepte în anumite limite politica de prioritate a măsurilor anticonjuncturale față de cele de reformă, recunoaște riscurile pe care ea le implică. „Este adevărat că salariile italiene progresează spre nivelul celor europene

— scrie *Il Giorno* — însă este tot atît de adevărat că salariaţii înşişi nu se bucură decît de prea puţine avantaje în acest sens, ca urmare a creşterii preţurilor produselor de larg consum sau a celor alimentare. Adevărul este că, pentru a asigura în mod real avantajele oamenilor muncii e nevoie de investiţii pe baza unui program precis, de ansamblu; că pentru a apăra puterea de cumpărare a salariilor este nevoie de simplificarea sistemului de distribuţie, de înlăturarea speculei în diferite sectoare; că pentru a reduce preţurile de cost este nevoie de o reformă concretă... Şi nu trebuie să se uite în nici un program guvernamental actual de soarta industriei şi a miinii de lucru din regiunile înapoiate din sudul ţării, după cum nu trebuie să se subevalueze riscul creat de concurenţa străină în cadrul «Europei unite»".

Paolo RICCI

Roma, 28 iulie

ANKARA

Forţe centrifuge în C.E.N.T.O.

Conferinţa şefilor de state ai Turciei, Iranului şi Pakistanului, încheiată acum cîteva zile, constituie ultima manifestare a unei intense activităţi diplomatice desfăşurate în ultima perioadă la Ankara şi Istanbul. Încă la începutul lunii, capitala Turciei a găzduit cîteva importante reuniuni diplomatice: întrevederile bilaterale între preşedintele Gürsel al Turciei şi mareşalul Ayub Khan, preşedintele Pakistanului, convorbiri bilaterale turco-iraniene, la nivelul miniştrilor de externe, precum şi conferinţa tripartită a miniştrilor de externe ai Turciei, Iranului şi Pakistanului. În cea de-a treia decadă a lunii iulie, la Istanbul au avut loc întîlniri tripartite la nivel înalt cu participarea primilor miniştri sau a şefilor respectivelor state.

Deşi cele trei state fac parte din C.E.N.T.O., întrevederile dintre conducătorii lor nu s-au desfăşurat în cadrul organizatoric pe care l-ar fi putut oferi această alianţă militară, iar hotărîrile adoptate nu se încadrează nici ele în activitatea obişnuită a pactului. Comunicatul comun publicat la terminarea întrevederilor atrage atenţia asupra dorinţei proclamate de cele trei state de a intensifica în viitor colaborarea economică, tehnică şi culturală dintre ele, fără ca această colaborare să afecteze politica economică internă a fiecărei ţări. În comunicat se reafirmă „convingerea şefilor de stat ai celor trei ţări că un factor esenţial pentru accelerarea dezvoltării naţionale este cooperarea regională care poate contribui la pace şi stabilitate".

Notînd că tratativele au avut loc în afara C.E.N.T.O., ziarele turceşti atrăgeau atenţia că faptul trebuie interpretat ca o expresie a nemulţumirii celor trei state faţă de atitudinea principalilor lor aliaţi din cadrul pactelor militare în relaţiile cu ele.

Ziarul *Cumhuriyet* sublinia că tratativele au avut loc în afara pactului militar C.E.N.T.O., iar *Milliyet* scria că „acordul intervenit la conferinţa tripartită la nivel înalt dintre Iran, Pakistan, Turcia nu are nici o legătură cu vreun pact".

Ziarele occidentale nu acordă decît o semnificaţie tactică declaraţiilor oficiale ale conducătorilor celor trei state relativ la faptul că obiectivele convorbirilor din Turcia ar fi fost „apropiate şi paralele" cu cele ale partenerilor occidentali. Apreciind că pactul C.E.N.T.O. este în „derivă", cotidianul francez *Combat* semnala că iniţiativa celor trei state trebuie apreciată ca „expresia voinţei din ce în ce mai vii şi manifeste a ţărilor «periferice» în curs de dezvoltare — de a urma căi dacă nu opuse cel puţin neconforme cu cele ale Londrei şi Washingtonului. Dacă ar fi fost altfel, cele trei înalte părţi contractante nu ar fi organizat această întîlnire întrucît organizaţia C.E.N.T.O. a prevăzut bazele şi a constituit un cadru solid de cooperare a membrilor în toate domeniile".

De la înfiinţarea acestui pact militar, cele trei state au respectat în general hotărîrile adoptate în cadrul lui. Turcia, Iranul şi Pakistanul nu sînt însă mulţumite de rezultatele dobîndite în urma coordonării politicii lor cu statele care au un rol conducător în alianţă. „Astăzi — putem citi în *Le Monde* — situaţia este cu totul alta şi cele trei capitale apreciază că fidelitatea lor a fost prost plătită...". Numeroase fapte arată că fiecare dintre cele trei state este dezamăgit de raporturile întreţinute cu principalele puteri occidentale, atît în cadrul alianţelor din care fac parte cît şi în afara lor. Ziare din apus afirmau că în cadrul întrevederilor avute la începutul acestei luni cu liderii turci, preşedintele Pakistanului ar fi declarat: „Noi trebuie să încetăm de a mai fi pioni pe tabla de şah a celor mari. Trebuie să alcătuim un front unic şi să facem abstracţie de sentimente". Declaraţia a fost urmată şi de o propunere concretă: constituirea unui nou pact care să grupeze Turcia, Pakistanul şi Iranul. Ziarul turc *Cumhuriyet* considera, de altfel, tratativele de la Istanbul ca o primă fază a unei uniuni politice între respectivele ţări. Din documentele consfătuirilor nu reiese însă că ar fi fost luată vreo hotărîre în acest sens. Singurul element care poate permite să se aprecieze că cele trei state urmăresc să-şi armonizeze într-o oarecare măsură politica lor, chiar mai mult decît în domeniile anunţate — economic, tehnic şi cultural — îl constituie crearea unui consiliu ministerial compus din miniştrii afacerilor externe, cu participarea şi a altor miniştri, în vederea adoptării şi aplicării unor hotăriri în probleme de interes comun.

Dacă este mai dificil de apreciat încă ce forme concrete va îmbrăţişa colaborarea politică dintre aceste state în domeniul politicii externe şi dacă ele vor constitui un nou bloc, în afara sau în cadrul C.E.N.T.O., putem observa totuşi că politica lor pare a evolua. Unii observatori merg pînă acolo încît atribuie chiar o semnificaţie precisă acţiunilor diplomatice întreprinse de cele trei state. „Chestiunea fundamentală — relata *Le Monde* — a fost de a şti dacă neutralismul nu ar fi mult mai profitabil decît aderarea la alianţele occidentale".

Deocamdată ar fi însă prematur să se facă presupuneri pe această linie. Numai viitorul va arăta dacă acordul pentru intensificarea cooperării regionale dintre cele trei state va avea vreo repercusiune asupra participării lor la viaţa internaţională.

Eugen PHOEBUS

La Havana s-a deschis o expoziţie de maşini agricole moderne folosite în agricultura Cubei

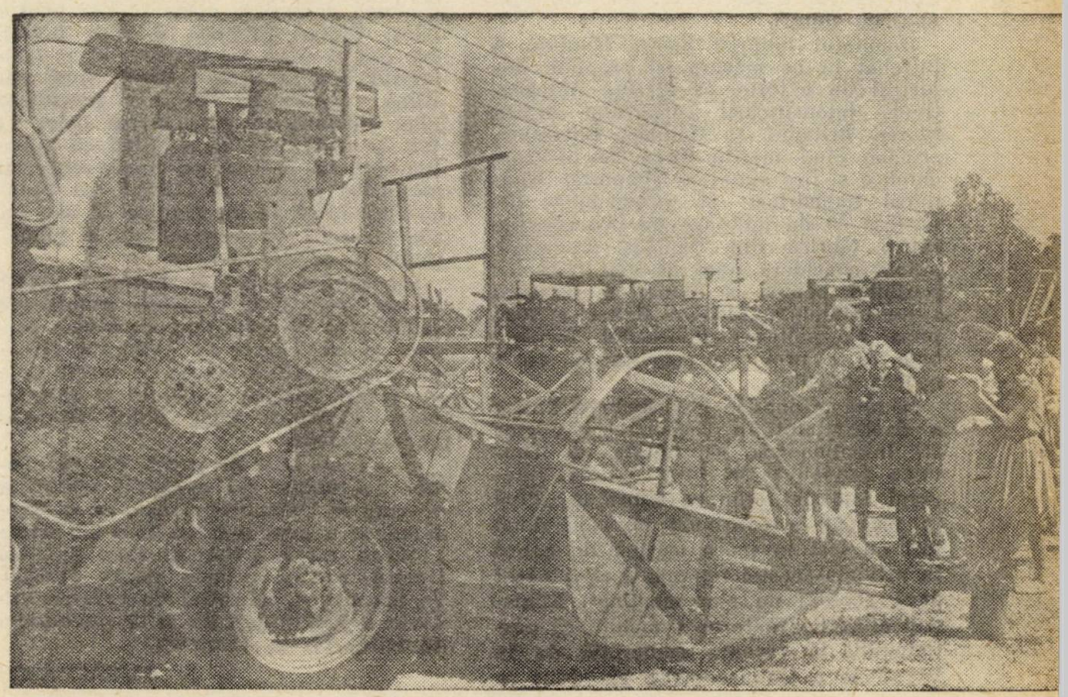

MOSCOVA

Vizita lui Richard Butler

În această săptămînă în capitala Uniunii Sovietice au sosit Richard Butler, ministrul afacerilor externe al Marii Britanii, și U Thant, secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. Cele două vizite oficiale au fost așteptate și urmărite cu interes de observatorii sovietici și străini.

Ministrul de externe al Angliei vine pentru prima oară în Uniunea Sovietică. Inițial se stabilise ca vizita să aibă loc cu aproximativ o lună în urmă, dar ea a fost amînată din cauza calendarului diplomatic încărcat al ambelor țări.

Observatorii apreciază că agenda convorbirilor sovieto-engleze cuprinde probleme numeroase. Unele indicații în această privință s-au desprins din declarațiile făcute de Richard Butler în Camera Comunelor luni după-amiază, înainte de plecarea sa spre Moscova, precum și la sosirea pe aeroportul Vnukovo. Ministrul afacerilor externe a răspuns interpelărilor mai multor deputați referitoare la călătoria pe care urma s-o întreprindă. Barbara Castle, membră a Comitetului executiv al partidului laburist, a subliniat că Uniunea Sovietică „manifestă tot mai puternic dorința sinceră pentru o destindere Est-Vest". Ea a apreciat ca un indiciu în acest sens recenta propunere sovietică referitoare la crearea unei forțe permanente a O.N.U., și a sugerat ca, în cursul convorbirilor sale de la Moscova, ministrul afacerilor externe „să arate că noi, cei din această țară, sîntem în favoarea unei asemenea propuneri, să salute atitudinea Uniunii Sovietice și să facă tot ce-i stă în putință pentru a se realiza un acord pe această linie".

Deputatul laburist Emrys Hughes, a întrebat în ce măsură își propune ministrul de externe să discute perspectivele intensificării comerțului dintre Marea Britanie și Uniunea Sovietică. „Acum, cînd marile firme de produse chimice și fire sintetice «Imperial Chemical Industries» și «Courtauld» investesc 50 de milioane de lire sterline într-o fabrică din Uniunea Sovietică, putem considera oare că veți face tot posibilul pentru a realiza o creștere a comerțului?". Richard Butler a răspuns că politica guvernului britanic este de a promova comerțul și de a acorda credite.

În altă ordine de idei, Richard Butler a declarat tot în Camera Comunelor că intenționează să insiste ca Uniunea Sovietică să nu-și piardă interesul față de regiunea Laosului. „Pînă în prezent, a continuat el, cele două țări au fost în mare măsură de acord în privința acestei regiuni, și ar fi păcat dacă acordul nu s-ar menține". Ministrul afacerilor externe a amintit că participanții la recenta conferință de la Vientiane a ambasadorilor au ajuns la concluzia că situația militară în curs de înrăutățire din Laos constituie o gravă amenințare la adresa păcii în Asia de sud-est și au căzut de acord să ceară copreședinților să facă tot ce le stă în putință pentru a realiza o încetare imediată a focului.

După cum se știe, o expresie a interesului guvernului sovietic pentru evoluția situației din Laos a constituit-o recenta sa declarație în această problemă. După ce se trece în revistă actuala situație din Laos, subliniindu-se că ea este un rezultat al încălcării acordurilor de la Geneva, în declarație se spune: „Guvernul sovietic nu mai poate aștepta ca acordurile de la Geneva pentru Laos să fie zădărnicite, ca unele state a căror semnătură figurează pe acorduri să se eschiveze de la discutarea situației primejdioase din Laos, care constituie o amenințare nu numai pentru pacea și securitatea acestei țări, ci și pentru întreaga regiune a Asiei de sud-est. Această poziție este dictată și de faptul că actualmente copreședinții conferinței de la Geneva sînt puși într-o situație falsă, care nu le permite să-și exercite funcțiile. De aceea, guvernul sovietic propune tuturor țărilor semnatare ale acordurilor de la Geneva pentru Laos ca în august a.c. să se convoace o conferință internațională a celor 14 state pentru Laos în vederea discutării măsurilor urgente de natură să asigure reglementarea pașnică în Laos în conformitate cu acordurile de la Geneva din 1962 și respectarea strictă și neabătută a acestor acorduri de către toate statele interesate". Declarația propune ca sediu al acestei reuniuni orașul Geneva, sau orice alt oraș acceptabil pentru toate părțile. În același timp se arată că „atitudinea negativă a altor state față de această propunere" ar pune guvernul sovietic în fața necesității „de a examina problema în genere a posibilității ca Uniunea Sovietică să-și exercite în continuare funcțiile de copreședinte".

La sosirea sa pe aeroportul Vnukovo, Richard Butler a declarat că a venit cu „anumite propuneri" ca răspuns la propunerea sovietică de a se convoca conferința celor 14 țări pentru Laos. Marea Britanie, a spus Butler, s-a gîndit pînă în prezent la o conferință mai limitată, întrucît, după părerea guvernului englez, pregătirea unei întîlniri cu participarea celor 14 țări ar cere timp. El a arătat că intenționează să insiste pe lîngă ministrul afacerilor externe al U.R.S.S. ca Uniunea Sovietică să nu renunțe în nici un caz la rolul de copreședinte al conferinței cu privire la Laos.

Cu același prilej, R. Butler a arătat că va discuta la Moscova problemele dezarmării și securității europene, precum și un număr de probleme referitoare la relațiile bilaterale dintre cele două țări, inclusiv comerțul și posibilitatea încheierii unui acord consular anglo-sovietic.

În cursul zilei de marți, Richard Butler l-a vizitat pe ministrul afacerilor externe al Uniunii Sovietice, A. A. Gromîko, și a avut o convorbire cu acesta „asupra unor probleme care prezintă interes pentru ambele părți" *(TASS)*. În aceeași zi, ministrul de externe britanic a fost primit de șeful guvernului sovietic, N. S. Hrușciov.

N. PĂTRAȘCU

Un nou pas spre independența Maltei

La tratativele de la Londra cu privire la viitorul constituțional al insulei Malta, s-au realizat unele progrese care permit să se tragă concluzia că în curînd mica insulă din centrul Mediteranei va păși pe calea dezvoltării de sine stătătoare. Duncan Sandys, ministrul pentru relațiile cu Commonwealthul și pentru colonii, a anunțat la 21 iulie în Camera Comunelor că a fost elaborată o nouă constituție a Maltei care va intra în vigoare la data cînd această colonie engleză va deveni independentă.

Drumul către independență al Maltei este asadar deschis, dar calea pe care poporul său a trebuit s-o parcurgă pînă a ajunge aici n-a fost deloc ușoară. Exact în urmă cu un an, în iulie 1963, la Londra a avut loc o conferință în vederea acordării independenței Maltei, cu participarea reprezentanților celor cinci partide politice din insulă și ai guvernului englez. Duncan Sandys a anunțat cu acel prilej că Anglia va acorda Maltei independența la 31 mai 1964, dar reprezentanții maltezi n-au adoptat o atitudine comună în această problemă. Partidul naționalist condus de primul ministru Borg Olivier, și laburiștii lui Dom Mintoff s-au pronunțat pentru independență imediată, în timp ce reprezentanții celorlalte trei partide au optat pentru o amînare. Din această cauză, conferința s-a încheiat fără nici un rezultat.

La începutul lui mai 1964 în Malta a avut loc un referendum cu privire la proiectul viitoarei Constituții propus de guvernul Borg Olivier, proiect care prevedea că după proclamarea independenței insula va fi condusă de un guvernator general și inclusă în Commonwealth. Rezultatele referendumului au fost destul de strînse. 65 614 persoane au votat pentru proiectul guvernamental, în timp ce 54 919 s-au pronunțat în favoarea programului laburist : un stat republican în frunte cu un președinte ales o dată la cinci ani, limitarea puterii politice a bisericii catolice, alegeri generale înaintea proclamării independenței etc ; 33 000 de alegători s-au abținut. Curînd după referendum, la 31 mai, Malta trebuia să-și proclame independența. Din păcate însă evenimentele n-au luat cursul dorit de poporul maltez. Controversele dintre Borg Olivier și Dom Mintoff pe de o parte, poziția adoptată de Anglia pe de altă parte, au împotmolit problema viitorului constituțional al insulei în hățișul discuțiilor interminabile și au amînat din nou data proclamării independenței. Aceasta a provocat o vie neliniște în rîndurile populației malteze, care n-a evitat să-și spună fățiș părerea. La 12 iulie, în orașul La Valleta, a avut loc o demonstrație de protest împotriva guvernului condus de Borg Olivier, în cursul căreia manifestanții și-au exprimat nemulțumirea pentru faptul că, deși la Londra fuseseră reluate discuțiile între reprezentanții Maltei și cei ai Angliei, pînă la acea dată nu fusese stabilită încă ziua cînd Malta își va proclama independența. Ei au protestat de asemenea împotriva înrăutățirii situației materiale a oamenilor muncii și au cerut evacuarea bazelor militare străine de pe teritoriul țării.

Așa cum arată ultimele știri, întrevederile de la Londra au intrat în faza finală și părțile sînt pe cale de a pune la punct ultimele amănunte. Noua Constituție a Maltei, publicată la Londra sub forma unei Cărți Albe, prevede alegerea unei Camere a Reprezentanților formată din 50 de deputați, pe baza sistemului electoral proporțional. Ea precizează că Anglia și Malta își vor acorda „ajutor reciproc în domeniul apărării". Tratatul de apărare care va fi semnat între cele două țări — a declarat Duncan Sandys în cuvîntarea rostită în Parlament — va permite forțelor engleze să staționeze în insula Malta o perioadă de zece ani. Guvernul Maltei — a adăugat el — și-a exprimat dorința de a deveni membru al Commonwealthului.

N. L.

LEOPOLDVILLE

Aceleași incertitudini

Un comandant militar în inspecție sau un politician pornit la drum cu dorința de a-și întîlni adversarii? Pentru Moise Chombe grijile militare au devenit presante. Promisiunile vagi, inconsistente privind „reconcilierea" n-au fost capabile, precum spera el, să stăvilească avansul forțelor răsculaților. Barajul firav pe care îl reprezenta armata lui Mobutu fiind străpuns în multe zone, partizanii au reușit să obțină cîștiguri teritoriale și să-și impună controlul asupra unor localități de o oarecare mărime. În zilele din urmă s-a anunțat ocuparea orașului Kindu de către detașamentele lui Gaston Soumialot. Kindu se află la 600 km de Baudouinville în direcția nord-est. Distanța dintre Kindu și Baudouinville sugerează capacitatea de a acționa a partizanilor. Forța lor nu mai poate fi subapreciată, în maniera articolelor destul de proaspete ale unor ziare apusene pentru care răsculații nu erau decît o mînă de fanatici. Chombe constată eșecul tentativelor de a pune capăt răscoalelor prin formulele abile pe care le concepuse. Fostul lider katanghez mizase pe lipsa de unitate a opoziției de stînga și își imaginase că va putea exploata terenul pe care-l considera prielnic. Calculele n-au corespuns la proba practică. Ceea ce a recoltat culaților, prezența în guvernul central în departamente de primă importanță a unor lideri ai forțelor patriotice, încredințarea unor posturi-cheie în guvernele provinciale. Poate accepta Chombe asemenea revendicări sau poate obține el renunțarea la dezideratele expuse cu claritate? Deși *Frankfurter Rundschau* îl consideră „cel mai dinamic și mai versat politician din Congo", Chombe se găsește în fața unor obstacole de netrecut. Declarațiile optimiste din Burundi, strîngerea de mînă sub privirile corespondenților nu înseamnă practic absolut nimic. În termeni incerți s-a pomenit despre viitoare contacte între Chombe și liderii răsculaților. Cînd? Unde? Amănunte nu au fost date. La Leopoldville, înainte de turneul în interiorul țării, Chombe a avut o întrevedere cu Gizenga. Tot ceea ce se știe este că întrevederea a fost îndelungată. Pînă în momentul acesta, colaboratorul lui Lumumba păstrează tăcerea și întreține contacte cu lideri politici ce îi sînt apropiați.

Dar Chombe nu-și consacră totalitatea eforturilor „reconcilierii". Preocupările lui de ordin militar devin precumpănitoare. La Leopoldville a fost creat un veritabil consiliu de război din care nu lipsesc Mobutu, Bobozo și Munongo. Intenția este, probabil, de a coordona acțiunile armatei centrale cu cele ale mercenarilor reveniți din Angola. Incapacitatea paralizantă a trupelor guvernamentale inspiră o neliniște în accentuare la Leopoldville. Încercările acestor trupe de a respinge pe insurgenți s-au terminat prin eșecuri. De astă dată, pentru a recuceri orașul Baudouinville, situat pe malul lacului Tanganica, Chombe a dispus concentrarea unor „forțe polițienești speciale". Cum era de așteptat, foștii lui jandarmi în Congo altminteri decît pe calea militară". Ziarul scria fățiș că în conjunctura congoleză „abilitatea politică" ar fi inutilă. Părerile ziarului belgian merită să fie consemnate într-un moment în care Chombe realizează o schimbare de ton simptomatică. El a declarat categoric că dacă apelurile sale „nu vor fi auzite", va proceda altfel, dînd „toate dispozițiile necesare" și la nevoie va trece la utilizarea mijloacelor violente. Deci, „reconcilierea" trebuie să se producă numai în condiții de capitulare. Altfel...

Unii observatori se întreabă dacă nu cumva repetatele declarații pe tema reconcilierii au avut rolul de paravan pentru a masca o operațiune de șingeroasă răfuială cu răsculații? Bănuielile sînt alimentate de tonul ultimelor declarații oficiale și de măsurile de la Leopoldville. *Le Drapeau Rouge* din Bruxelles afirma: „Nu trebuie să îndepărtăm ipoteza că sub frazeologia «reconcilierii naționale» Chombe este împins să creeze o situație inflamabilă în Congo și să provoace tulburări generale în favoarea cărora s-ar putea interveni cu forța din străinătate pentru a restabili «ordinea» și a «salva democrația»". Firește, este o ipoteză, dar multe din lucrurile care se petrec în Congo par să vădească o punere în scenă de mari proporții. Deocamdată corespondențele din Leopoldville vorbesc mereu despre incertitudine și subliniază scepticismul diplomaților aflați la fața locului.

Eugeniu OBREA

Întîlnire la Leopoldville între Moise Chombe (în centru), Antoine Gizenga (stînga) și Kalonji (dreapta)

Chombe nu îl poate mulțumi. În turneul său, premierul nu a ezitat să poposească și în Burundi. Escala în statul vecin a prilejuit o convorbire cu Focas, unul din conducătorii partizanilor din Congo de răsărit. Prim-ministrul congolez a calificat drept „foarte utilă" întrevederea. Dar din relatările agenției *Reuter* reiese că Focas a prezentat o listă de condiții preliminare pentru o înțelegere cu guvernul de la Leopoldville. Printre cereri figurează înlocuirea lui Mobutu de la conducerea armatei printr-un reprezentant al răsse transformă în coloana vertebrală a armatei congoleze. Năravurile acestor jandarmi s-au văzut în ziua cînd s-au strîns sub ferestrele reședinței șefului guvernului provincial de la Elisabethville cerînd bani, alimente și echipament. Vociferările celor 500 reveniți din junglă au stîrnit iarăși aducerile aminte...

Un ziar belgian, *Het Volk*, despre care se afirmă că deține informații de primă mînă în problema congoleză afirma: „Este foarte puțin probabil ca situația normală să poată fi restabilită

WASHINGTON

Conferința O.S.A.

Arhivele Organizației Statelor Americane s-au îmbogățit cu un nou document, despre care cel mai puțin ce se poate spune este că nu aduce nici o contribuție la normalizarea relațiilor și stabilizarea pașnică în emisfera vestică. Rezoluția adoptată de cea de-a noua conferință consultativă a miniștrilor de externe ai Organizației Statelor Americane face parte din planul mai vechi de izolare a Cubei. De altfel, aceasta este cea de-a treia conferință ministerială O.S.A., ținută din momentul în care a fost alungată dictatura lui Batista și în cursul căreia s-au discutat măsuri împotriva revoluției cubane. Ultima conferință de acest fel a avut loc la Punta del Este, în ianuarie 1962. Atunci, deși nu exista nici un mecanism legal, în încercarea de a izola Cuba această țară a fost exclusă din O.S.A. Rezoluția respectivă nu a fost susținută de Argentina, Mexic, Brazilia, Chile, Ecuador și Bolivia. În intervalul care a trecut de la conferința de la Punta del Este și pînă la sfîrșitul anului trecut, în șase țări din America Latină au avut loc lovituri de stat ale militarilor. Numeroși observatori de aici consideră că această epidemie de *pronunciamentos*, menită să consolideze forțele reacționare din fiecare țară, urmărea totodată să întărească pe plan interamerican pozițiile îndreptate împotriva Cubei.

În decembrie 1963, președintele de atunci al Venezuelei, Betancourt, a depus o plîngere împotriva Cubei la Organizația Statelor Americane, sub pretext că pe litoralul țării sale ar fi fost descoperit un mare depozit de arme. Reuniunea O.S.A. urma să se țină inițial în luna martie. Dar după cum s-a aflat, Departamentul de Stat ar fi cerut amînarea pentru o dată ulterioară. În schimb, la mijlocul lunii martie a avut loc, la Departamentul de Stat, o consfătuire secretă a ambasadorilor Statelor Unite din întreaga Americă Latină. Deși nu au fost dezvăluite amănunte și nici măcar liniile mari ale convorbirilor, unele ziare au apreciat că la respectiva consfătuire a fost oficializată „noua orientare", conturată după moartea președintelui Kennedy, hotărîndu-se să se acorde de îndată recunoașterea oricărui regim din America Latină provenit dintr-o lovitură de stat de dreapta a militarilor. La scurtă vreme, convocarea conferinței ministeriale O.S.A. a fost reactualizată. Ambasadorul statului Costa Rica în această capitală, Gonzalo Facia, a declarat: „Căderea guvernului Joao Goulart va ajuta să se reunească cele două treimi de voturi necesare pentru ca Organizația Statelor Americane să convoace o conferință a miniștrilor de externe care să discute sancțiunile împotriva Cubei".

Deși conferința a putut fi reunită, rezultatele practice sînt invers proporționale cu eforturile depuse de inițiatorii ei. Era evident că unul din obiectivele principale era să se obțină ruperea relațiilor diplomatice cu Cuba de către Mexic, Uruguay, Chile și Bolivia. Din acest punct de vedere, cu toate dezbaterile înverșunate, manevrele de culise, presiunile, țelul nu a fost atins. Cele patru țări latino-americane au votat împotriva rezoluției. Documentul adoptat cere „să nu se mențină" relații cu Cuba și preconizează încetarea legăturilor comerciale și maritime. Totodată se lansează un apel ca această poziție să fie urmată și de alte țări occidentale. Agenția *Associated Press* consideră că aceasta se referă în special la Franța și Marea Britanie, care și-au dezvoltat în ultima vreme relațiile economice cu Cuba.

Ca valoare practică imediată, textul redactat, după prelungiri, abia în a cincea zi a conferinței, nu modifică deci nimic din situația existentă. Dar observatorii de aci nu trec cu vederea faptul că acest text, și în special amenințarea cu organizarea unor eventuale represalii armate împotriva Cubei, este în contradicție cu Carta O.N.U. și cu obligațiile asumate și de către membrii O.S.A. în calitatea lor de membri ai organizației internaționale. În altă ordine de idei, departe de a putea duce la o armonizare a punctelor de vedere și la o strîngere a rîndurilor împotriva Cubei, poziția diferită în special a Mexicului și a statului Chile dă temei să se întrevadă că divergențele interamericane în această problemă vor continua și în viitor. De altfel, reprezentantul Mexicului a declarat că adoptarea de sancțiuni împotriva Cubei reprezintă o încălcare a drepturilor suverane ale țărilor latino-americane și va avea o influență negativă asupra relațiilor dintre statele emisferei occidentale.

Nu trebuie omis nici faptul că această rezoluție survine într-o perioadă în care în rîndurile opiniei publice au avut ecou o serie de declarații ale conducătorilor cubani în sprijinul normalizării relațiilor dintre Havana și Washington. În interviul publicat de ziarul *New York Times* din 6 iulie, Fidel Castro arăta că „dacă există dorința de a duce tratative, forma potrivită se va găsi". Comentînd acest interviu într-un editorial, ziarul *New York Times* exprima opinia că pînă la alegerile prezidențiale din S.U.A., care vor avea loc în noiembrie, dat fiind caracterul campaniei electorale, nu vor surveni schimbări în politica nord-americană față de Cuba. Dar „propunerea pe care o face (Fidel Castro) acum este dintre cele care, cel puțin, cer să fie cercetate serios și explorate cu grijă". Nu s-ar putea spune că rezoluția O.S.A. merge pe această linie.

Oricum, în timp ce la cartierul general al O.S.A. avea loc, duminică dimineața, ceremonia închiderii conferinței ministeriale, în Cuba poporul sărbătorea plin de exuberanță și hotărîre a 11-a aniversare a zilei insurecției naționale.

Alexander GORDON

Washington, 28 iulie

ATENA

Al doilea simpozion internațional de la Delos

Între 14 și 21 iulie a avut loc un original simpozion organizat pe vasul „Filipos" de către Institutul de tehnologie din Atena: cel de-al doilea simpozion de la Delos. Desfășurat în cadrul unei croaziere pe Marea Egee, el a reunit 31 de savanți, oameni de stat, scriitori, economiști, arhitecți și alte personalități reprezentînd diferite domenii, organizații internaționale, universități din 17 țări de pe diferite continente.

Simpozionul de la Delos, convocat pentru prima oară în iulie 1963, este o adunare unică în felul ei, întrunind experți din mai multe discipline și profesiuni, care examinează importantele probleme ce preocupă marile orașe și așezările omenești în general. „Declarația de la Delos", adoptată la primul simpozion, din 1963, a hotărît ca asemenea întîlniri să aibă loc în fiecare an.

Străveche așezare, leagăn al civilizației și progresului, astăzi Delos, ca oricare altă instituție umană, este angrenat într-o profundă revoluție. O trăsătură universală a acestei revoluții este — după cum constata Declarația de la Delos — deplasarea populației către așezările urbane, în proporții crescînde. Astfel, în timp ce populația lumii sporește în medie anual cu 2 la sută, cea a așezărilor urbane crește cu peste 4 la sută. Ținînd seama de aceste date, declarația sublinia că, pentru a se evita haosul și risipirea inutilă a eforturilor în proiectarea așezărilor urbane, este absolut necesară o planificare rațională și dinamică a acestor așezări, atît în prezent cît și în viitor.

Un alt aspect important asupra căruia declarația atrăgea atenția îl prezintă situația acută în care se află orașele lumii ca „o consecință a implicațiilor științei și tehnicii moderne" și, prin urmare, a necesității adaptării așezărilor umane la schimbările dinamice determinate de știința și tehnologia modernă. Dar posibilitățile pentru evitarea unei crize în următoarele decenii, în ceea ce privește așezarea umană, le oferă tocmai știința și tehnica modernă. De asemenea, declarația primului simpozion de la Delos sugera ca soluție alocarea în acest scop a unor însemnate resurse financiare, provenind din sumele uriașe cheltuite anual pentru înarmare de țările dezvoltate, avînd în vedere că unele țări insuficient dezvoltate tehnologic sînt încă lipsite de mijloacele necesare pentru dezvoltarea așezărilor omenești.

După cum preconiza simpozionul, așezarea umană ideală trebuie să corespundă necesităților tuturor categoriilor de cetățeni, în așa fel încît „să-l satisfacă pe om nu numai ca părinte și muncitor, ci și ca savant, artist și cetățean". Posibilitățile tehnice actuale, precum și o planificare adecvată pot asigura realizarea acestui deziderat. Chestiunea este ca toată lumea să cadă de acord. Ritmul foarte rapid al transformărilor urbane contemporane a fost considerat de primul simpozion de la Delos ca un fenomen mondial, dar diferit în fiecare țară. Se releva că, tocmai datorită acestui caracter diversificat al fenomenului, se cere mai multă atenție, mai multă acțiune, precum și o colaborare pe plan internațional.

„Declarația de la Delos" conchidea că, după cum o demonstrează constatările Organizației Națiunilor Unite, în domeniul așezărilor omenești nu în toate țările se întreprind acțiuni corespunzătoare sau, cel puțin, nu de proporțiile înregistrate în alte domenii. Aceasta s-ar datora lipsei de recunoaștere a sectorului „așezări umane" ca un sector de activitate important, inexistenței unui organism corespunzător în cadrul O.N.U. și repartizării necorespunzătoare a fondurilor.

Tot la primul simpozion a fost pusă și problema concentrării studiilor asupra așezărilor omenești. Ekistica, cum a fost denumită știința așezărilor omenești, are scopul să reunească toate disciplinele referitoare la studierea condițiilor în care trăiește omul (sănătate, alimentație, învățămînt, transport, cazare).

La cel de-al doilea simpozion plutitor, care s-a închis oficial la Teatrul Antic din Insula Delos, a fost subliniată încă o dată necesitatea unei noi discipline, aceea a așezărilor umane: participanții s-au pronunțat pentru studii și colaborare sistematică între savanți și oameni de acțiune și s-au angajat să lucreze mai activ în noul domeniu al ekisticei. Cu această ocazie a fost lansat apelul ca o parte din resursele omenirii, folosite acum pentru înarmare, să fie consacrate „sarcinii incomparabil mai urgente de a construi cămine corespunzătoare pe pămînt pentru toți oamenii".

Discuțiile celui de-al doilea simpozion s-au axat pe trei probleme principale: conținutul unei discipline proprii a așezării omenești (ekistica); metodele de instruire a celor ce urmează să lucreze în domeniul ekisticei; implicațiile po-

litice și economice care afectează soluționarea problemelor așezărilor umane.

Printre altele s-a căzut de acord să se ajungă la un punct de vedere comun pentru abordarea noilor probleme create de așezările omenești în prezent și s-a subliniat necesitatea unor organisme publice, la niveluri diferite, în vederea unei acțiuni complexe de cercetare, planificare și finanțare. Astfel, ar trebui efectuate studii asupra creșterii dinamice a regiunilor urbane, descoperirea efectelor unor factori noi — ca de plidă sistemele de transport, sursele de energie — asupra orașelor și regiunilor existente. Adaptarea așezărilor omenești la nevoile sociale și economice figurează printre problemele cele mai urgente. Se preconizează de asemenea efectuarea unor studii comparative asupra așezărilor umane din același mediu, precum și a așezărilor cu climat, cultură și nivel de bogăție diferite.

Participanții la cel de-al doilea simpozion de la Delos au solicitat ca universitățile, institutele de cercetări, academiile de știință și alte instituții similare, să stabilească sau să extindă, acolo unde ele există, centre de studiu în domeniul așezărilor omenești. Totodată ei au recomandat ca următoarele rezoluții să fie prezentate O.N.U. și guvernelor membre. Așezările omenești să fie recunoscute în cadrul O.N.U. ca un domeniu special de activitate ; să se ia măsuri organizatorice în cadrul O.N.U. pentru satisfacerea necesităților acestui nou sector ; o parte din fondurile O.N.U. să fie alocate sectorului așezărilor umane, și să se acorde sprijin financiar mai larg, în funcție de amploarea necesităților acute de locuințe.

Lucrările recentului simpozion de la Delos s-au încheiat cu angajamentul participanților săi de a repeta anual această manifestare științifică de interes practic, de a lua inițiativa în pregătirea planurilor pentru crearea unei asociații mondiale de ekistică, de a continua introducerea acesteia în activitatea lor profesională ca și în alte domenii.

Dana GHEORGHIU

Atena, 27 iulie

LONDRA

O grevă neobișnuită

În ziua de 22 iulie, la oficiile de cartare a corespondenței poștale din Londra erau stocate 35 de milioane de scrisori nedistribuite. Era efectul unei acțiuni de protest a poștașilor împotriva refuzului de a li se mări salariile. Se știe că la 16 iulie, peste 120 de mii de lucrători din serviciile poștale ale Angliei fuseseră într-o grevă generală. A fost o grevă neobișnuită, atît datorită faptului că ea a constituit prima oprire generală a lucrului la serviciile poștale din ultimii 73 de ani, cît și formelor pe care le-a îmbrăcat ulterior mișcarea revendicativă. În acest scop s-a recurs la respectarea *strictă* a regulamentului pe baza căruia se desfășoară activitatea poștașilor. Ca atare, personalul poștelor a refuzat să presteze ore de muncă suplimentară (ceea ce înseamnă întreruperea serviciului în zilele de duminică), n-a distribuit scrisorile cu ștampilă neclară și s-a conformat prevederii regulamentului ca fiecare sac cu scrisori să fie manipulat de doi oameni. În felul acesta s-a ajuns la acumularea stocurilor uriașe de corespondențe.

Încă de cîteva luni, sindicatul poștașilor a cerut negocieri pentru mărirea salariilor, care, potrivit calculelor sale, au scăzut, ca putere de cumpărare, cu 5 la sută anual. Chiar ziarul *Sunday Telegraph*, care a reprobat greva poștașilor, constată că ei au fost afectați de creșterea costului vieții.

În cadrul negocierilor cu administrația poștelor, cererii sindicatului pentru sporirea lefurilor cu 10—12 la sută, li s-a opus o limită de 4 la sută a majorărilor (refuzată, de Uniunea poștașilor, încă din februarie). La acuzațiile aduse de unele ziare în sensul că sindicatul nu a supus revendicările sale arbitrajului, Ron Smith, președintele Uniunii și membru al Consiliului general al T.U.C. (Congresul General al Sindicatelor Britanice) a răspuns că soluția arbitrajului este „o măsură de ultimă instanță, în cazul cînd negocierile nu vor reuși să ducă la un aranjament just". Or, potrivit afirmațiilor lui Ron Smith, Ministerul Poștelor nu a acceptat discutarea unor majorări de salarii peste 4 la sută. În sprijinul punctului său de vedere, Uniunea poștașilor a invocat concluziile Comitetului Armitage — organism instituit în aprilie a.c., pentru cercetarea comparată a remunerației salariaților din diferite sectoare de muncă. Referitor la salarizarea poștașilor, într-un raport al Comisiei Armitage se arată că : „Stabilirea plății, în conformitate cu principiul unor comparații juste nu poate fi redusă la aplicarea automată a unor formule și proceduri statistice, ci depinde de negocieri constructive și duse cu simț de răspundere... Ar fi avantajos să se extindă cîmpul de alegere al comparațiilor".

Cum însă negocierile nu au dat rezultate, sindicatul a hotărît greva generală de la 16 iulie.

Se pare că în zilele care au urmat după greva de la 16 iulie, conducerea poștelor a scontat pe slăbirea poziției sindicatului ; ea a avut în vedere lipsa de fonduri a acestuia pentru ajutorarea greviștilor și eventualitatea unei reacții a opiniei publice împotriva poștașilor. „Poștașul — scrie *Die Presse* — a rămas prietenul publicului și revendicările sale găsesc multă simpatie".

Înțelegerea și bunăvoința publicului a reieșit și din sprijinirea materială a greviștilor. T.U.C. a anunțat că în fondul de grevă al salariaților poștali fuseseră vărsate 55 de mii de lire sterline. Totodată, sindicatul poștașilor a primit mari împrumuturi fără dobînzi.

În acest context a avut loc o ședință a Consiliului de Miniștri care a luat în considerare situația creată. Simbătă s-a anunțat că între Sindicatul salariaților de la oficiile poștale și guvern a intervenit un acord definitiv care pune capăt conflictului de muncă provocat de refuzul Ministerului Poștelor de a îmbunătăți salarizarea în acest sector. În urma unor concesii reciproce, acordul prevede sporirea salariilor cu 6,5 la sută.

E. P.

La oficiile poștale din Londra au rămas nedistribuite cantități uriașe de scrisori

BEIRUT

Cine va fi președinte?

Exact de o săptămînă, de la 23 iulie, parlamentul libanez este convocat în sesiune extraordinară. Cu toate acestea nu a avut loc nici o ședință : regulamentul de funcționare prevede numai că în timpul sesiunii parlamentare care urmează să aleagă viitorul președinte al republicii pe termen de șase ani, președintele Camerii Deputaților poate anunța în orice zi începerea lucrărilor. Dacă pînă acum cei 39 de deputați sînt ținuți doar „la dispoziția" parlamentului, fără ca dezbaterile propriu-zise să fie inaugurate, aceasta se datorește prelungirii incertitudinii în privința viitorilor candidați.

Presiunile pentru realegerea lui Șehab, al cărui mandat expiră la 24 septembrie, continuă. În orice caz, pînă la 24 august deputații urmează să voteze sau să respingă — în a doua și ultima lectură — amendamentele la Constituție, prin care se ridică interdicția

realegerii aceluiași președinte pentru două legislaturi consecutive.

Se pare însă că, în domeniul legislativ, succesul este mai lesnicios decît tentativa de a-l convinge pe actualul președinte să consimtă la prelungirea mandatului său. Ori de cîte ori delegațiile de „loialiști" se prezintă la impozanta reședință prezidențială din preajma Beirutului, ei primesc un răspuns negativ.

Cu patru zile înaintea convocării sesiunii extraordinare a parlamentului, la Beirut și în alte orașe libaneze „loialiștii", cum se autointitulează susținătorii prelungirii mandatului președintelui Șehab, au organizat manifestații pentru a aniversa un eveniment ales cu tîlc : la 20 iulie 1960, generalul Șehab și-a anunțat intenția de a demisiona, dar a fost determinat să revină... Manifestațiile de luni au urmărit, evident, să influențeze opinia multor deputați șovăielnici.

Va fi oare chemat generalul Fuad Emir Șehab pentru a treia oară în cariera sa să realizeze alinierea diferitelor orientări politice ? În 1952, după demisia președintelui El Khoury, el a fost numit șef al guvernului provizoriu, în 1958 — după ce impopularitatea predecesorului său Șamun se generalizase — același om politic a preluat după alegeri președinția țării. Acum, intenția de a i se prelungi mandatul constituie principala problemă a vieții politice libaneze. Cazul este neîndoielnic puțin obișnuit în general și de-a dreptul unic în cele două decenii de istorie independentă a micii republici libaneze. Chiar în preajma sesiunii parlamentare, Șehab a declarat președintelui Camerei Deputaților, Kamel el Asaad, care i-a cerut, în numele majorității parlamentare constituite după alegerile desfășurate în patru etape între 5 aprilie și 3 mai, să revină asupra împotrivirii exprimate anterior : „Deputații sînt liberi să adopte poziția pe care o consideră utilă".

Unii observatori afirmă că soarta nefericită a unor predecesori care au încercat să-și prelungească mandatul nu a fost uitată de Șehab, iar alții susțin că el își rezervă posibilitatea de a accepta numai după ce procedura parlamentară de modificare a Constituției va fi încheiată. Presa libaneză amintește că, în 1952 și în 1958, Șehab a refuzat să ordone intervenția armatei, al cărei comandant era la ora aceea, — pentru a reprima forțele populare potrivnice lui El Khoury și respectiv Șamun, care au manevrat fiecare la timpul lui majoritatea parlamentară, încercînd să obțină reînnoirea mandatului.

Diversitatea celorlalți candidați și faptul că ei sînt lipsiți de o platformă bine definită înlesnește acțiunea susținătorilor lui Șehab. Fixarea asupra unui candidat este de asemenea îngreunată de faptul că președintele trebuie să aparțină comunității maronite, care alcătuiește majoritatea populației ; or, printre deputații maroniți din actualul parlament, se găsește cu greu — potrivit părerii observatorilor — o persoană care să întrunească un sprijin suficient de larg pentru a deveni președinte. În afară de Suleiman Frangieh, care la 1 iulie și-a prezentat — fără vreo șansă serioasă — candidatura în parlament pentru postul de președinte, nu s-a înregistrat nici un alt candidat oficial. În presa libaneză și străină au fost însă puse în circulație diverse nume ale unor oameni politici în jurul cărora se fac grupări și regrupări cu un caracter instabil și efemer.

Nici unul dintre candidații luați în considerare nu reprezintă o orientare politică precisă, dar fiecare în parte este considerat de prietenii săi politici ca „o soluție de schimb" superioară oricărei alteia.

Pe lista eventualilor contracandidați, publicată în presa arabă, figurează la loc de frunte prințul Abdel Aziz Șehab, o rudă îndepărtată a actualului președinte, care provine dintr-o familie nobilă de mari proprietari de pămînt din regiunea Șuf, dar se consideră că tocmai legătura de familie reprezintă o piedică și totodată o țintă lesnicioasă pentru adversari. Un alt candidat este Georges Naccaș, pionier al ziaristicii libaneze, fondatorul marelui cotidian *L'Orient*, membru în actualul guvern de tranziție care va rămîne la putere pînă la expirarea mandatului prezidențial. Ca reprezentant al opoziției este luat în considerare (tot neoficial) Raymond Edde, lider al blocului național care a întrunit la ultimele alegeri numai două locuri în parlament și deci nu poate spera să dobîndească peste noapte majoritatea necesară. În sfîrșit, tot pe lista candidaților — alcătuită de observatorii care analizează șansele desemnării viitorului președinte — figurează Jawad Boulos, fost magistrat, avocat, deputat și ministru de externe ; opera sa „Istoria popoarelor și civilizațiilor din Orientul Mijlociu" la care a lucrat 18 ani, i-a adus o faimă mondială, ceea ce a determinat pe unii să-l considere ca o soluție pentru gruparea diferitelor curente în jurul personalității sale. Și tot pe aceeași listă este înscris numele lui Fuad Ammun, considerat emul al președintelui Șehab, cu care a colaborat în calitate de secretar general al Ministerului de Externe și apoi ca ministru.

„Situația se menține confuză, iar deputații care au datoria să-l aleagă pe viitorul președinte vor să știe clar dacă Șehab își va menține sau nu pînă la capăt refuzul", aprecia corespondentul din Beirut al agenției *France Presse*.

În cei șase ani de conducere, Șehab și-a cîștigat un anumit prestigiu prin accentul pus pe dezvoltarea economică, inclusiv a sectorului de stat pe care a anunțat că intenționează să-l facă să progreseze planificat. Regimul actual are înscrise la activ o serie de realizări, cum ar fi construcția de școli, de spitale, electrificarea a numeroase sate, irigări, împăduriri și elaborarea de proiecte pentru construcția de hidrocentrale. Cu toată dezvoltarea economică, o treime din venitul național provine încă din comerț, Libanul avînd tradiția tranzitului de mărfuri. De asemenea, a fost adoptată o lege privitoare la asigurările sociale care reprezintă un succes al forțelor sociale progresiste, iar începînd din 1963 a fost proclamată eligibilitatea consiliilor municipale. Totodată, zădărnicirea loviturii de stat pusă la cale în preajma anului 1962 a dus la consolidarea regimului. Pe de altă parte, măsurile luate de autorități împotriva partidelor politice — inclusiv a celor progresiste — dizolvate și nerecunoscute din punct de vedere legal, a provocat proteste în rîndurile opiniei publice. Totodată lipsa unor măsuri ferme pentru ducerea pînă la capăt a reformei agrare și îngăduința față de rămășițele feudalismului menține o bună parte a populației într-o stare de înapoiere. Chiar ministrul de interne a citat într-o cuvîntare date din care reiese că din 1 600 de sate în 500 nu există încă școli, peste 600 de sate nu au drumuri, iar în 650 aducerea apei potabile mai constituie o problemă. Pe plan extern, prezența generalului Șehab în fruntea statului libanez este considerată ca un element de moderație în Orientul Mijlociu.

Deși acul balanței înclină evident spre menținerea președintelui Șehab, deznodămîntul nu este sigur. Surprizele (nu prea rare în viața politică libaneză) nu sînt de fel excluse, curentele care se înfruntă avînd direcții dintre cele mai variate, iar combinațiile politice făcîndu-se și desfăcîndu-se la fel de repede.

Z. FLOREA

Motor cu propulsie ionică

La 20 iulie, N.A.S.A. (Administrația americană pentru spațiu și aeronautică) a experimentat, la baza de la Wallops-Island, primul motor cu propulsie ionică : S.E.R.T. 1 (Space Electric Rocket Test). Experiența, care a durat 30 de minute, a constat în transmiterea unor comenzi de la sol de oprire și repornire a motorului, confirmînd astfel ipoteza că asemenea dispozitive funcționează normal, fără a suferi de pe urma condițiilor vitrege care domnesc în spațiul din jurul planetei noastre.

Deși deocamdată e greu a aprecia întreaga semnificație a acestei experiențe, este totuși incontestabil că s-a făcut un nou pas în acțiunea de cucerire a Cosmosului. Nu este probabil că asemenea dispozitive vor fi lansate curînd, în schimb există certitudinea că în viitor astronavele vor putea atinge viteze care depășesc posibilitățile sistemelor de propulsie clasice.

Specificul motoarelor cu propulsie ionică îl constituie faptul că ele produc impulsuri slabe dar pe un timp foarte îndelungat — luni întregi. În principiu, cu un asemenea motor se poate realiza o accelerație slabă dar continuă care, progresiv, poate duce la viteze de aproximativ 160 000 km/oră. Racheta ionică funcționează în doi timpi : întîi se „electrizează" atomii unei substanțe care servește drept „combustibil" — cesium, de pildă ; astfel se obțin ioni, adică atomi cu sarcină electrică ; după aceea, ionii sînt accelerați, sub acțiunea unui cîmp electrostatic, și proiectați afară din dispozitiv, ca în cazul propulsoarelor clasice de rachetă. Datorită consumării extrem de reduse de „combustibil", se poate asigura acestor motoare o funcționare de luni de zile și, teoretic, chiar de ani.

Din păcate, în practică, punerea la punct a unor asemenea dispozitive întîmpină încă multiple dificultăți, îndeosebi în ce privește menținerea lor în funcțiune un timp îndelungat : chiar în laborator, anumite părți ale motorului trebuie înlocuite destul de des. Fără îndoială, va fi nevoie de multe studii și experiențe pentru a se ajunge la rezultate practice mai însemnate. Deocamdată, succesul cercetătorilor americani confirmă posibilitatea obținerii în viitor a unor viteze extrem de ridicate, necesare atingerii planetelor din alte sisteme solare într-un răstimp compatibil cu prezența la bord a unui echipaj omenesc.

(După Le Monde)

Conferința de presă a președintelui de Gaulle

În conferința sa de presă din 23 iulie președintele Franței s-a oprit asupra unor probleme ale actualității internaționale:

Relații interoccidentale. Amintind despre evoluția, în primii ani postbelici, a relațiilor interoccidentale de Gaulle s-a referit la conducerea americană care era înfăptuită fie unilateral, „fie prin intermediul organismelor internaționale locale. În fapt, America dispunea: în Europa de N.A.T.O., în Asia apuseană — C.E.N.T.O., în Asia de sud-est — S.E.A.T.O., în America de O.S.A. În Pacificul de nord, America înfăptuia acest lucru direct prin supremația sa și, în sfîrșit, ea opera prin intervenții diplomatice și uneori militare, mai ales în Coreea, în Congo, sau în momentul afacerii Suezului, prin intermediul Organizației Națiunilor Unite pe care o domina cu preponderența ei". „Lucrurile s-au schimbat, firește, pentru că țările occidentale ale vechiului nostru continent și-au refăcut economia, ele sînt pe cale să-și refacă forța militară, una din ele — care este Franța — dobîndește puterea nucleară, și apoi ele au devenit conștiente față de legăturile care le apropie.

Pentru Europa, motivele care făceau din alianța atlantică o subordonare se șterg, unul după celălalt. Europa trebuie să-și asume partea ei de răspundere.

Pentru noi, francezii, Europa care trebuie făcută trebuie să fie o Europă europeană: europeană — aceasta înseamnă că ea trebuie să existe prin ea, pentru ea, și că în mijlocul popoarelor lumii ea trebuie să aibă politica ei, politica ei independentă, dar tocmai acest lucru este respins în mod conștient sau inconștient de mulți din acei care, totuși, pretind că vor ca ea să fie creată. Faptul că Europa nu ar avea o politică și că, în consecință, ea ar fi supusă aceleia care i-ar veni din partea cealaltă a Atlanticului, pare unora încă normal și satisfăcător. Iată de ce unele personalități, de altfel competente și sincere foarte deseori, au preconizat, bineînțeles, nu o politică europeană independentă, pe care în realitate nu și-o imaginează, ci o organizație incapabilă de a avea o asemenea politică. Ei au propus ca această organizație calificată drept federală să aibă două baze: un areopag de competențe sustrase dependenței față de state și botezat executiv și un parlament fără calificări naționale — și legislativ.

Fiecare din aceste două elemente ar fi fost cu siguranță capabil să dea acel lucru pentru care ar fi fost pregătit, adică studii pentru areopag și dezbateri pentru parlament. Dar, cu siguranță, nici unul din ele nu ar fi putut face o politică, deoarece o politică trebuie să țină seama de dezbateri și de studii, este însă cu totul altceva decît numai studii și dezbateri.

Se știe că proiectul francez de colaborare europeană s-a bucurat de adeziunea de principiu a guvernului german (vest-german — n.r.), se știe că o întrunire a celor șase state la Paris și apoi o alta la Bonn păreau pe cale să reușească, dar că Roma a refuzat să convoace convorbirea decisivă și că obiecțiunile ei, alături de cele ale Olandei și Belgiei, au fost suficient de puternice pentru a opri totul.

Cum planul francez de colaborare a fost respins în acel moment de Italia, de Benelux, cum pe de altă parte integrarea, după cum se spune, nu ar fi putut reuși decît sub protectorat american, cum în sfîrșit Anglia a arătat în cursul interminabilelor negocieri de la Bruxelles că ea nu admite condițiile economice comune și a arătat de asemenea, prin acordul de la Nassau, că forța sa de apărare, mai ales în domeniul nuclear, nu ar fi europeană, deoarece nu este independentă de Statele Unite, guvernul Republicii Federale Germane și guvernul Republicii Franceze au considerat că colaborarea lor bilaterală ar putea avea unele avantaje".

Relații franco-vest-germane. Președintele de Gaulle s-a referit la tratatul franco-vest german. „Nu se poate spune — a declarat el — după aproximativ 18 luni de existență că, pînă în momentul de față, în afară de anumite rezultate parțiale în unele domenii, în afară, de asemenea, de contacte pe care le-a permis să se stabilească în mod regulat între guverne și între administrații, contacte care — în ceea ce ne privește — considerăm că pot fi utile și că, în orice caz, sînt foarte plăcute — nu se poate spune că la ora actuală tratatul franco-german a dus la o linie de conduită comună.

Bineînțeles, nu există, nu poate să existe opoziție propriu-zisă între Bonn și Paris. Dar fie că este vorba despre solidaritatea Germaniei și Franței în ce privește apărarea lor, sau reforma ce trebuie adusă organizației alianței atlantice sau atitudinea ce urmează să fie adoptată și acțiunea ce trebuie întreprinsă față de Răsărit, sau despre recunoașterea Chinei, sau despre pacea în Indonezia sau Indochina, sau despre dezvoltarea țărilor care doresc acest lucru în Asia, în Africa, în America Latină, sau despre punerea în aplicare a pieței agricole comune și, prin aceasta, despre viitorul Comunității Economice Europene, nu există, este adevărat, la ora actuală, o politică comună a Germaniei și Franței. Și vă spun sincer că, după părerea noastră, acest lucru se datorește mai ales faptului că, pînă în momentul de față, spre deosebire de ceea ce credem noi, Germania federală încă nu crede că politica europeană, politica Europei, trebuie să fie europeană și independentă."

Asia de sud-est. „Ne amintim cu toții că în 1954, nu este chiar așa de mult timp, acum zece ani, acordurile de la Geneva puseseră capăt luptelor din Indochina și, în acel moment, toată lumea părea să dorească sincer acest lucru. Acordurile comportau diverse dispoziții în conformitate cu țările în cauză, dar dispozițiile acestor acorduri aveau o trăsătură comună, aceea că ele excludeau orice intervenție exterioară, indiferent din partea cărei puteri.

Acordurile din 1954 nu au fost mult timp aplicate. Este tot ce se poate spune mai puțin. Numai Cambodgia, datorită unității sale naționale ca și modului foarte abil și foarte energic în care este condusă de șeful său de stat, numai Cambodgia a putut rămîne pînă acum intactă, neutră și relativ pașnică. Dar totul a concurat pentru a readuce Vietnamul în situația tulbure din care ieșise în timp ce Laosul era cuprins de lupte interne, sprijinite din afară.

Cred că se poate adăuga, fără a-i supăra pe prietenii noștri americani, că convingerea lor de a avea un fel de vocație, și apoi aversiunea față de orice operă colonială care nu a fost a lor și, în sfîrșit, dorința foarte firească la un popor atît de puternic, de a se instala pe noi poziții, toate acestea i-au determinat să ia în Indochina locul Franței. Se știe că începînd din 1954, ei au sprijinit guvernul lui Diem. Se știe că Diem a manifestat imediat și din nefericire față de noi o atitudine răuvoitoare, că împăratul Bao Dai fiind plecat, i s-a substituit, că nu a ținut alegerile care erau prevăzute și că în toate domeniile și mai ales în acelea ale apărării, economiei și administrației, el s-a plasat în orbita Washingtonului.

Cum această politică era tot mai nepopulară, a sosit momentul în care Diem a încercat să se degajeze, în timp ce americanii începuseră să se îndoiască în privința lui. Atunci un puci militar l-a suprimat pe președinte și i-a dat un succesor. După care un alt puci a instalat altul, strîns legat, acela, de acțiunea de război pe care Statele Unite o susțin cu cadre, arme și finanțe.

Nu pare probabil ca un rezultat de ordin militar să aibă perspective în Vietnam. Este adevărat că unii își închipuie că rezultatul militar pe care nu-l pot obține la fața locului, americanii ar putea să-l caute în altă parte, extinzînd războiul spre nord, cît de departe ar fi necesar, și cu siguranță că au toate mijloacele pentru aceasta. Dar este destul de greu de admis că ei vor să-și asume uriașa aventură a unui conflict generalizat. Deoarece războiul nu poate rezolva situația, trebuie să se facă pace. Acest lucru implică revenirea la ceea ce se căzuse de acord acum zece ani, respectîndu-se de data aceasta lucrurile asupra cărora se căzuse de acord, cu alte cuvinte la aceea ca în Vietnamul de nord, în Vietnamul de sud, în Laos și în Cambodgia, nici o putere străină să nu intervină în nici un fel. O conferință, o reuniune de același gen și cuprinzînd în principiu aceiași participanți ca odinioară la conferința de la Geneva, ar putea cu siguranță să decidă asupra acestui lucru și să organizeze controlul necesar: iată ceea ce Franța propune tuturor statelor interesate, fiind convinsă că pentru a nu arunca Asia mai întîi și poate într-o bună zi întreaga lume, în încercări foarte grave, trebuie să se ajungă la aceasta și cu cît mai devreme, cu atît mai bine. Această reuniune la care fiecare ar trebui să participe cu condiția să dorească pacea, la care fiecare ar trebui să participe fără condiții prealabile și fără revendicări, această reuniune se va ocupa succesiv de Laos, de Cambodgia și de Vietnam, de ceea ce este legat de domeniul internațional, adică în mod practic și în primul rînd de neutralitatea lor".

Acordul

între

Republica Populară Romînă

și

Republica Socialistă Federativă Iugoslavia

privind

realizarea și exploatarea Sistemului hidroenergetic și de navigație

PORȚILE DE FIER

pe fluviul Dunărea

La 16 iulie 1964, o dată cu schimbul instrumentelor de ratificare, au intrat în vigoare acordul, convențiile, protocoalele și celelalte documente încheiate între R. P. Romînă și R. S. F. Iugoslavia referitoare la realizarea și exploatarea Sistemului hidroenergetic și de navigație Porțile de Fier.

Construirea unui complex hidroenergetic la Porțile de Fier a făcut obiectul discuțiilor la nivel înalt din 1956 între delegațiile celor două state (Declarațiile comune din iunie 1956 și octombrie 1956 de la București, respectiv Brioni).

Începînd din 1957, specialiștii celor două țări au efectuat în comun studiile și cercetările necesare proiectării sistemului.

Între anii 1960—1963, au avut loc tratative între delegațiile guvernamentale ale celor două guverne în scopul pregătirii instrumentelor juridice privind realizarea Sistemului hidroenergetic și de navigație de la Porțile de Fier.

În urma discuțiilor purtate, au fost elaborate un Acord de bază precum și mai multe convenții și protocoale prin care se reglementează toate problemele privind amenajarea în comun a sectorului Porțile de Fier al Dunării.

După cum este cunoscut, aceste documente au fost semnate cu ocazia vizitei delegației de Stat a R.P.R. în R.S.F. Iugoslavia, în noiembrie 1963.

Acordul de bază a fost semnat de Președintele Consiliului de stat al R.P.R., Gheorghe Gheorghiu-Dej, și de Președintele R.S.F. Iugoslavia, Iosip Broz Tito.

Elaborarea instrumentelor juridice a ridicat, în afară de problemele cu caracter tehnic și economic, legate de realizarea unui astfel de obiect hidroenergetic pe o apă de frontieră, o multitudine de aspecte cu caracter juridic care în final au fost rezolvate pe baza respectării întocmai a principiilor suveranității statelor, a egalității părților și avantajului reciproc.

Acordul conține obligațiile reciproce asumate de cele două state în legătură cu construcția proiectată precum și date generale asupra lucrărilor ce se vor executa. Acordul prevede construirea următoarelor obiective:

— două centrale hidroelectrice cu aceiași parametri și aceleași caracteristici tehnice (una lîngă malul romîn al Dunării și alta lîngă malul iugoslav al Dunării) cu o putere totală instalată de 2 milioane kW și cu o producție medie anuală totală de energie electrică de cca. 10 miliarde kWh;

— două ecluze cu aceiași parametri și aceleași caracteristici (una lîngă malul romîn al Dunării și alta lîngă malul iugoslav al Dunării);

— un baraj deversor în albia Dunării;

— o șosea și lucrările necesare pentru construirea ulterioară a unei căi ferate pe baraj;

— obiecte și lucrări auxiliare necesare exploatării lacului de acumulare.

Ca principiu de bază Acordul prevede participarea celor două Părți în mod egal la investițiile totale, deci participarea la eforturi egale, și împărțirea, în mod egal, a energiei electrice produse.

Suma totală a investițiilor este calculată la circa 400 milioane dolari S.U.A. În această sumă sînt incluse și despăgubirile pentru pagubele ce se produc pe cele două teritorii ca urmare a creării lacului de acumulare.

Suma totală a investițiilor cuprinde, de asemenea, valoarea lucrărilor ce se vor construi în interesul navigației (evaluate la 95 milioane dolari S.U.A.).

Puterea instalată și producția de energie se împart în cote egale între cele două țări pe toată durata existenței Sistemului.

Referitor la construirea obiectelor Sistemului, precum și la finanțarea lucrărilor, Acordul prevede principiul teritorialității, adică fiecare Parte va construi și va finanța obiectele și lucrările de pe teritoriul său. Se prevede totodată și dreptul unei Părți de a executa lucrări pe teritoriul celeilalte părți, în cazul cînd valoarea investițiilor pe teritoriul său este mai mică decît jumătate din valoarea totală a investițiilor. Aceasta în scopul egalizării eforturilor și a evitării decontărilor valutare între Părți.

Cheltuielile de exploatare la obiectul principal se suportă în cote egale. Fiecare Parte suportă cheltuielile de exploatare pentru obiectele și lucrările de pe teritoriul său legate de crearea lacului de acumulare.

O problemă deosebit de importantă legată de construirea hidrocentralei a fost cea privitoare la linia frontierei în zona barajului. Actuala linie de frontieră, fixată pe șenalul navigabil din perioada 1920—1923, nu ar fi trecut după construirea barajului pe mijlocul acestuia. Pentru acest motiv, Părțile au convenit să se efectueze unele rectificări ale frontierei, astfel încît aceasta să întretaie barajul la mijloc. Printr-un schimb de scrisori, s-a convenit ca pentru a compensa rectificarea frontierei ce se execută în favoarea R.P.R. la Porțile de Fier, în cazul construirii unui baraj în sectorul Gruia — Radujavet — R.P.R. să accepte o rectificare corespunzătoare a frontierei în favoarea Iugoslaviei. Dacă acest baraj nu se va construi, R.P.R. va consimți la o modificare corespunzătoare a frontierei pe Dunăre,

La a 18-a aniversare a Federației Mondiale a Asociațiilor pentru Națiunile Unite

La 2 august a.c. se împlinesc 18 ani de cînd la Luxemburg a luat ființă o nouă organizație neguvernamentală — Federația Mondială a Asociațiilor pentru Națiunile Unite. Înființată imediat după război și după adoptarea Cartei O.N.U. în care popoarele Națiunilor Unite își exprimau hotărîrea de a apăra generațiile viitoare de flagelul războiului care de două ori în viața unei generații a impus omenirii suferințe de nedescris, F.M.A.N.U. își propunea drept scop, în art. 1 al Statutului său, „să coordoneze și să încurajeze activitățile" Asociațiilor pentru Națiunile Unite, „să ajute la crearea de noi Asociații pentru Națiunile Unite și să coopereze cu alte organizații ale căror țeluri sînt realizarea și dezvoltarea obiectivelor Națiunilor Unite" și „să promoveze toleranța, înțele-

în favoarea R.S.F.I. prin corectarea sinuozităților actualei frontiere în amonte de barajul de la Porțile de Fier. Rectificările frontierei vor fi reglementate prin Protocoale speciale.

Acordul stabilește că toate obiectele construite pe teritoriul romîn vor fi proprietatea R.P.R., iar cele construite pe teritoriul iugoslav vor fi proprietatea R.S.F.I. Exploatarea acestor obiecte se va face de către întreprinderile fiecărui stat pentru obiectele de pe teritoriul său.

Lucrările de proiectare și de executare a obiectelor cad în sarcina organizațiilor romîne și iugoslave, iar pentru coordonarea acestora s-a prevăzut instituirea unor organe mixte, printre care cel mai important este Comisia mixtă romîno-iugoslavă pentru Porțile de Fier.

În Acord se prevede de asemenea că reglementarea navigației în timpul construcției precum și în perioada exploatării Sistemului Porțile de Fier se va face de către Administrația Fluvială specială de la Porțile de Fier.

Sistemul va fi dat în exploatare completă în anul 1971. Lucrările pregătitoare pentru organizarea șantierelor vor începe în 1964, iar lucrările de construcție în 1965. Se prevede că în anul 1970 vor fi date în funcțiune primele agregate ale centralelor electrice.

Pentru reglementarea eventualelor diferende s-a prevăzut o procedură simplă și operativă, acestea fiind date spre soluționare Comisiei mixte, instrumentul celor două guverne însărcinat cu ducerea la îndeplinire a prevederilor Acordului. În caz de neînțelegere, problema în litigiu va fi remisă celor două guverne, iar dacă nici acestea nu ajung la un punct de vedere comun se va recurge la arbitraj. Fiecare Parte va numi cîte un arbitru, iar al treilea va fi ales de arbitrii desemnați de Părți. Dacă arbitrii nu se înțeleg, cel de al treilea arbitru va fi desemnat de către guvernul unui stat terț sau de organul de conducere al unei organizații internaționale, stabilite de comun acord de cele două guverne.

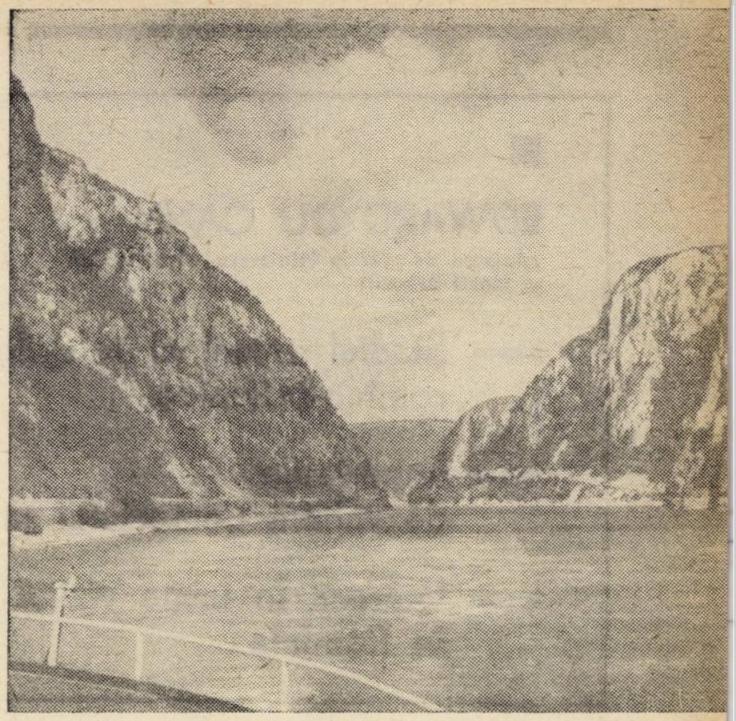

Dunărea la Porțile de Fier

Detalierea principiilor conținute de Acord s-a făcut în convenții, protocoale și alte documente pentru fiecare fază a realizării sistemului (proiectare, execuție și exploatare) care au intrat, de asemenea, în vigoare în ziua schimbului instrumentelor de ratificare a Acordului de bază.

Realizarea acestor lucrări gigantice la Porțile de Fier are ca scop, pe de o parte, obținerea de energie electrică de către cele două state riverane iar, pe de altă parte, rezolvarea problemelor dificile de navigație în acest sector.

Construirea Sistemului Porțile de Fier reprezintă pentru cele două țări un obiectiv economic care va aduce o contribuție deosebită la satisfacerea necesităților de energie electrică ale acestor țări, precum și la crearea unor condiții favorabile pentru dezvoltarea navigației pe Dunăre în folosul tuturor țărilor interesate.

Acordul realizat între R.P.R. și R.S.F.I. pentru amenajarea în comun a Dunării în sectorul Porțile de Fier ilustrează totodată relațiile prietenești și de bună vecinătate statornicite între ele, avînd la bază principiul respectării suveranității statelor, a egalității statelor și avantajului reciproc.

S. B.

---

gerea, solidaritatea și cooperarea între oameni".

Împreună cu asociațiile naționale, F.M.A.N.U. contribuie la o mai largă popularizare a O.N.U. și a scopurilor sale, la educarea unui număr tot mai mare de oameni în spiritul dreptății, al eliminării obstacolelor din calea păcii, pentru dezarmare și securitate. În acest scop Federația editează un Buletin trimestrial în limbile franceză și engleză pe care-l difuzează membrilor săi, Națiunilor Unite și instituțiilor specializate, guvernelor, persoanelor interesate etc.

Una din formele principale ale activității practice a Federației o constituie stagiile de studii regionale asupra învățămîntului despre Națiunile Unite, organizate atît în Europa și America de Nord, cît și în Asia, Africa și America Latină. F.M.A.N.U. a organizat pînă în prezent 29 de astfel de stagii avînd ca temă „învățămîntul despre Națiunile Unite ca mijloc de educație pentru înțelegere și cooperare internațională".

Împreună cu „Mișcarea internațională a studenților pentru Națiunile Unite" (I.S.M.U.N.), organizație a studenților afiliată Federației, F.M.A.N.U. a organizat 16 școli de vară pe teme importante ca: „Dezarmarea", „Campania mondială împotriva foamei", „Rolul Națiunilor Unite în țările în curs de dezvoltare" și altele.

Anual, în țări diferite, se întrunește organul suprem al organizației — Adunarea plenară — unde se discută probleme mari cu caracter politic, social și economic ce stau în fața Națiunilor Unite. Teme ca „Ce pot face F.M.A.N.U. și asociațiile membre pentru slăbirea încordării internaționale și pentru a contribui la bunăvoință și înțelegere internațională", „Dezarmarea", „Ce pot face F.M.A.N.U. și asociațiile membre pentru reglementarea problemelor internaționale cele mai urgente care se pun în Africa, în spiritul Cartei Națiunilor Unite" etc., constituie baza dezbaterilor în adunările plenare și dau posibilitatea participanților să contribuie activ la soluționarea marilor probleme ce stau în fața lumii contemporane.

În țara noastră, în urmă cu 3 ani, a fost creată Asociația pentru Națiunile Unite din R. P. Romînă, care s-a afiliat la F.M.A.N.U.

Asociația pentru Națiunile Unite din R. P. Romînă și-a propus ca scop, așa cum se arată și în articolul 1 al Statutului Asociației, să popularizeze principiile și țelurile Națiunilor Unite, pentru a aduce o contribuție proprie la consolidarea păcii și securității internaționale, la dezvoltarea cooperării politice, economice și culturale între toate popoarele.

Asociația pentru Națiunile Unite din țara noastră și-a adus contribuția proprie la activitatea F.M.A.N.U., fiind reprezentată pînă nu de mult în Comitetul Executiv și aducînd în dezbaterea adunărilor plenare inițiative menite să contribuie la menținerea și consolidarea păcii în lume.

Pornind de la premisa că țelul fundamental al Federației este continua întărire a păcii și promovarea ideilor de respect reciproc și colaborare între popoare, A.N.U. din R. P. Romînă a prezentat spre examinare celei de-a XVIII-a sesiuni a Adunării plenare un proiect de Declarație privind măsurile pentru promovarea în rîndurile tineretului a ideilor păcii, prieteniei și respectului reciproc între popoare.

Proiectul de Declarație invita guvernele naționale, organizațiile internaționale și toți factorii răspunzători pentru formarea tineretului să educe tînăra generație în convingerea că în zilele noastre războiul poate și trebuie să fie eliminat din viața societății, să ferească tineretul de efectele nefaste ale propagandei de război, sub orice formă s-ar manifesta ea.

Adunarea plenară a F.M.A.N.U. a adoptat în unanimitate o rezoluție care recomandă tuturor asociațiilor naționale să insiste pe lîngă guvernele țărilor lor, pentru ca acestea să sprijine adoptarea declarației internaționale precum și a unor măsuri concrete pentru promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor păcii, respectului reciproc și înțelegerii între popoare.

N. GRIGORESCU

■

EDWARD DU CANN

ministru de stat la Ministerul Comerţului al Marii Britanii

— Stadiul actual al relaţiilor economice romîno-britanice

— Importanţa dezvoltării comerţului mondial

— Impresii în urma vizitei în Romînia

Săptămîna trecută a fost oaspetele ţării noastre ministrul de stat la Ministerul Comerţului al Marii Britanii, dl Edward Du Cann. În timpul vizitei, oaspetele englez a avut convorbiri cu membri ai guvernului romîn ; cu acest prilej s-au trecut în revistă evoluţia schimburilor comerciale dintre cele două ţări şi perspectivele lor de dezvoltare. Ministrul englez a vizitat o serie de obiective economice. Înaintea plecării, dl Edward Du Cann s-a întîlnit cu reprezentanţi ai presei romîne şi cu corespondenţi ai presei străine acreditaţi la Bucureşti.

Înainte de a răspunde la întrebările ziariştilor, dl Edward Du Cann a împărtăşit cîteva impresii legate de vizita făcută :

— Este o mare cinste pentru mine de a fi cel dintîi ministru englez al comerţului care vizitează Romînia după 1944. Am avut prilejul să întîlnesc pe dl Gogu Rădulescu, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, pe dl Victor Ionescu, ministrul comerţului exterior, şi pe dl Mihail Petri, adjunct al ministrului comerţului exterior. Au avut loc două întrevederi şi am putut să vizitez şi trei fabrici, fabrica de cauciuc „Danubiana", complexul petrochimic Ploieşti şi o parte din Rafinăria de la Brazi. Am văzut ceva şi din agricultura ţării dv.

Vorbind despre relaţiile comerciale dintre Romînia şi Marea Britanie, dl Edward Du Cann a declarat că „guvernul britanic doreşte ca schimburile dintre ţările noastre să se extindă, astfel ca economia ambelor ţări să prospere şi, în consecinţă, să crească standardul de viaţă al ambelor popoare. În convorbirile pe care le-am avut cu reprezentanţii guvernului romîn am discutat despre căile şi mijloacele prin care se poate realiza această extindere a comerţului. Cunosc creşterea producţiei industriale din R.P.R. şi o preţuiesc. Firmele engleze au posibilitatea să furnizeze utilaje Romîniei şi sper că negocierile dintre firmele romîneşti şi cele britanice vor fi duse la bun sfîrşit. Am avut ocazia să văd în scurta mea vizită maşini britanice instalate în fabricile romîneşti".

Oaspetele englez a arătat apoi că în cursul întrevederilor avute s-a discutat şi despre creşterea volumului de export din Romînia în Anglia, menţionînd că în acest sens s-au făcut unele sugestii pentru liberalizarea comerţului în Anglia, sugestii care au fost discutate la Londra în cursul ultimelor luni şi care au fost reluate în convorbirile de la Bucureşti.

În rezumat — a spus dl Du Cann — vizita a fost scurtă, dar extrem de folositoare. Mi-au făcut mare plăcere convorbirile pe care le-am avut cu miniştrii romîni, convorbiri care s-au dovedit practice şi foarte folositoare. Sînt convins că înţelegerea dintre noi este mult mai bună şi că prin realizarea unui schimb comercial mai intens se va efectua o înţelegere şi mai bună între cele două popoare.

În continuare, răspunzînd la întrebările puse de ziarişti, dl Du Cann s-a referit la tranzacţiile comerciale încheiate de Anglia cu R.P. Romînă şi celelalte ţări socialiste.

După ce a amintit livrările de mărfuri britanice în Romînia şi proiectele în curs de negociere, oaspetele a împărtăşit unele impresii culese în cursul vizitei la Bucureşti : Am făcut un tur al Bucureştiului ; ştiu că aveţi 92 mile plantate cu trandafiri şi mi-a părut rău că am venit după ce a trecut sezonul lor. Am rămas cu impresia unui oraş foarte frumos. Copaci minunaţi, bulevarde largi şi frumoase, cartiere noi de locuinţe atrăgătoare. Capitala dv. mi-a plăcut atît de mult încît mi-a trezit dorinţa de a cunoaşte mai bine Romînia ; consider vizita aceasta doar un început.

Perspectivele comerţului mondial, în special după Conferinţa O.N.U. de la Geneva ca şi unele aspecte ale problemelor actuale ale economiei engleze au constituit tema altor întrebări puse de ziariştii prezenţi.

Părerea noastră — a spus dl Du Cann — este că perspectivele pentru a doua jumătate a anului 1964 şi pentru anul 1965 sînt bune. În ceea ce priveşte Conferinţa Naţiunilor Unite de la Geneva, consider că este cea mai importantă conferinţă despre comerţ care a fost vreodată în lume. După cum ştiţi, Romînia a jucat un rol important la această conferinţă, de altfel ca şi Anglia. Este de o mare însemnătate ca ţările dezvoltate să pună cunoştinţele lor tehnice la dispoziţia ţărilor în curs de dezvoltare. De asemenea, este foarte necesar ca ţările mai dezvoltate industrial să pună la dispoziţie o piaţă pentru bunurile produse de ţările încă slab dezvoltate.

Noi ţinem mult ca barierele din calea comerţului să fie desfiinţate oriunde este posibil. Marea Britanie a dat un exemplu bun în această direcţie şi sper că el va fi urmat şi de alte ţări. Consider că este foarte important ca ţările care au luat parte la Conferinţa de la Geneva să facă totul pentru ca noile instituţii create acolo să poată lucra cu succes. În viitor, trebuie acor-

Dl Edward Du Cann s-a născut în 1924. A urmat studiile universitare la Oxford ; este licenţiat în drept dar nu a activat în nici un domeniu juridic.

În timpul războiului a luptat ca marinar, iar apoi a devenit ofiţer pe o vedetă rapidă.

A intrat în partidul conservator în preajma izbucnirii celui de-al doilea război mondial. După război a fost numit preşedintele asociaţiei conservatoare a oraşului Londra.

A candidat pentru prima oară în alegerile pentru Camera Comunelor în 1951 ; a fost însă înfrînt de liderul de atunci al partidului laburist, Attlee. În 1956 a candidat din nou într-o circumscripţie din vestul Angliei, în cadrul unor alegeri parţiale, şi a fost ales membru al Camerei Comunelor. În 1959 a fost reales deputat.

Prima funcţie guvernamentală a fost aceea de secretar economic al ministrului de finanţe. În octombrie 1963, cînd Douglas-Home a devenit prim-ministru, dl Edward Du Cann a fost numit ministru de stat la Ministerul Comerţului al Marii Britanii ; în această calitate el răspunde de problemele comerţului exterior al ţării sale.

dată multă atenție extinderii comerțului multilateral.

În încheiere cîteva cuvinte despre unele probleme ale economiei britanice. Noi am alcătuit un program de dezvoltare economică și pînă în ultimii ani am înregistrat o creștere a producției industriale de 5 la sută, creștere care desigur ridică o serie de probleme. Noi dorim mult ca „runda Kennedy" pentru scăderea tarifelor să se încheie cu succes, pentru că Anglia este foarte interesată în problema desființării barierelor dintre țările prietene. Noi depindem de comerțul internațional, ca oricare altă țară din lume, dacă nu chiar și mai mult.

Legăturile noastre cu țările socialiste se dezvoltă. În general am livrat multe fabrici complete în fiecare din țările răsăritene, în special în U.R.S.S., dar, fără excepție și în toate celelalte țări socialiste.

S.P.

PENTRU DEZVOLTAREA LEGĂTURILOR CULTURALE ÎNTRE POPOARE

Între 13 iulie și 2 august au loc la Predeal, din inițiativa Ministerului Învățămîntului, cursurile centrale de perfecționare pentru profesorii de limba romînă și de limbi străine (rusă, franceză, germană, engleză). Aceste cursuri, organizate de Institutul de perfecționare a cadrelor didactice din București în colaborare cu Institutul de limbi străine și Facultatea de limbă și literatură romînă a Universității din București, se desfășoară cu participarea a aproape 700 de profesori. Iau parte, de asemenea, cadre didactice din U.R.S.S., Franța, Anglia, Statele Unite ale Americii și R. D. Germană, specializate în predarea limbilor moderne. Profesorii oaspeți conduc lucrări de seminarii și predau cursuri de metodica de predare a limbilor străine și literaturilor respective. Se prezintă astfel prelegeri cu privire la problemele psihopedagogice ale procesului de predare a limbilor moderne, lecții de metodică, conferințe pe teme literare, lucrări practice. Revista Lumea **a solicitat pe cîțiva dintre profesorii străini participanți la aceste cursuri, și dintre care unii ne vizitează cu acest prilej țara pentru prima dată, să-și expună impresiile cu privire la vizita în Romînia, precum și opiniile în legătură cu actualele cursuri de la Predeal și, în general, cu utilitatea unor asemenea inițiative în ce privește îmbunătățirea continuă a relațiilor și schimburilor culturale internaționale.**

Inițiativa organizării unor asemenea cursuri trebuie desigur salutată, ne-a spus **dl René Phal,** lector la Universitatea din Saint Cloud — întrucît ea prilejuiește contacte personale dintre cele mai utile, care fără îndoială vor da roade. Am fost deosebit de plăcut impresionați — și sînt sigur că vorbesc acum și în numele colegilor mei — a continuat d-sa — de nivelul deosebit de înalt al cursanților, de pregătirea lor substanțială. Romînii în general ne-au impresionat, pe noi francezii, prin ușurința și siguranța cu care se pot exprima în limba franceză, prin interesul deosebit de viu pe care îl manifestă față de cultura franceză, prin cunoștințele lor, nu numai în domeniul culturii clasice franceze, ci și prin cunoașterea aspectelor noi, actuale, ale acestei culturi. Am remarcat aceasta nu numai în rîndul intelectualilor, ci și la persoanele din diferite medii și de diferite pregătiri pe care am avut prilejul să le întîlnesc.

Am întîlnit o țară cu peisaje armonioase cu oameni ospitalieri. Reținem interesul manifestat în țara dv. pentru lărgirea cunoașterii reciproce între popoare, prețuirea care se acordă valorilor culturale ale acestora.

Datorită amabilității deosebite a organizatorilor cursurilor precum și autorităților romîne, a adăugat dl René Phal, am cunoscut multe regiuni ale țării dv. și pînă la sfîrșitul ședерii noastre în țara dv. vom mai avea prilejul să cunoaștem și altele. Am avut prilejul să venim în contact cu cîteva dintre realizările și eforturile pe plan social ; eu și colegii mei sîntem plini de admirație față de succesele obținute în acest domeniu. La reîntoarcerea noastră în Franța vom vorbi în cuvintele cele mai bune despre Romînia, deoarece sîntem convinși că am cunoscut adevărata față a Romîniei, că putem să-i redăm o imagine cît mai veridică.

Asimilarea celor mai trainice valori ale culturii franceze am remarcat-o și eu, cu o surpriză deosebit de plăcută, printre participanții romîni la aceste cursuri — adaugă **dl Maurice Riegert,** lector de limbă și literatură franceză la Universitatea din Teheran. Este de ajuns să încep un vers din La Fontaine sau din Racine, pentru ca interlocutorul romîn să-l termine, să-l continue cu următoarele. Tinerii romîni dovedesc o ușurință uimitoare în a se orienta în cultura țării mele și în general o curiozitate și o deschidere spirituală demnă de invidiat.

Aceasta este și impresia celui care, asemenea mie, vine pentru prima oară în Romînia dintr-o țară oarecum diferită, cum e Marea Britanie, a declarat **dl Joseph Barnet,** profesor la unul din colegiile Universității din Cambridge. Tocmai aceasta mă face să afirm cu cea mai mare convingere că schimburi între intelectuali cum este cel de față se vor dovedi foarte avantajoase pentru ambele părți.

D-na **Ruth C. Hök,** profesor la Universitatea din Michigan (Statele Unite) s-a declarat întrutotul de acord cu aprecierile favorabile ale colegilor săi francezi în ce privește utilitatea cursurilor internaționale și nivelul de pregătire al cursanților. Este evident că asemenea contacte se pot dovedi de un interes și de o importanță deosebită în ce privește dezvoltarea relațiilor culturale și mai buna cunoaștere reciprocă între diferite popoare, a remarcat dînsa, adăugînd : De altfel, Romînia este cunoscută pe plan cultural destul de bine în Statele Unite, mai ales în regiunile de nord, unde se află și universitatea unde lucrez eu, în apropierea unor orașe ca Chicago sau Detroit. Arta romînească, în special muzica, populară ca și cea cultă, sînt larg apreciate de către cunoscătorii și marele public american.

Din grupul de lectori și profesori universitari sovietici, care participă la aceste cursuri, conf. univ. **Irina Kudriavțeva,** și-a exprimat de asemenea satisfacția față de interesul manifestat de participanții romîni la cursurile și prelegerile profesorilor sovietici precum și bunele cunoștințe de specialitate dovedite de cursanți. Așa cum au spus și colegii noștri profesori din alte țări, tinerii intelectuali romîni manifestă o curiozitate deschisă și vie față de literaturile și culturile altor popoare și noi, în ce ne privește, am fost impresionați de cunoașterea extinsă a limbii și literaturii ruse și sovietice de către profesorii care sînt astăzi auditorii noștri.

Schimburile culturale de acest fel sînt dintre cele mai utile pentru consolidarea prieteniei și colaborării între țări, a spus și prof. univ. **dr. Ditmar Rosental,** de la Universitatea Lomonosov din Moscova. Colegii mei din Uniunea Sovietică, a continuat prof. Rosental, sînt pentru prima dată în Romînia și fac cunoștință acum cu ospitalitatea poporului romîn. Eu am mai vizitat Romînia acum cîțiva ani, însă trebuie să vă mărturisesc că este o egală plăcere fiecare revedere cu țara dv. și oamenii ei.

Mircea IVĂNESCU

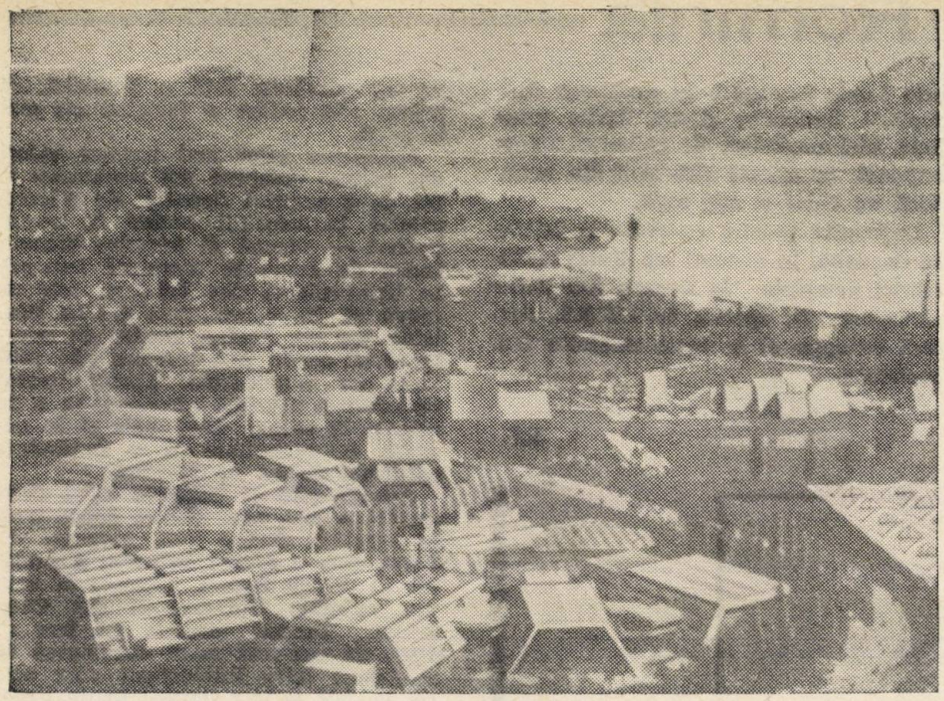

Vedere aeriană a sectorului de industrie și artizanat

Expozițiile naționale elvețiene

BERNA — 1857
ZÜRICH — 1883
GENEVA — 1896
BERNA — 1914
ZÜRICH — 1939
LAUSANNE — 1964

Reportaj pe glob

LAUSANNE: EXPO-64

Lamartine găsea peisajul lausannez creat, parcă, după inima sa. Panorama orașului și a împrejurimilor obligă călătorul la popas. Lausanne se desfășoară pe cinci sau șase coline, înconjurat de o zonă vastă de un verde crud, chimic, de terasele Lavaux, un uriaș amfiteatru viticol, de apele lacului Leman, intens albastre sub un cer intens albastru, și avînd în față „coasta franceză" cu masivele înzăpezite Dent d'Oche, Grammont și Cornettes de Bise.

Întemeiat, se pare, de gali, vizat de liguri, ocupat de helveți și colonizat de romani, Lausanne a devenit un oraș modern, important centru cultural și turistic al Elveției. Mica „Atenă provincială", elogiată de Voltaire, e renumită prin numeroasele sale instituții de artă și învățămînt — Universitatea, Școala Politehnică, licee, colegii, teatre, muzee, galerii de artă. În acest cadru, pitoresc dar și de autoritate culturală și istorică, s-a construit *Expo-64*, a VI-a Expoziție Națională a Elveției, deschisă la 30 aprilie a.c., pentru 179 de zile.

COORDONATE

Desfășurată pe 550 000 de metri pătrați, *Expo-64* are două părți distincte. Partea generală, intitulată „Calea elvețiană", își propune să ilustreze constantele vieții elvețiene, să definească o viziune de ansamblu și o politică de viitor, un *credo* elvețian. Partea specială este rezervată activităților specifice ale poporului elvețian.

În general, *Expo-64* este concepută nu atît ca o expoziție-bilanț, o expoziție publicitară, ci o expoziție-plebiscit, o expoziție-anchetă care îndeamnă vizitatorul să mediteze asupra unor probleme de importanță și actualitate pentru Elveția. Așa cum sublinia consilierul federal dl F. T. Wahlen într-o cuvîntare rostită la Lausanne, „Expoziția Națională din 1964 a renunțat în mod conștient la a glorifica istoria noastră. Dimpotrivă, ea invită vizitatorul să privească spre viitor pornind de la multiplele probleme nerezolvate încă și care ne preocupă astăzi".

Organizatorii s-au străduit ca *Expo-64* să instruiască, să emoționeze, să surprindă, să placă și să îndemne la reflecții.

SECVENȚE

Se poate spune că *Expo-64* este o țară în miniatură, un fel de „radar" care te pune în contact cu imaginea Elveției furnizînd sau îmbogățind cunoștințele. Este latura ei instructivă, de cunoaștere.

O țară de 41 300 kilometri pătrați, din care 60 la sută sînt ocupați de munți. Un sol sărac, dur, dar variat și pitoresc. Un stat federal compus din 22 de cantoane și 3 095 de comune, fiecare canton sau comună cu o legislație specifică, coordonată de Constituția federală adoptată în 1848.

Statul elvețian ia naștere la 1 august 1291 cînd trei cantoane centrale — Schwytz, Uri și Unterwald — încheie un pact de alianță veșnică, promițîndu-și ajutor reciproc în caz de atac, reglementarea disputelor prin arbitraj, pedepsirea criminalilor și alungarea judecătorilor străini. Documentul, redactat în latină, este păstrat în arhivele cantonului Schwytz. O copie este expusă la Lausanne. Alianța celor trei cantoane este considerată originea Confederației elvețiene. În 1499, confederații obțin victoria asupra împăratului Maximilian care urmărea să-i supună. Marele umanist Nicolas de Flüe își îndeamnă compatrioții să nu se amestece „în treburile străine". Totuși confederații, după ce cuceresc Lombardia, se aventurează în alte campanii militare. În 1515 sînt înfrînți de Francisc I, la Marignan. După această bătălie, confederații renunță la o politică externă de amestec, proclamă neutralitatea ca politică permanentă, de stat. De la Marignan pînă astăzi, aproape cinci veacuri și jumătate, Elveția n-a mai cunoscut războaiele. Congresul de la Viena, din

1815, recunoaște oficial neutralitatea Elveției.

Expoziția înfățișează vizitatorului drepturile cucerite de poporul elvețian. Reținem dreptul de inițiativă și referendum. Dar, paradoxal, femeile n-au drept de vot. În 1958, guvernul și parlamentul au propus o modificare a Constituției în acest sens. Dar în cadrul referendumului organizat la 1 februarie 1959, corpul electoral masculin a respins, cu 655 000 de voturi, dreptul femeii elvețiene la vot (324 000 s-au pronunțat pentru). Numai în trei cantoane romande, Vaud, Geneva și Neuchâtel, femeile au drept de vot.

Expo sugerează vizitatorului imaginea dezvoltării economice a Elveției.

Supranumită „castelul de apă" al Europei, Elveția dispune de numeroase cursuri de apă bogat și echilibrat alimentate datorită condițiilor proprii (cînd nu plouă, se topesc ghețarii, așa încît albiile rîurilor și ale fluviilor sînt permanent alimentate). Relieful accidentat permite construcția barajelor — unele la peste 2 000 m altitudine. Barajele de acumulare constituie, uneori, opere extrem de îndrăznețe. Cel de la Grande — Dixence este considerat cel mai înalt din lume: 285 m. Reținînd 400 milioane de metri cubi de apă, construcția asigură o producție medie anuală de 1,6 miliarde kWh. Dar exploatarea surselor hidraulice a luat o asemenea amploare încît, în 15 ani, nu va mai rămîne nici o sursă neexploatată. Autoritățile elvețiene studiază acum posibilitățile oferite de energia atomică. Elveția construiește o centrală nucleară de încercare, ce va fi gata anul acesta sau anul viitor.

În 1961, industria de mașini ocupa aproximativ 40 la sută din persoanele care lucrau în întreaga industrie elvețiană. În genere, industria elvețiană constructoare de mașini se orientează spre produsele de serie mică sau unicate, de înaltă tehnicitate și de o calitate competitivă la nivel mondial.

„Placă turnantă a Europei", Elveția dispune de o rețea densă de căi de comunicații pe care *Expo* o prezintă prin numeroase hărți, filme, grafice. Rețeaua feroviară depășește 5 200 km, ea desfășurîndu-se în văile cele mai retrase și avîntîndu-se pe munți pînă la 3 500 m. Majoritatea căilor ferate elvețiene este exploatată de C.F.F. (Căile ferate federale) ale cărei linii sînt integral electrificate. În afara navigației fluviale (pe Rhin — 7 milioane tone de mărfuri se încarcă și descarcă anual la Basel), Elveția dispune de o... flotă maritimă proprie, creată în 1941.

Un important trafic aerian (3 milioane de pasageri și 45 000 tone de mărfuri în 1961), o rețea rutieră care se va dezvolta prin construirea a 700 km de autostrăzi completează „nervurile de comunicație" care străbat întreaga Elveție.

Agricultura elvețiană acoperă trei cincimi din necesarul intern, deși suprafața cultivată ocupă 26,9 la sută din teritoriul național. Caracteristice sînt agrotehnica intensivă (o masivă mecanizare și chimizare a solului) ca și grija de a valorifica ultimul metru pătrat de teren.

SURPRIZE

Expo-64 surprinde vizitatorul prin cîteva noutăți și „premiere mondiale" — mărturii ale spiritului îndrăzneț și inventiv al poporului elvețian. Chiar la intrarea în Expoziție, ne întîmpină „telecanapeaua" — o realizare a industriei teleferice elvețiene, în premieră mondială. Urcăm la peronul de îmbarcare — un vast disc în mișcare continuă, în al cărui centru diferența de viteză este aproape nulă — și ne îndreptăm spre margini, unde este instalată „telecanapeaua", care ne transportă în interiorul Expoziției. Încetinirea (în stații) și accelerarea (pe parcurs) a vitezei sînt reglate automat. „Telecanapeaua" are o capacitate de 8 000 de persoane pe oră și străbate Expoziția, de la nord la sud, pe o distanță de aproape 2 kilometri. În celelalte sensuri, Expoziția o străbatem în „monorail", sistem mai puțin original, dar foarte confortabil și rapid, sau în „telecoșuri", mici platforme care ne poartă, în unele sectoare, pe verticală, în cerc, printre exponate, pentru a avea o privire de ansamblu și de detaliu într-un răstimp record.

În sectorul „Schimburi", asistăm la un original concert — o „simfonie a schimburilor", creată de Rolf Liebermann și executată de circa 100 de mașini de birou (mașini de scris sau de calculat). Dar, fără îndoială, printre cele mai interesante mărturii ale inventivității tehnice reținem transformatorul de 700 kV, circorama și mezoscaful.

Transformatorul de 700 kV, primul de acest fel construit în Elveția, a ridicat numeroase probleme tehnice întrucît cele mai puternice transformatoare de pînă acum nu depășeau 400 kV.

„Circorama" este un veritabil spectacol la care vizitatorul se simte participant, nu spectator. „Circorama" este proiectarea unui film pe un ecran circular de 360 de grade. Sala de proiecție are un diametru de 30 de metri și o capacitate de 1 500 de persoane. Ecranul circular are o înălțime de 7 metri; nouă proiectoare, fiecare acoperind un unghi de 40°, dispuse în formă de stea, transmit imaginile simultan desfășurînd tablouri și acțiuni ca în realitate. Spectatorul, înconjurat din toate părțile de imagini filmate, se simte în cadrul real al acțiunii, are senzația deplasării pe planurile ei, capătă bucuria mișcării reale și doar o privire în jos, pe podea, singurul punct fix de reper, îl readuce în realitatea unei săli de spectacol. Procedeul, inventat de Walt Disney, a fost prezentat în „premieră mondială" la Disneyland, în 1955. Noutatea „circoramei" elvețiene constă în proiecția directă a unor filme de 35 mm (în loc de 16) și, se spune, în calitatea superioară a imaginilor.

„Mezoscaful", primul submarin turistic din lume, creat de profesorul Jacques Piccard, este deja cunoscut cititorilor revistei *Lumea*. Am vrea doar să notăm, cu regret, că nu ne-am putut număra printre „aquonauții" amatori care pot admira sau studia adîncurile lacului Leman, deoarece, în zilele vizitei noastre la Lausanne, mezoscaful era în reparație.

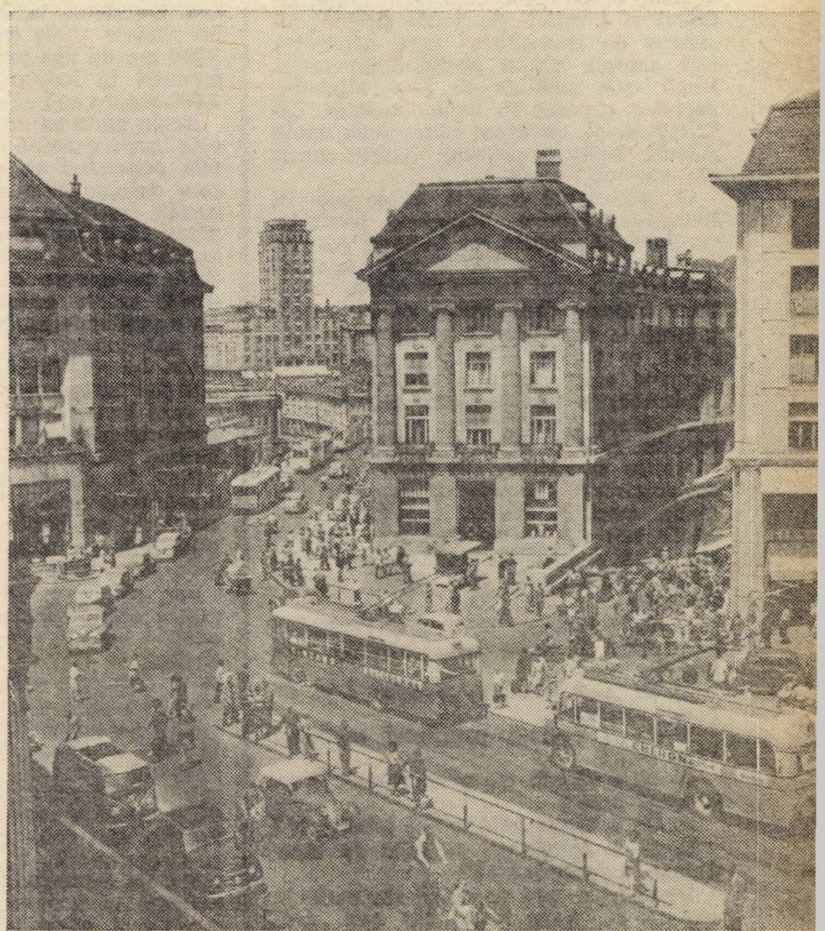

Cartierul comercial din Lausanne

Nu putem încheia acest capitol fără a remarca efortul arhitecților elvețieni de-a realiza, din beton, sticlă, plastic și pînză, un ansamblu modern, simplu, care, printr-o manieră subtil stilizată, sugerează avîntul pînzelor pe valurile Lemanului.

REFLECȚII

În viziunea creatorilor ei, Expoziția de la Lausanne are și menirea unei dezbateri asupra unor probleme care preocupă opinia publică elvețiană. După

cum ne-au declarat gazdele, această sarcină este printre cele mai însemnate. În partea generală, „Calea elveţiană", există un sector intitulat „Elveţia se întreabă" în care, pornind de la ideea că viitorul a început deja, organizatorii supun unui examen critic părerea că „totul merge bine în Elveţia". Subliniind că Elveţia este o ţară frumoasă şi prosperă, o suită de filme realizate pe viu prezintă vizitatorului, fără să tragă concluzii, o serie de probleme nerezolvate încă: situaţia precară a celor 700 000 de muncitori străini, situaţia bătrînilor, lipsa de previziune în dezvoltarea economică pe termen lung, tendinţa tinerelor familii spre „singurătatea în comun" — confort şi prosperitate cu orice preţ, dar oarecare abţinere de la marile probleme social-politice ale Elveţiei şi ale lumii. Vizitatorul este astfel invitat să reflecteze asupra acestor probleme, să caute soluţii şi să-şi angajeze responsabilitatea în rezolvarea lor. După cum reiese din vizionarea acestor filme, ca şi din relatările presei, un fenomen care preocupă serios opinia publică şi autorităţile elveţiene este „supraîncălzirea", dezvoltarea neraţională, anarhică, a economiei elveţiene, o puternică imigrare a capitalului internaţional şi a mîinii de lucru străine, un „exces de dezvoltare" care depăşeşte atît cererea cît şi posibilităţile reale. După cum sublinia dl Paul Michelli, secretar general în Departamentul Politic Federal, guvernul întreprinde unele măsuri pentru a preveni efectele grave ale acestui proces.

O interesantă anchetă întreprinde la Expoziţie, printre vizitatori, ilustrul... Gulliver. „Călătoria lui Gulliver în ţara elveţienilor" este o formă, aparent amuzantă, a unui sondaj de opinie: Gulliver împarte chestionare, pe care vizitatorul le completează şi primeşte totodată şi opinia celebrului călător cu ajutorul unei maşini electronice.

Întrebările lui Gulliver (menite să-i completeze observaţiile sale de fin şi reputat călător printre străini) privesc sarcinile principale ale şcolii, efectele automatizării, semnele diferenţierii sociale, condiţia femeii, problemele urgente sau de perspectivă ale Elveţiei etc. Iată, bunăoară, întrebarea nr. 10: „După părerea ta, este urgent pentru Elveţia:

1) de a rezerva tehnicii şi ştiinţei o mai mare pondere în manualele şcolare?

2) de a-şi preciza poziţia faţă de Piaţa comună?

3) de a revizui principiul neutralităţii sale?

4) de a adopta un plan economic pe termen lung?

5) de a forma mai mulţi tehnicieni?

6) de a aplica un program de amenajare a teritoriului?"

Vizitatorul este rugat să răspundă la fiecare întrebare prin „da" sau „nu". Este o formulă de a atrage atenţia asupra unor aspecte demne de analiză şi, totodată, de a cunoaşte părerea vizitatorilor asupra lor. Chestionarul lui Gulliver cuprinde numeroase asemenea întrebări.

■

Expo — 64 place şi emoţionează. Emoţionează prin adeziunea poporului elveţian la principiile cooperării fără discriminări şi bariere, la principiile muncii şi ale păcii, care i-au adus, lui ca şi altor popoare, mari servicii.

Ion CÎRJE

Lausanne, iulie 1964

APA, ATOMUL ŞI DEZARMAREA

Apa a fost totdeauna o problemă pentru om. Trebuie să avem în vedere că aproximativ 60 la sută din întreaga suprafaţă a Pămîntului este formată din regiuni care suferă sau de lipsa sau de insuficienţa apei potabile.

Analiza efectuată de Agenţia internaţională pentru energia atomică în 1963 a arătat că 5 la sută din populaţia planetei noastre trăieşte în regiuni pustii sau semipustii în care nu există apă. Aceste regiuni pot fi însă transformate în grădini înfloritoare. Totuşi, problema asigurării apei este importantă nu numai pentru aceste zone. În multe ţări ea devine o problemă tot mai acută pe măsura creşterii populaţiei, a desţelenirii unor pămînturi, a ridicării de noi oraşe şi centre industriale care folosesc multă apă. De pildă, în industria de cauciuc din Statele Unite se consumă în medie 2 600 mc de apă pentru fiecare tonă de produse, în industria oţelului — peste 2 500 mc de apă pentru o tonă de metal.

Acolo unde nu există posibilitatea sau este foarte greu să se asigure apă potabilă populaţiei se construiesc instalaţii care desalinizează apa marină. O asemenea instalaţie existentă la Baku dă zilnic 1 200 mc de apă potabilă, cea de la Krasnovodsk — 2 800 mc. La exploatările petrolifere din Kuweit sînt construite cîteva instalaţii de desalinizare cu o producţie totală de peste 25 000 mc de apă zilnic. R.A.U., Mexicul, Venezuela, Iranul, Tunisia, Marocul şi multe alte ţări îşi îndreaptă privirile spre mare şi spre lacurile sărate pentru a încerca transformarea apelor acestora în ape folosibile pentru consum.

Pînă în ultimul timp, instalaţiile de desalinizare existente în toate ţările s-au construit pe bază de energie obţinută prin arderea petrolului, gazelor naturale, cărbunelui.

Dar ştiinţa a deschis calea spre energia nucleului atomic. Cu zece ani în urmă a apărut prima centrală electrică atomică în U.R.S.S. În septembrie 1958, în ţara noastră a fost dată în funcţiune prima tranşă a centralei atomice din Siberia cu o capacitate de 100 000 kW, iar în 1964 a intrat în funcţiune centrala Beloiarsk din Ural, cu o capacitate similară. Sînt construite şi date în funcţiune centrale atomice în S.U.A., Anglia, Franţa; sînt construite centrale atomice în Cehoslovacia, R. D. Germană, Italia, India. Se acumulează în permanenţă experienţă în materie de proiectare, construcţie şi exploatare. În presa americană a apărut ştirea că se apropie ziua mult promisă în care se va produce energie atomică ieftină. S-a anunţat că în statul New Jersey va fi construită o centrală atomică cu o capacitate de 515 000 kW, urmînd ca aceasta să fie sporită pînă la 620 000 kW. Costul unui kWh de energie electrică produsă nu va depăşi costul unui kWh obţinut la cel puţin jumătate din centralele electrice americane cu alt combustibil.

Calculele specialiştilor sovietici arată că în prezent pot fi construite centrale electrice atomice mari cu o capacitate pînă la 1 milion kW. Ele vor fi foarte eficiente într-o serie întreagă de regiuni din ţară.

Mari succese s-au obţinut şi în tehnica de desalinizare a apei marine. Sarea poate fi îndepărtată prin metode chimice, prin metoda frigului, prin electroliză, prin schimburi ionice, prin distilare etc. Calculele teoretice arată că cheltuiala minimă de energie pentru obţinerea unei tone de apă potabilă va fi sub un kWh calculat în energie electrică. Practic, această cheltuială va depinde de metoda adoptată, de capacitatea instalaţiei, de gradul de salinizare a apei şi de o serie întreagă de alţi factori.

Metoda cea mai răspîndită de obţinere a apei potabile în momentul de faţă este distilarea.

Lucrătorii din industria nucleară care se ocupă de tehnologia producţiei materialelor fisionabile au acumulat o experienţă considerabilă în domeniul desalinizării apei de mare. A devenit posibilă orientarea eforturilor, cunoştinţelor şi experienţelor specialiştilor care lucrează în industria nucleară spre soluţionarea uneia din cele mai importante probleme — transformarea apelor saline în ape potabile.

Uniunea Sovietică propune în permanenţă şi în mod insistent ţărilor occidentale să treacă la dezarmarea practică. Ea luptă pentru „demilitarizarea" energiei atomice.

Propunerile guvernului sovietic sînt simple şi întrutotul acceptabile. Ele vor permite ca uraniul şi plutoniul să fie folosite în scopuri paşnice. Crearea unor puternice instalaţii de desalinizare este o cale pentru folosirea raţională a energiei atomice.

Problema desalinizării cu ajutorul energiei atomice oferă noi perspective folosirii uraniului şi plutoniului pentru progresul viitor al omenirii. Pentru rezolvarea mai rapidă a acestei probleme este necesară colaborarea în primul rînd a savanţilor din acele ţări unde s-au acumulat cunoştinţe şi experienţă — S.U.A. şi U.R.S.S.

În ţara noastră există regiuni vaste şi chiar republici întregi în care problemele aprovizionării cu apă sînt dintre cele mai importante. Asta se referă la Kazahstan, Uzbekistan, Tadjikistan, Azerbaidjan; nevoia de apă se face simţită şi în Crimeea, Ucraina etc. Apa este de asemenea o problemă pentru multe state din S.U.A.: California, New Mexico, Texas, Arizona şi altele.

Desalinizarea apei este o sarcină importantă. Este util ca ea să fie rezolvată în comun. Înţelegerea cu privire la întîlnirea reprezentanţilor sovietici şi americani pentru studierea comună a problemelor tehnice şi ştiinţifice corespunzătoare a fost realizată, şi în aceste zile un grup de specialişti sovietici se află în S.U.A. pentru a discuta cu colegii lor americani asupra celei mai bune metode de folosire a energiei atomice la desalinizarea apei marine.

V. EMELIANOV

membru corespondent
al Academiei de ştiinţe a U.R.S.S.

(Din ziarul **Izvestia**)

JEAN JAURÈS

Două focuri de revolver trase prin fereastra unei cafenele-restaurant răpuneau, la sfîrșitul lunii iulie, în urmă cu cincizeci de ani, una dintre cele mai desăvîrșite figuri ale socialismului și ale umanității, un om caracterizat de către Romain Rolland ca „un model aproape unic în epoca modernă", gînditor și orator politic care „adăuga o vastă cultură unei observații pătrunzătoare — iar energiei în acțiune înălțimea morală".

El — potrivit aprecierii altui ilustru scriitor și cetățean al lumii, Anatole France — reprezenta „nu numai în rîndurile socialismului francez, dar în universalitatea mișcării socialiste de atunci, culmea cea mai înaltă" deoarece „prin gîndirea lui, prin verbul său unic, era chemat să insufle cele mai înalte elanuri".

Prin suprimarea acestei existențe atît de complexe și de armonios clădite, mîna unui degenerat — în realitate, a dușmanilor socialismului și păcii — a urmărit să înlăture o conștiință puternică și care, ani de-a rîndul, se împotrivise planurilor de aruncare a omenirii în viltoarea unui război ale cărui proporții și dezastre le prevăzuse.

În desfășurarea unei jumătăți de veac, atît cît a trecut de la asasinarea lui Jean Jaurès, s-au produs formidabile transformări pe întinsul planetei. Vremea n-a stat în loc, iar direcția spre care ea s-a îndreptat și-și continuă impetuosul mers e aceea a descătușării omului de sub exploatare, a eliberării popoarelor din lanțurile colonialismului, a lichidării imperialismului, a instaurării socialismului în tot mai multe țări.

Este exact direcția către care a năzuit și pentru care a militat, consecvent, cu ardoare, gînditorul, pamfletarul, tribunul Jaurès.

Judecata contemporanilor care vedeau în el expresia celor mai nobile idealuri servite cu mijloacele cugetării, talentului, convingerii, a fost confirmată de a posterității — iar dovada o avem în faptul că, după trecerea de atîta timp, amintirea lui trăiește luminoasă, curată. O dovadă o constituie deopotrivă împrejurarea că, printre marile figuri, cu drept la recunoștința omenirii, propuse de Consiliul mondial al păcii să fie aniversate în acest an (Michelangelo, Galilei, Shakespeare, Lermontov, Sevcenko, Hogarth etc) este și Jean Jaurès.

Încă de cînd, în tinerețe, se alăturase mișcării socialiste și, apoi, împreună cu Zola, apărării victimei unei înscenări odioase (este vorba de Afacerea Dreyfus) asupra lui Jaurès s-a concentrat grindina atacurilor în care calomnia, acuzația de trădare națională, constituiau arme permanent reluate.

Omul de o perfectă probitate morală, trăind în condiții de aproape totală strîmtorare materială, a fost împroșcat cu noroiul învinuirii de trădare. Deoarece se străduise pentru o apropiere între Franța și Germania, denunțînd orientarea politicii șovine a guvernelor ambelor țări și a cercurilor care le sprijineau; deoarece sforțările lui se îndreptaseră spre unitatea de acțiune a proletariatului francez și german spre a bara împreună calea instigatorilor la război; deoarece, pe măsura agravării situației internaționale, a acționat cu tot mai multă energie în sensul împiedicării catastrofei, pe Jaurès îl decretau detractorii ca „agent al Kaiserului și al finanței berlineze", „orator al Germaniei în parlamentul francez", „avocat al străinătății". Îl defăimau zilnic Maurras și Léon Daudet, incitînd în forme aproape directe la suprimarea lui. „Să nu-l pierdem pe acest trădător din vedere", incitau ei în ziarele lor și-n întruniri. Cu numai zece zile înainte de săvîrșirea actului ucigaș, un condeier din tagma acestor doi turbați își punea întrebarea: „Nu se găsește oare nimeni acum, în ajunul războiului, să-i administreze acestui om un glonț în cap?" S-a găsit în persoana unui fanatic pe care abia după cinci ani justiția găsea cu cale să-l aducă în fața judecății — și să-l achite.

Jaurès se născuse în 1859 la Castres, lîngă Toulouse, dintr-o familie de oameni strîmtorați, astfel că el, pentru a putea să-și ducă la capăt studiile, a avut nevoie de stipendiile unui protector. A fost numit apoi profesor de filozofie la o școală de fete și, pe urmă, la alta.

Deputat a devenit în 1885, la 26 ani, iar primul său discurs a avut ca temă problema care i-a stat totdeauna la inimă, cea a instrucțiunii publice. Din ceasul debutului s-a vădit excepționalul talent oratoric al tînărului om politic, determinîndu-l pe Clemenceau să doreasră parlamentului francez norocul de-a asculta cît mai des „un cuvînt atît de elocvent și atît de bogat în idei".

În 1893 el a aderat fățiș la mișcarea socialistă în rîndurile căreia, atît în țara sa, cît și în Internațională, a ocupat foarte curînd, prin calitățile deosebite cu care era înzestrat, un loc de primul plan.

Sarcina principală pe care el și-a pus-o încă din întiii ani ai activității sale, și pentru care a luptat îndelung, a fost înmănuncherea forțelor risipite ale proletariatului francez într-un singur partid. Bătălia n-a fost ușoară — Jaurès trebuind să facă față atît dogmatismului lui Jules Guesde cît și reformismului unor lideri ca Millerand, Briand, Renaudel, Sembat, Albert Thomas. „Jaurès — spunea Marcel Cachin — a realizat în Franța unitatea clasei muncitoare. În 1905 (amintește el) se numărau nu mai puțin de șase partide muncitorești măcinate de discuții. Jaurès avu meritul de a le contopi într-o mare unitate care le-a înzecit forța".

Anul 1905 coincidea cu marea ridicare în masă a proletariatului rus față de care Jaurès și-a manifestat simpatia. Dar anul 1905 coincidea și cu întărirea alianței militare dintre guvernul Franței și cel țarist pe de-o parte — cu proclamarea fățișă a scopurilor anexioniste ale clicii militariste germane, în cîrdășie cu imperiul habsburgic, pe de altă parte. Unde va duce rivalitatea dintre ambele tabere — Jaurès a prevăzut cu acea clarviziune care a fost una dintre cele mai strălucite trăsături ale inteligenței sale, s-ar putea afirma, ale geniului său politic. „Dintr-un război european — spusese el atunci — poate țîșni revoluția; la aceasta, clasele dirigуitoare ar face bine să se gîndească; dar mai pot țîșni, pentru o lungă perioadă, crize de contrarevoluție, de reacțiune furioasă, de naționalism exasperat, de dictatură sugrumătoare, de militarism..."

A țîșnit Revoluția din Octombrie la care „clasele dirigуitoare" nu s-au gîndit. Dar au țîșnit apoi, pentru o prea lungă perioadă de timp, și acele fenomene a căror esență Jaurès a intuit-o, a căror denumire a fost, cum știm: fascismul.

Eticheta de pacifist în înțelesul de rînd al cuvîntului nu se poate aplica lui Jaurès. Într-un mod lapidar, propriu, prin frumusețea felului său de a se exprima,

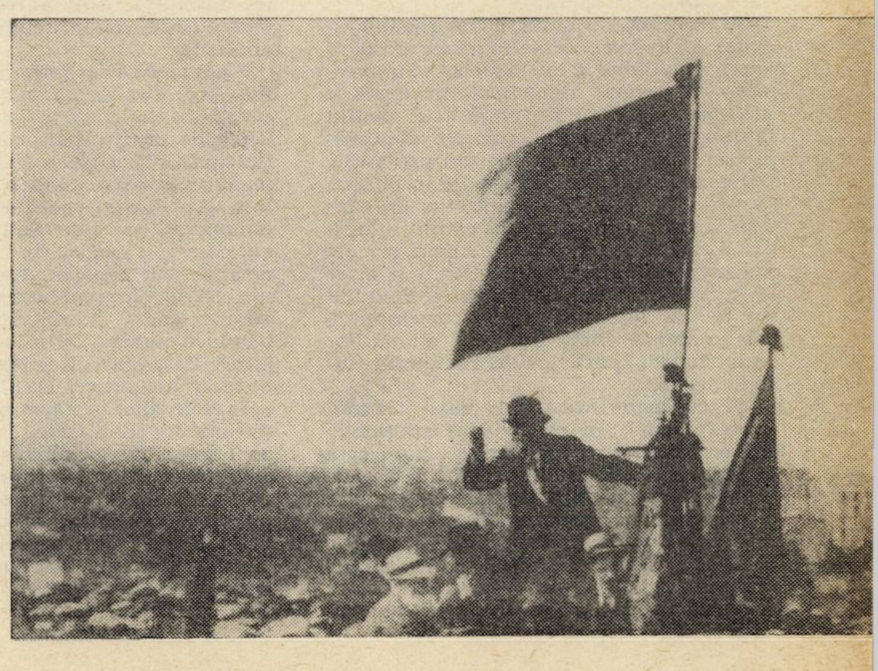

Jean Jaurès la tribuna unui miting antimilitarist

el formulase adevărul că pacea are nevoie de socialism spre a fi apărată, şi socialismul are nevoie de pace spre a se dezvolta. Pentru a putea deveni o forţă organizată şi a pătrunde în cit mai multe conştiinţe, socialismului îi este necesar să cîştige timp — timpul fiind aliatul întru izbîndirea ţintei sale finale. El definea socialismul ca „o forţă, un element activ al civilizaţiei omeneşti pe care numai el o poate servi dezvoltînd puterea de producţie şi progresul tehnic; dezvoltînd totodată individualitatea omenească".

Jaurès nu voia ca „soarta omenirii şi a socialismului să fie jucată pe mesele războiului cu zaruri sîngerînde". Nu se dădea însă în lături să avertizeze că împotriva poporului „care, cel dintîi, va intra în socialism, se vor năpusti dintru început toate forţele reacţionarilor înnebuniţi" — ceea ce îi va da acestui popor dreptul şi îi va impune datoria „de a pune mîna pe armă, de-a răspunde obuzelor cu obuze" pînă cînd „clasa muncitoare din alte ţări va putea să se organizeze şi să se ridice la rîndu-i".

Jaurès a exprimat, este drept, cu deosebire în prima parte a activităţii sale, puncte de vedere împrumutate din arsenalul ideologiei reformiste. Concepţiile greşite ale lui Jaurès au fost criticate, la vremea lor, de Lenin, care totuşi arăta laturilor pozitive ale activităţii marelui militant francez întreaga preţuire.

Meritul lui Jaurès stă în recunoaşterea din timp a erorilor şi-n părăsirea lor. Pe măsură ce burghezia îşi făcea mai vădite scopurile sale prădalnice, necruţînd, întru atingerea lor, nici o suferinţă clasei muncitoare, şi omenirii riscul aruncării în război, Jaurès s-a axat tot mai ferm pe poziţiile luptei de clasă şi ale internaţionalismului. Numai de pe ele putea să proclame el că „lupta de clasă este principiul, baza, legea însăşi a partidului nostru; cei care nu admit lupta de clasă pot să fie republicani, democraţi, radicali sau chiar radicali-socialişti; ei nu sînt socialişti". Numai dintr-o gîndire socialistă, revoluţionară, putea să rezulte un rechizitoriu de severitatea şi justeţea acestuia: „Trebuie să sfîrşim cu nedreptatea istoriei. Vrem ca egalitatea să pătrundă în viaţa oamenilor; ca ei să nu mai fie doar fraţi cu numele, ci cu adevărat asociaţi şi cooperatori în viaţa omenească, în muncă, în însuşirea gîndirii, în bucuria inimii, în noblеţea sufletului şi în lărgirea orizonturilor de dreptate, lumină şi speranţă".

În admiraţia uimită a tovarăşilor şi chiar a adversarilor se impunea prodigioasa activitatea a lui Jaurès, extraordinara lui putere de muncă în domenii multiple. Scria zilnic un articol pentru *L'Humanité*, colabora aproape săptămînal la reviste şi la ziarele din provincie, ţinea conferinţe politice sau pe probleme de artă, de cultură, de filozofie, de istorie, la Paris şi în cele mai mărunte localităţi unde era chemat de muncitori, de nucleele progresiste, era nelipsit şi activ la şedinţele Camerei, îşi rostea cuvîntul în marile dezbateri ale Parlamentului, era oratorul înflăcărat al adunărilor muncitoreşti, participa la reuniunile internaţionale.

Şi cu toate acestea a găsit răgazul (cum? cînd? în ce fel?) să sporească tezaurul literaturii politice cu studii care atestă vasta lui erudiţie şi facultatea de interpretare în spirit marxist a faptelor şi problemelor fundamentale ale istoriei, ca, de exemplu, lucrarea în mai multe volume „Istoria socialistă a Revoluţiei franceze", „Războiul franco-german", „Armata Nouă", „Socialismul şi Radicalismul".

Cunoscător profund al cugetătorilor antichităţii, în curent cu întreaga operă a clasicilor literaturii universale şi a autorilor de valoare contemporani, în contact personal şi în legături de cordială prietenie cu reprezentanţii cei mai autorizaţi ai artelor şi literaturii franceze, Jaurès punea un preţ deosebit pe ridicarea nivelului cultural al clasei muncitoare — pătruns de temeinicia cuvintelor lui Marx că omul societăţii socialiste trebuie să fie omul unei culturi înalte. De aceea, o importantă parte a eforturilor sale a fost consacrată, prin scris şi prin viu grai, instruirii proletariatului, cultivării noţiunilor de frumos. Tema celor mai multe conferinţe pe care le-a rostit şi a foarte multor articole pe care le-a publicat este: Socialismul şi Cultura; Arta, Cultura, Socialismul; Socialismul şi Civilizaţia. În spiritul patriotismului socialist demonstra contribuţia însemnată a geniului poporului francez la îmbogăţirea patrimoniului culturii universale. Acelora care îi suspectau admiraţia pentru valoroasele tradiţii ale patriei sale, care mergeau pînă la a tăgădui clasei muncitoare, socialismului, dreptul de a le prelua, Jaurès le-a dat o ripostă usturătoare, devenită celebră: „Deoarece noi — a declarat el atunci — luptăm pentru un ideal nou, noi sîntem adevăraţii moştenitori ai vetrei strămoşeşti; noi am luat flacăra; voi păstraţi doar cenuşa". Dacă numeroşi intelectuali francezi s-au apropiat de partidul clasei muncitoare, unii intrînd în rîndurile lui, alţii fiindu-i numai simpatizanţi, dar simpatizanţi activi, meritul îi revine în mare măsură lui Jean Jaurès care exercita asupră-le o mare putere de atracţie. Tot mai marele ataşament al lui Anatole France şi al lui Romain Rolland faţă de cauza socialismului — cel dintîi devenind în ultimii ani ai vieţii membru al Partidului Comunist — este urmarea muncii atente, delicate, perseverente depusă de Jaurès.

În perioada de pregătire militară şi psihologică a primului război mondial, Jaurès a depus o activitatea neobosită, pasionată, pentru menţinerea păcii, pentru împiedicarea conflagraţiei mondiale. Într-o încercare supremă, Jaurès avusese la Bruxelles, cu două zile înainte de-a fi răpus, o ultimă întrevedere cu membrii Biroului Socialist. Trebuia să se acţioneze cu toată energia. Un Apel patetic pentru pace, un miting au reprezentat ultima luare de atitudine. Ea se producea însă cu întîrziere şi, deci, fără eficienţă.

S-a înapoiat la Paris în ziua de 30 iulie. Era obosit, abătut. Se împotrivea totuşi cu îndîrjire şi stării de istovire fizică şi descurajării care începea să-l cuprindă. Făcu, seara, o vizită primului ministru care se înapoiase cu o zi înainte din Rusia unde pusese la punct, dimpreună cu guvernul ţarist, funesta hotărîre. A pledat în faţa lui să nu meargă mai departe pe calea pe care şi aşa se angajase prea mult, i-a cerut să adopte calea tratativelor, a răcnit, a bătut cu pumnul în masă, l-a apucat de piept. Zadarnic! S-a dus la redacţie şi a scris un articol, cel din urmă, care apărea în ziua următoare, 31 iulie — cea din urmă a vieţii sale. Făcea încă o dată apel la calm, la raţiune. „Pentru a rezista încercărilor — scria — oamenii sînt datori să aibă nervi de oţel sau, mai degrabă, o judecată fermă, clară şi calmă. Se impune să facem azi apel la inteligenţa poporului, la gîndirea sa, dacă vrem ca el să poată rămîne stăpîn pe sine, să alunge panica, să domine enervările, să supravegheze mersul oamenilor şi lucrurilor, pentru a depărta de specia umană grozăvia războiului".

În ziua apariţiei articolului se decretase mobilizarea generală în Austria şi Rusia. Se decretase starea de asediu în Germania. Cu sloganele războiului pe buze defilau sub balcoanele ministerelor şi pe bulevarde grupuri de rătăciţi în a căror minte otrava urii îşi făcuse efectul. Printre ei nu puţini erau oamenii în civil ai poliţiei.

Contramanifestaţii puternice, în strigăte de „Jos războiul!" şi „Trăiască Jaurès!", au organizat muncitorii, dar asupra lor s-a dezlănţuit forţa represivă a autorităţilor, împrăştiindu-i, operînd arestări în rîndurile lor.

După o zi de alergări febrile — protestări vehemente în legătură cu înăbuşirea glasului mulţimilor, încercări infructuoase pe lîngă conducătorii celorlalte partide spre a-i convinge să se alăture eforturilor sale — Jaurès îşi propunea să scrie încă un articol care să fie un act de acuzare împotriva uneltitorilor la pacea şi viaţa popoarelor şi în acelaşi timp Chemarea cea mai fierbinte către acestea de a nu se lăsa tîrîte în catastrofă.

Mai înainte de-a se aşeza la masa de lucru a redacţiei, el sau altcineva (Longuet, Compère-Morel, Sembat) avu ideea de a merge la o cafenea învecinată pentru a bea un pahar cu bere şi a face un schimb de vederi în legătură cu evenimentele zilei. Acolo şi atunci — erau orele 9 şi 40 de minute, seara — un braţ s-a strecurat prin fereastra deschisă, două focuri au răsunat.

Ştirea asasinării lui s-a răspîndit ca fulgerul în Paris, în întreaga ţară, în lume. Nu trecuseră nici zece minute de la aflarea odiosului fapt şi lungi coloane au pornit pe străzile capitalei într-un iureş indignat, strigînd: Jos Războiul!

Războiul care va începe a doua zi, care va dura mai mult de patru ani şi va secera, aşa cum prevăzuse Jaurès, milioane de vieţi, înscria pe răbojul său, în seara aceea, cea dintîi victimă.

A fost un om de convingeri cinstite, generoase. Un om de curaj. „Curajul — declara el — înseamnă să-ţi domini propriile greşeli, să suferi dar să nu te laşi copleşit, şi să-ţi continui drumul. Curajul înseamnă să cauţi adevărul şi să-l rosteşti".

Credincios ideilor pe care le slujise cu talent, avînt şi abnegaţie, Jaurès atrăgea asupritorilor poporului şi duşmanilor socialismului atenţia că, orice ar face ei, anii, timpul lucrează contra lor.

În memoria lui Jaurès minerii din Carmaux ridicaseră, după ce el fusese asasinat, o statuie care era expresia recunoştinţei lor pentru cel ce se bătuse cu dîrzenie ca ei să aibă condiţii mai omeneşti de muncă şi de viaţă. O ridicaseră chiar în curtea complexului minier şi generaţie după generaţie de muncitori se îngrijeau ca la piedestalul ei să nu lipsească florile niciodată. Iată, însă, că, în anii celui de-al doilea război mondial, autorităţile lui Pétain manifestă, spre a fi pe placul ocupanţilor fascişti cu care pactizează, intenţia de a demola monumentul. Toţi ca unul, minerii au pus în vedere prefectului că, dacă se atinge de statuie, vor arunca în aer galeriile — iar pentru mai multă siguranţă instituiră din rîndurile lor echipe care o apărară zi şi noapte.

Era un omagiu, unul din nenumăratele omagii aduse lui Jean Jaurès.

Ion PAS

HAROLD WILSON:

„Semnificația socialismului britanic"

POZIȚIA ȘI OBIECTIVELE PARTIDULUI LABURIST

O prezentare la zi a Partidului laburist — ce este, ce intenționează să întreprindă și cum își propune să acționeze — făcută de liderul ei, Harold Wilson, reprezintă desigur un eveniment deosebit.

Această dare de seamă, marcată de puterea de argumentație, luciditate de expunere și cunoaștere a faptelor, care i-au adus d-lui Wilson reputația unui remarcabil orator și exponent al părerilor partidului laburist, este de importanță pentru oricine dorește să știe care este actuala poziție a partidului laburist și care sînt obiectivele lui de mîine.

Cartea d-lui Wilson — intitulată *The relevance of British Socialism (Semnificația socialismului britanic)* și apărută la editura *Weidenfeld and Nicholson* din Londra — reprezintă dezvoltarea unui articol scris de el pentru „Encyclopedia Britannica" a cărei apariție a fost subvenționată de americani. De aceea, prezentarea de către el a partidului laburist se adresează, într-o oarecare măsură, publicului american, care are nevoie de asigurări în privința respectabilității sociale și politice a partidului și a loialității lui față de alianța cu S.U.A. Este un lucru perfect explicabil, dar de care trebuie să țină seama orice cititor al cărții care nu are alte cunoștințe despre partidul laburist.

E drept, de pildă, că afirmația potrivit căreia, așa cum subliniază Harold Wilson, socialismul britanic nu se aseamănă cu socialismul european și este mai puțin inspirat de marxism, necesită oarecari lămuriri.

„Ideile lui — adaugă Wilson — sînt expresia modernă a acelei mari tradiții a radicalismului britanic care, de la Revoluția lui Cromwell, s-a străduit să transforme privilegiile celor puțini în drepturile cetățeanului, și să supună puterea lipsită de răspundere controlului public legal constituit.

Și solul în care au prins rădăcini aceste idei a fost acea instituție britanică unică, asociația voluntară — sindicatul, societatea de întrajutorare, societatea cooperatistă și, nu pe ultimul plan, biserica și capela".

Tradițiile mișcării laburiste își au într-adevăr obîrșia în Revoluția engleză din secolul XVII, în luptele înverșunate duse în cursul primilor ani ai revoluției industriale și imediat după Revoluția franceză și războaiele napoleoniene, cînd sindicatele erau ilegale, persecutate cu sălbăticie, conspirative și cînd, împreună cu Mișcarea Chartistă care lupta pentru dreptul de vot al muncitorilor, cuprindea puternice elemente revoluționare.

În acele zile, deosebirea dintre Comunitatea Anglicană — biserica — și diferitele feluri de neconformism — capela — (metodiștii, baptiștii și nenumăratele lor secte și subdiviziuni) era în mare măsură o deosebire de clasă ; biserica era reprezentanta în special a aristocrației pe cînd adepții capelei erau păturile inferioare ale clasei mijlocii, meșteșugarii, muncitorii calificați și, pe ultima treaptă, dar cei mai radicali pe scara socială a neconformismului, muncitorii necalificați și muncitorii din industria grea. În cursul marilor greve care au avut loc după primul război mondial în South Wales, unii dintre cei mai dîrji conducători greviști erau predicatori laici în capelele lor locale, iar minerii greviști cîntau imnuri. Dar, firește, pe măsură ce secolul XX înainta, proporția laicilor și a marxiștilor din partidul laburist a crescut devenind preponderentă în rîndul tinerei generații.

Partidul laburist a fost întemeiat în 1901 de o asociație de sindicate, partide (partidul laburist independent) și societăți cu caracter socialist (Societatea fabiană) și un grup marxist, care s-a retras însă atunci cînd partidul nu a inclus în statutul lui drept obiectiv socialismul.

Partidul s-a autointitulat în mod oficial socialist abia spre sfîrșitul primului război mondial, cînd a adoptat noul statut elaborat de Sydney și Beatrice Webb, și cuprinzînd faimoasa clauză a IV-a, despre care vom vorbi mai jos.

În accepție europeană, Partidul laburist ar putea fi descris drept o încrucișare între un partid social-democrat și un front popular : membrii afiliați prin sindicatele lor (peste 5 milioane) ancorează partidul în clasa muncitoare britanică, care în societatea noastră profund industrializată, unde numai 4,5 la sută din populație muncește pămîntul, reprezintă două treimi din întreaga națiune.

Elementul cel mai conștient și mai activ din punct de vedere politic îl reprezintă cei 900 000 de membri individuali, organizați în circumscripțiile electorale laburiste, și în proporție de 80 la sută muncitori și sindicaliști. Fracțiunea parlamentară laburistă este autonomă și nu i se pot da instrucțiuni, ci numai recomandări, de către conferința anuală și Comitetul Executiv Național. În plus, există afiliere la nivelul circumscripției electorale cu partidul cooperatist și legături, mai slabe însă, cu Congresul Trade-Union-urilor. Firește, apartenența la aceste organizații se întrepătrunde în mare măsură, toate fiind reprezentate în Consiliul Consultativ al Partidului laburist, ceea ce întărește solidaritatea și asocierea lor.

Întreaga organizare este greoaie, slab închegată, eclectică și pragmatică în atitudinea ei față de ideologie, dar în proporție zdrobitoare muncitorească ca compoziție și instinct de clasă.

Partidul laburist, scrie Harold Wilson, „atît în guvernul național cît și în organele locale și-a consolidat puterea prin organizare răbdătoare, prin muncă de educare persistentă și prin victoriile obținute la urne. Insistența noastră asupra acestor procedee și acceptarea de către noi a hotărîrilor majorității datează de la formarea Partidului laburist ca entitate politică distinctă".

Toate acestea sînt în esență adevărate dar necesită unele rezerve.

Pe de o parte, Constituția britanică elastică, în cadrul căreia o majoritate din Camera Comunelor aleasă prin vot universal poate face foarte bine ce-i place, ne-a însoțit în decursul transformării Marii Britanii dintr-o oligarhie

semifeudală a aristocrației funciare, într-o democrație industrială modernă.

Cu unele excepții, activiștii partidului laburist consideră că putem folosi cu succes această Constituție pentru a frîna și, în cele din urmă, a zdrobi puterea capitalismului monopolist și a pune temeliile socialismului.

Dar, pe de altă parte, aceasta nu înseamnă că partidul laburist este adeptul punctului de vedere ritual formalist asupra democrației al social-democraților germani de pildă, care au folosit respectul față de democrație și constituție drept o scuză pentru a-i permite lui Hitler să-i lipsească de ele.

Astfel, partidul laburist și Congresul Trade-Union-urilor și-au unit forțele în 1920 (după doi ani de luptă între stînga și dreapta) pentru a pune capăt cu ajutorul unei greve generale intervenției conservatorilor împotriva Revoluției din Octombrie. În acest scop, în întreaga țară au fost înființate consilii mixte de acțiune sub controlul organului central din Londra, care l-a trimis pe Ernest Bevin, cel mai puternic conducător sindical, să adreseze primului ministru Lloyd George cunoscutul ultimatum: ori pune capăt intervenției, ori muncitorii vor provoca încetarea vieții economice a țării.

La început, Lloyd George a încercat să recurgă la intimidări, dar cînd a constatat că sindicatele erau hotărîte să treacă la acțiune, a cedat.

Cu acest prilej, J. H. Thomas, președintele Congresului Trade-Union-urilor și secretar al Sindicatului feroviarilor, prezentînd Congresului această hotărîre istorică, a spus: „Cînd votați pentru această rezoluție, să nu o faceți cu gîndul că votați pentru o simplă politică de încetare a lucrului. Nu este cîtuși de puțin vorba despre așa ceva. Dacă urmează să fie pusă în practică, această rezoluție înseamnă o sfidare la adresa Constituției acestei țări". Președintele de atunci al Comitetului Executiv al partidului laburist, a declarat la conferința partidului: „Constituționalismul poate exista numai atît timp cît nu jignește conștiința comunității... S-ar putea să fim nevoiți să facem lucruri care vor provoca schimbarea puterii, și să le spunem că dacă nu pot conduce țara în mod pașnic și uman, fără amestec în viața altor țări, vom fi nevoiți, chiar și împotriva tuturor constituțiilor, să vedem dacă nu putem să luăm țara în propriile noastre mîini pentru propriul nostru popor".

În 1934, partidul laburist și Congresul Trade-Union-urilor au adoptat un memorandum cu privire la problema războiului și păcii, prezentat în comun de Consiliul General al Congresului Trade-Union-urilor și Comitetul Executiv Național al partidului laburist în care se angajau să retragă orice sprijin și la nevoie să organizeze o grevă generală împotriva unui guvern considerat de Liga Națiunilor drept vinovat de a fi recurs la o agresiune.

Referindu-se la acest capitol din istoria partidului laburist, liderul lui de atunci, în prezent lordul Attlee, scria în cartea sa „Partidul laburist în perspectivă" publicată în 1937: „Deși s-a opus în permanență tacticii acțiunii revoluționare, și și-a pus totdeauna speranța în acțiunea constituțională, partidul laburist nu a ignorat niciodată posibilitatea că s-ar putea ivi împrejurări în care să devină necesară o acțiune extraparlamentară. Credința lui în acțiunea constituțională depinde în mod inevitabil de adeziunea adversarilor lui la această acțiune... Un guvern, sfidînd angajamentele sale electorale, ar putea să ia măsuri care să nesocotească în mod deliberat opinia publică și să continue pe o cale ducînd în mod inevitabil întreaga națiune la mari pierderi și suferințe, dacă nu chiar la dezastru. În cazul acesta, ar putea fi just și necesar ca o minoritate să treacă la acțiune. Dar trebuie să se recunoască că într-un asemenea caz calea acțiunii constituționale trebuie să fie abandonată. Ar putea să rezulte o situație revoluționară".

De atunci, partidul laburist s-a deplasat spre dreapta. Dar pe vremea agresiunii din 1956, în zona Canalului de Suez, mișcarea laburistă a reacționat în așa fel încît să sugereze guvernului că, dacă nu se va retrage prompt, s-ar fi putut produce o repetare a unora din acțiunile clasei muncitoare împotriva intervenției în Rusia.

În lucrarea sa, Wilson citează faimoasa clauză a IV-a pe care noi am apărat-o atunci cînd Gaitskell a încercat s-o înlăture din statutul partidului. Această clauză arată că obiectivul partidului laburist este „să obțină pentru muncitorii manuali sau intelectuali roadele depline ale muncii lor și cea mai echitabilă distribuție posibilă, distribuție și schimb pe baza proprietății comune asupra mijloacelor de producție, și cel mai bun sistem realizabil de administrație și control public asupra fiecărei industrii sau serviciu".

Wilson citează în continuare o „nouă declarație" adoptată ca un compromis de conferința anuală pentru a pune capăt controversei dintre stînga și dreapta cu privire la clauza a IV-a și avînd rolul unei explicații a clauzei și nu al unui înlocuitor al ei.

Această declarație adaugă la obiectivele laburiste: eliberarea coloniilor britanice, întemeierea relațiilor Marii Britanii cu celelalte state pe respectarea obligațiilor Cartei O.N.U., respingerea politicii rasiale, administrație democratică în industrie și instaurarea unei societăți fără clase. Paragraful din declarație care suscită cele mai multe controverse este paragraful 10, în care se spune: „Partidul laburist este încredințat că aceste obiective sociale și economice pot fi realizate numai prin dezvoltarea proprietății publice în măsură suficientă pentru a da comunității puterea asupra pîrghiilor de control ale economiei. Proprietatea comună îmbracă forme variate, cuprinzînd industriile și firmele proprietate a statului, cooperația de producție și consum, proprietatea municipală și participarea publică la societăți particulare". Recunoscînd că atît întreprinderea publică cît și cea particulară au un loc în economie, declarația exprimă părerea că din cînd în cînd trebuie să se hotărască lărgirea mai departe a proprietății comune în lumina acestor obiective și conform împrejurărilor, cu considerația cuvenită pentru părerile muncitorilor și consumatorilor interesați.

Wilson arată că singurele angajamente precise ale partidului laburist în legătură cu naționalizarea sînt restabilirea proprietății publice asupra acelor sectoare ale industriei oțelului pe care conservatorii le-au denaționalizat — după ce au înfrînt guvernul laburist format după război — precum și asupra transporturilor rutiere pe distanță mare și aprovizionării cu apă. La aceasta partidul a adăugat terenurile necesare pentru dezvoltarea urbană și noile industrii create de întreprinderea publică ca urmare a revoluției științifice. Wilson elaborează programul cuprinzător de reforme economice, sociale și în domeniul învățămîntului la care se angajează partidul laburist pentru a asigura creșterea permanentă și rapidă a producției și folosirea deplină a brațelor de muncă drept temelie economică în vederea creșterii nivelului învățămîntului și bunăstării. Toate acestea, ca și propunerile făcute de el pentru a lega planificarea națională britanică de necesitățile de ajutor tehnic, împrumuturile pe termen lung și comerțul bilateral cu țările în curs de dezvoltare, ca și de politica în vederea unei dezvoltări mai mari a comerțului și colaborării economice Est-Vest, reprezintă o recapitulare a programului pe care l-a prezentat el, în octombrie anul trecut, la conferința de la Scarborough a partidului. El nu menționează prevederea din programul partidului de a prelua orice industrie care „nu lucrează pentru națiune", Wilson însuși definind odinioară o asemenea industrie ca însemnînd un eșec datorită ineficienței, proastelor relații de muncă sau obstrucției făcute de industria respectivă planului național.

Aripa stîngă din partidul laburist este de părere că un guvern laburist va trebui să facă uz de această prevedere pentru a zdrobi rezistența magnaților industriali față de aplicarea politicii economice și sociale a partidului laburist.

În domeniul politicii externe, dl Wilson reafirmă loialitatea conducerii laburiste față de alianța occidentală și convingerea ei că această loialitate este compatibilă cu credința partidului laburist în respectarea obligațiilor Cartei O.N.U. în relațiile noastre cu celelalte țări; respingerea de către partidul laburist a „anihilării fără reprezentare" în mîinile S.U.A.; opoziția la proiectul de creare a flotei nucleare multilaterale și la participarea Germaniei occidentale la controlul asupra armelor nucleare; revendicarea unei participări efective prin intermediul N.A.T.O. la controlul asupra armelor nucleare ale S.U.A. (din care 97 la sută se află în afara N.A.T.O. și sub comanda exclusivă a S.U.A., iar restul de 3 la sută sub controlul comandamentului american al N.A.T.O.), și, în sfîrșit, găsirea sumelor necesare partidului laburist pentru a-și îndeplini promisiunile economice și sociale în țară și în Commonwealth.

Un sector tot mai larg al partidului laburist este de părere că loialitatea necondiționată față de N.A.T.O. se va dovedi incompatibilă cu obiectivele partidului enumerate mai sus sau cu aplicarea principiului proclamat de conducătorii lui că apărarea trebuie să fie subordonată politicii externe.

Politica partidului laburist care se pronunță pentru dezarmare, dezangajare și reglementări politice în Europa și Asia este aproape unanim sprijinită atît în interiorul partidului cît și în afara rîndurilor lui.

Konni ZILLIACUS

Londra, 28 iulie

Newsweek

NEW YORK

GOLDWATERISMUL

În cursul unei manifestaţii împotriva politicii lui Goldwater cîţiva manifestanţi au parodiat măştile organizaţiei extremiste Ku-Klux-Klan care susţine pe senatorul din Arizona.

CONVENŢIA partidului republican care, în 1964, a salutat prin ovaţii un nou erou al partidului, nu a făcut altceva decît să traducă în viaţă un paradox rar întîlnit chiar şi în atît de paradoxala lume a politicii. A fost ales un nou lider, înainte de toate pentru onestitatea sa naivă, pentru spiritul său practic şi pentru candoarea sa. Şi cu toate acestea, în realitate, partidul şi liderul ales nu au făcut altceva decît să se manifeste în cadrul unei mişcări politice unice în timpurile moderne în ceea ce priveşte încetoşarea principiilor politice, programul vag şi ţelurile incerte.

Ce este în realitate goldwaterismul? Nu se dă un răspuns direct — o asemenea mişcare se declară la modul retoric *în favoarea* victoriei, familiei, libertăţii, frugalităţii, în favoarea lui dumnezeu cel atotputernic deasupra capului şi a ierbii tradiţionale sub picioare. În chip evanghelic se pronunţă împotriva corupţiei şi a defetismului. Şi totuşi — prin ceaţa stîrnită de ploaia de clişee şi de confetii de la Cow Palace, unde a avut loc Convenţia partidului republican — opinia publică a putut întrevedea ceva din concepţiile şi ţelurile acestor noi cruciaţi...

Goldwaterismul este o mişcare care manifestă o spaimă aproape de ordinul nevrozei faţă de orice critică îndreptată împotriva sa. Momentul cel mai euforic al Convenţiei a fost cel în care Dwight Eisenhower a stîrnit o reacţie entuziastă atacînd presa şi combătîndu-i pe ziariştii pe care el i-a denumit „comentatori în goană după senzaţional". Zeloşii lui Goldwater au sărit instantaneu în picioare pentru a-i copleşi cu huiduieli şi injurii pe ziariştii din tribuna presei, pentru a-i ameninţa cu pumnul pe reporterii din cabina televiziunii — ca şi cum toţi ziariştii care participau la lucrările convenţiei nu ar fi fost altceva decît nişte spioni insolenţi. Aceiaşi delegaţi, dominaţi de o mînie pe care ei o credeau plină de simţul dreptăţii, au refuzat să critice pe cei pe care ei îl considerau mai puţin primejdioşi — pe membrii Ku-Klux-Klanului şi ai societăţii John Birch.

Goldwaterismul este o mişcare însufleţită de un spirit cu totul deosebit chiar de conservatorismul în tradiţia Middlewest-ului american, cum ar fi cel al senatorului Robert Taft. În realitate, arena din care această mişcare îşi recrutează îndeosebi adepţii nu este vestul mijlociu american conservator, ci Sudul turbulent. În toate predicile lor politice, liderii goldwaterismului folosesc un vocabular politic special, ceţos, proclamîndu-şi cauza drept „o mişcare" sau chiar „o revoluţie" împotriva unui duşman despre care nu se spune nimic prea lămurit, care este desemnat doar ca „structura puterii", şi utilizînd sloganuri înfierbîntate cum ar fi „extremismul nu este un viciu cînd este folosit în apărarea libertăţii". Nu aşa vorbeau conservatorii din adevărata tradiţie a lui Taft. De data aceasta e vorba de o terminologie nouă, de jargonul unei mişcări politice de extremă dreaptă care aminteşte de experienţele unor ţări din Europa occidentală. Nu este deci de mirare că această terminologie a întîmpinat aprobare în numai două regiuni: în Bavaria conservatoare şi în Spania dictaturii lui Franco.

Goldwaterismul nu este altceva decît o mişcare în permanenţă înclinată să jongleze cu vorbe şi fapte pentru a face faţă anumitor crize de moment. De-a lungul anilor, liderul acestei mişcări a insistat asupra folosirii armelor nucleare în Vietnamul de sud, Laos, Berlin şi, cu toate acestea, săptămîna trecută nu făcea altceva decît să-i asigure pe cei care ar fi dorit să-l asculte: „Nu am sfătuit niciodată să se folosească arme nucleare undeva, în vreo regiune a lumii..." Tot nu mai departe decît săptămîna trecută, el spunea că doar Curtea Supremă este organul competent care trebuie să decidă dacă legea drepturilor civile este sau nu constituţională — deşi acum cîţiva ani el scria: „Nu sînt cîtuşi de puţin impresionat de pretenţia că hotărîrea Curţii Supreme în problema integrării în şcoli trebuie să constituie o lege a ţării noastre..." Şi Convenţia partidului care l-a ales pe acest maestru al logicii a demonstrat că stăpîneşte în egală măsură această ciudată coerenţă logică atunci cînd a afirmat că nu e cu putinţă să se dea o definiţie extremismului după ce în platforma partidului a denunţat „tendinţele extremiste ale puterii federale".

Goldwaterismul este o mişcare politică în care — ca şi în terminologia liderului său — se amestecă cu uşurinţă veninul cu vorbele dulcege. Goldwater este eroul pur care respinge orice îndoială în ce priveşte voinţa sa de a sprijini legea drepturilor civile în eventualitatea că ar deveni preşedinte, considerînd că vreo îndoială în această privinţă ar constitui o pată pentru onoarea lui; el este în acelaşi timp cel care îşi lansează campania electorală, proclamînd că oponentul său, preşedintele Statelor Unite, este „cel mai mare ipocrit din istoria Statelor Unite". Adepţii săi procedează la fel: pentru a evita orice critică la adresa societăţii John Birch ei ţipă cît îi ţine gura despre libertatea cuvîntului, avînd grijă să strige atît de tare încît să înece vocea oponenţilor lor.

Goldwaterismul este o mişcare politică a cărei filozofie nu a trecut cu nici un pas dincolo de o serie de propoziţiuni contradictorii. Goldwater îşi atrage aplauze deopotrivă pentru „curajul" său de a fi desegregat Garda Naţională din Arizona ca şi pentru „curajul" său de a fi atacat cu vigoare legea drepturilor civile din 1964. Goldwater este cel care preconizează cu egală ardoare unitatea pactului N.A.T.O. şi în acelaşi timp o politică americană care, în mod cert, va destrăma o asemenea unitate. El denunţă cu egală fermitate orice tendinţă a puterii federale de a depăşi suveranitatea locală şi, în acelaşi timp, eşecul puterii federale de a combate focarele locale de delicte.

Şi, atunci, ce este exact goldwaterismul? Este o mişcare politică în căutarea unui program propriu, o stare de spirit care-şi caută o doctrină. Goldwaterismul este o pasiune care nu şi-a găsit axa şi o forţă care nu şi-a intuit angajarea. Cuvîntările liderilor acestei mişcări sînt în aparenţă viguroase, însă substanţa lor este apoasă. Goldwaterismul este o mişcare tolerantă — aşa cum se şi autointitulează — însă numai în ce priveşte felul în care îşi recrutează, fără discriminare, adepţii. Goldwaterismul este o mişcare îndrăzneaţă — aşa cum şi spune despre sine că ar fi — însă numai în ce priveşte refuzul ei de a fi lucidă.

Goldwaterismul poate ajunge cu timpul ceva mai puternic dar şi ceva încă şi mai dăunător.

Pentru moment, el este un crez lipsit de conţinut — un simplu strigăt nearticulat — şi cîtuşi de puţin un mesaj coerent transmisibil în cuvinte.

Emmet John HUGHES

LE FIGARO

PARIS

NU-I NIMIC DE RÎS

STRĂINII, şi chiar o mulţime de americani, descoperă că, în afară de coasta de est şi de universităţile tradiţionale, în afară de Washington şi de coasta Pacificului, continuă să existe o altă Americă, capabilă de uimire pentru un om pe care nici Congresul, nici presa, nici intelectualii nu reuşeau să-l ia cu totul în serios.

De data aceasta, deci, bătălia nu va opune numai doi oameni şi două echipe, ci două filozofii. Dacă dl Goldwater va fi înfrînt în noiembrie, aşa cum toate semnele lasă să se întrevadă, înseamnă că o ipotecă va fi ridicată (ca să folosim în legătură cu politica americană limbajul crizelor ministeriale ale celei de-a IV-a Republici). Dacă victoria lui L. B. Johnson va constitui un triumf comparabil cu cel al lui Roosevelt în 1932, se va spune că uneori tot răul e spre bine: fracţiunea partidului republican, răspunzătoare de desemnarea lui Goldwater drept candidat, va ajunge să fie desconsiderată, ca urmare a eşecului electoral.

Să facem chiar un pas mai departe, pentru a juca pînă la capăt rolul optimistului cu orice preţ: preşedintele Goldwater nu trebuie să semene neapărat cu senatorul care poartă acelaşi nume.

Pe de altă parte, este mai uşor să tuni şi să fulgeri împotriva încălcărilor săvîrşite de statul federal, să votezi împotriva noilor legi sociale (ajutorul federal pentru învăţămînt, legea cu privire la sărăcie etc.), decît să transformi aparatul statului-providenţă sau al „statului bunăstării", sau să modifici radical impozitul progresiv pe venit.

După ce toate acestea au fost spuse — şi optimistul cu orice preţ poate găsi şi alte argumente — afirm că nu fac parte dintre aceia care privesc evenimentul cu uşurinţă şi care, în maniera anumitor observatori, îşi exercită ironia pe seama înfrînţilor şi găsesc jalnică sau ridiculă ruşinea republicanilor liberali. Scrantonii, Rockefellerii, Lodgii aparţin, e drept, dinastiilor din Est, reprezintă burghezia solid stabilită, sigură pe sine datorită averii ei şi generaţilor anterioare, destinate de mult marilor sarcini, particulare sau publice.

Nu are nici o importanţă că banii care l-au susţinut pe Goldwater nu au provenit din Estul S.U.A. ci din Texas. Ceea ce are importanţă este că dinastiile cărora le scapă de sub control partidul republican apără astăzi ideile care, începînd de la marea depresiune, au determinat dezvoltarea societăţii americane şi care corespund, în esenţă, exigenţelor epocii noastre şi poziţiei mondiale a S.U.A.

Or, judecînd după voturile sale, senatorul Goldwater se opune, atît pe plan intern cît şi pe plan extern, acestor idei care apar drept bunul comun al moderaţilor din ambele partide, republicani ca şi democraţi.

Astăzi ziarele americane nu obosesc să reamintească voturile senatorului Goldwater, împotriva moţiunii de cenzură la adresa lui McCarthy, împotriva suspendării experienţelor nucleare, împotriva drepturilor civile. Tot astfel, ele reproduc declaraţiile vechi ale actualului candidat la preşedinţie, gata, într-o zi, să rupă relaţiile cu Uniunea Sovietică, în alta să iasă din O.N.U., chit că a doua zi rectifica asemenea declaraţii improvizate. Ziarele nu au nici măcar nevoie să se întoarcă foarte departe în trecut: interviul acordat revistei *Der Spiegel* cuprinde destule aiureli pentru a explica atitudinea echipei Goldwater, preocupată în mod exclusiv, în cursul ultimei faze a campaniei electorale, să împiedice orice nebunie a „patronului" ei, obligîndu-l să tacă.

■

Acesta este, deci, eroul unei noi revolte, aşa cum a cunoscut istoria americană în mai multe rînduri, simpatic ca persoană, după toate mărturiile, dar lipsit de cultură, de experienţă, de echilibru, pe scurt — de toate calităţile necesare unui preşedinte al S.U.A. Totuşi, nu mă alătur fără rezerve formulei anacronismului. Ostilitatea lui Barry Goldwater faţă de legislaţia socială şi faţă de rolul economic al statului aparţine trecutului. Cît despre luările lui de poziţie diplomatice şi strategice, dacă îi sînt sugerate de un anumit curent de idei, care, pe vremea războiului din Coreea, înclina spre Mac Arthur, ele concordă de asemenea cu gustul său pentru simplificare şi cu ignorarea voluntară de către el a realităţilor.

Că acest om şi, mai mult încă, cei pe care îi reprezintă, au putut să se impună partidului republican, este, după părerea mea, o nenorocire pentru S.U.A. Este suficient să citäm părerile ziarelor republicane despre Barry Goldwater ca să alimentăm propaganda antiamericană din întreaga lume. Cît despre părerile europenilor, ele sînt aproape unanime. Ne putem teme chiar ca, prin violenţa lor, aceste păreri să nu slujească în cele din urmă tocmai pe acela împotriva căruia ţintesc.

Nu-l compromitem pe L. B. Johnson prezentîndu-l drept candidatul europenilor, dar lumea este prea mică şi Statele Unite sînt prea mari pentru ca cetăţenii americani să aibă dreptul să ceară şi să poată obţine o neutralitate aparentă din partea prietenilor sau duşmanilor lor; fără îndoială, ei sînt singurii care au de ales şi ei singuri îşi vor alege viitorul; dar noi toţi, în întreaga lume, vom fi mai mult sau mai puţin afectaţi de această alegere.

Raymond ARON

DIE WELT

HAMBURG

CONTRADICŢIILE DIN SÎNUL U.C.D. — U.C.S.

NU s-a ajuns încă la sfîrşitul luptei şi cum ar putea fi altfel, dacă nici cancelarul federal Ludwig Erhard, nici cei doi conducători de partid care fac opoziţie, Konrad Adenauer şi Franz-Josef Strauss, nu şi-au schimbat încă vederile întrutotul contradictorii asupra politicii europene. Discuţia din palatul Schaumburg marchează numai sfîrşitul unei controverse asupra orientării de bază a politicii externe şi sfîrşitul primei faze ale acestei neînţelegeri. Dar nu era vorba numai de o luptă pentru orientare. În joc sînt angajate persoane şi poziţii.

Această primă fază s-a terminat cu victoria lui Ludwig Erhard; totuşi, nimic nu mai este aşa cum a fost înainte. În partidul guvernamental nu mai există o politică externă unitară. Aceasta nu este o manifestare cu totul nouă, dar pînă acum grupările aflate în ceartă găseau de fiecare dată, cel puţin de ochii lumii, un limbaj comun. De data aceasta însă, persoanele marcante de la conducerea U.C.D.—U.C.S. s-au despărţit fără ca în comunicatul final să existe un cuvîntel care să indice că ar fi fost învinse contradicţiile. Ele continuă deci să se agraveze, iar într-o bună zi vor izbucni cu toată puterea.

■

În această controversă, cuvîntul Europa, în primul rînd, reprezintă ansamblul bazelor politicii externe: a politicii faţă de Statele Unite, faţă de N.A.T.O. şi faţă de Asia.

Pare să nu existe nici un fel de şansă pentru a învinge aceste diferenţe de păreri, atîta timp cît schimbări esenţiale în politica mondială nu vor pune politica externă (vest) germană într-o situaţie complet schimbată şi în felul acesta în faţa necesităţii de a lua noi hotărîri. Pe tărîm politic extern însă ciocnirea celor două curente ne va aduce pagube şi în nici un caz foloase. Ea duce în mod inevitabil, de fiecare dată, la nişte delimitări demonstrative faţă de politica franceză, care într-o bună zi s-ar putea să ne coste scump. Mai ales atunci cînd America şi Franţa se vor apropia din nou.

Chiar dacă nu se schimbă nimic în linia politicii externe, totuşi o schimbare s-a produs: Erhard este nevoit să se sprijine şi pe opoziţie. Cel puţin în politica externă. În momentul de faţă aceasta poate să pară că nu este grevat de nici un risc. Dar ceea ce pînă acum putea fi plăcut, adică sprijinul opoziţiei, începe să devină acum o necesitate. În rest însă, Erhard părăseşte cîmpul de

luptă ca un om a cărui manifestare viguroasă ca șef al guvernului nu este cu nimic mai prejos de atitudinea autoritară a predecesorului său.

Partidul U.C.D. are acum de-a face cu acest nou Erhard. Are de-a face cu un cancelar care nu vrea să fie pur și simplu un pion în lupta electorală. Drepturile sale constituționale, ca stăpîn al liniei politice, el vrea să și le valorifice din plin, singur. Astfel a trecut timpul în care opoziția politică externă în cadrul U.C.D. putea să vorbească prin intermediul a două guri și să-și reverse supărarea asupra lui Schroeder, încercînd să-i zguduie pozițiile, dar să menajeze pe cancelar, pornind de la rațiunea că este necesar de a menține un tablou plin de efect al lui Erhard pentru public, iar în rest de a-l folosi ca un organ executiv pentru propria politică.

■

Prin acest precedent Erhard a înlăturat toate pericolele inerente unui dualism în conducerea de partid și de stat. Aceste pericole erau de prevăzut atunci cînd, o dată cu retragerea lui Adenauer, s-a terminat și cu uniunea personală dintre postul de cancelar și cel de conducător al partidului U.C.D. Uimește doar faptul că, în afară de Adenauer, și președintele partidului, Dufhues, s-a situat de partea opoziției, deși el a fost acela care a promovat în mod hotărîtor schimbarea lui Adenauer cu Erhard.

Prin aceasta, poziția lui Dufhues va fi cel puțin temporar slăbită, deoarece ruptura provocată de contradicțiile în politica externă trec prin U.C.D., unde Erhard se poate bizui totuși pe o majoritate. Urmările posibile ale acestei scindări sînt într-o măsură mai periculoase pentru puterea de atracție a U.C.D., decît pentru partidul său frățesc (U.C.S.) din Bavaria. Acesta este acum un partid bine conturat. Strauss a făurit din el un al patrulea partid. A trecut timpul cînd U.C.S. era pur și simplu agățat de U.C.D. cu o trăsătură de unire.

Cel de-al patrulea partid este o realitate care nu mai poate fi trecută cu vederea. Oricît de strălucitoare ar fi fost victoria lui Erhard, în această luptă Strauss a înaintat pînă în primele rînduri. În această problemă el este cel care a pierdut, dar nu este totuși un învins. Duelul de politică externă și lupta pentru putere legată de acestea s-au desfășurat sub ochii opiniei publice, nu atît între Erhard și predecesorul său Adenauer, cît între cancelar și Strauss. Prin aceasta Strauss s-a situat pe același plan cu Adenauer.

Conducătorul celui de-al patrulea partid nu se rezumă numai la opoziție în problemele de politică externă. De fiecare dată, cînd simte sprijinul partidului său într-o anumită chestiune, el se aruncă în luptă.

Iar urmările acestui neobișnuit spectacol al luptei pentru putere în problemele politicii externe, dezlănțuit în lagărul guvernamental, are profunde consecințe în politica internă. Politica externă continuă mai departe să fie neschimbată. Totuși, climatul politic de la Bonn s-a modificat simțitor. El nu este caracterizat numai prin victoria lui Erhard: nimic nu mai este cum a fost.

Kurt BOCKER

Le Monde

PARIS

■

EVALUARE

CU OCAZIA ultimei întîlniri de la Luxemburg din 3 aprilie, miniștrii de finanțe ai celor șase țări membre ale Pieței comune au căzut unanim de acord asupra necesității unei acțiuni „colective și coordonate" împotriva inflației.

Reîntîlnindu-se în zilele de 21 și 22 iulie, la Amsterdam, miniștrii de finanțe ai Micii Europe au avut un schimb de vederi asupra concordanței între acțiunile ce urmează să fie întreprinse pe scară națională și „planul de stabilizare" european adoptat la 13 aprilie și au ascultat observațiile Comisiei Pieței comune.

Raportul trimestrial de conjunctură, difuzat de Comitetul executiv de la Bruxelles poate oferi o idee destul de clară asupra aprecierilor de care se bucură efortul de redresare a țărilor luate în considerare. Franța a obținut o satisfacție, în special în ce privește frînarea cheltuielilor și a hotărîrilor luate în problemele de credit. În același timp, ea este pusă în gardă împotriva oricărei slăbiri a politicii restrictive. Comisia consideră în special că bugetul pe anul 1965 nu trebuie să prevadă nici o reducere fiscală, mai ales vizînd totalul veniturilor destinate consumului.

Analiza situației Italiei este foarte nuanțată. Raliindu-se analizei O.C.D.E., experții de la Bruxelles subliniază că balanța de plăți ar trebui să cunoască o evoluție mult mai favorabilă decît în trecut, dar creșterea cheltuielilor administrative va depăși încă simțitor plafonul stabilit la 5 la sută. În legătură cu veniturile, Comisia apreciază: „Trebuie să ne convingem că o anumită încetinire — temporară — este inevitabilă dacă vrem să realizăm stabilizarea".

Apelul în favoarea unei „politici moderate în materie de venituri" este de asemenea lansat și pentru Olanda. În privința Belgiei și a Luxemburgului comisia se mărginește a recomanda o politică antiinflaționistă inițiată deja.

Un semnal de alarmă a răsunat din nou în privința Germaniei occidentale, considerată pînă acum drept copilul-model al Europei. Într-adevăr, evoluția situației din această țară preocupă în mod special pe observatorii de la Bruxelles: tendința spre creșterea prețurilor continuă să se manifeste și riscurile unei „supraîncălziri" nu par să poată fi înlăturate.

Comisia consideră drept insuficiente măsurile unilaterale de accelerare a reducerilor tarifare adoptate de cabinetul de la Bonn. Ea ar fi dorit o suprimare imediată și totală a drepturilor de vamă intercomunitare cu scopul de a reduce excedentele balanței comerciale, care în cursul primului trimestru al anului 1964 s-au dublat față de primul trimestru al anului 1963. Germania occidentală, care nu are de loc intenția să piardă total controlul asupra produselor agricole, propune să reducă tariful extern comun pentru produsele industriale cu 25 la sută, ca un fel de acont asupra rezultatelor „rundei Kennedy". Propunerea este abilă, căci ea permite, paralel cu o concesie făcută S.U.A., să creeze o „supapă" antiinflaționistă. Franța a spus deja că ea nu poate să-și asume riscul de a-și vedea umflate importurile în acest moment. În ce privește Comisia, ea este gata să împărtășească acest punct de vedere, în timp ce consideră că deficitul comercial al C.E.E. pe anul 1964 va atinge nivelul de 3—3,5 miliarde dolari.

Sub vălul stabilității, cei șase manifestă încă diferențe de comportament supărătoare. Această situație va dăinui atîta timp cît Uniunea economică a Europei nu va înlocui încercările de armonizare, fragile, ale politicilor de conjunctură.

INDIAN AND FOREIGN REVIEW

■

BILANȚ AFRICAN

A TRECUT un an de la constituirea Organizației Unității Africane (O.U.A.) în cadrul conferinței de la Addis Abeba. Care este bilanțul?

În acest răstimp, rasiștii din Republica Sud-Africană au continuat să promoveze politica de apartheid, portughezii fac totul pentru a-și menține coloniile iar albii care constituie 5 la sută din populația Rhodesiei de sud au cerut zgomotos proclamarea imediată a independenței, pentru a nu pierde prilejul de a-i exploata, ca și pînă acum, pe africani.

Pe de altă parte, în Africa de sud s-au înmulțit acțiunile împotriva asupririi rasiale, în Angola s-a intensificat mișcarea de eliberare națională, a încetat să mai existe federația Rhodesiei și Nyassalandului, statul Malawi (Nyassaland) a devenit la 6 iulie independent, iar în viitorul apropiat steagul național va flutura și deasupra Zambiei (Rhodesia de nord).

În acest proces de eliberare a Africii un rol activ și eficient l-a jucat Organizația Unității Africane. Strategia de izolare internațională a Portugaliei și Republicii Sud-Africane, promovată de ea, s-a desfășurat cu succes. Este suficient să amintim rezoluția Consiliului de Securitate din 31 iulie 1963 care condamnă colonialismul portughez și cere un embargo asupra importului de armament în această țară. Spre deosebire de anii trecuți nici măcar reprezentanții S.U.A., Angliei și Franței n-au mai sprijinit formula „afaceri interne", deși s-au abținut de la vot. De asemenea în august 1963 Consiliul de Securitate a adoptat o rezoluție care cerea tuturor statelor să înceteze imediat comerțul, cu Africa de sud, li-

La festivităţile de la Cairo cu prilejul aniversării proclamării republicii au participat o serie de conducători din statele africane. De la stînga la dreapta: preşedintele Republicii Malgaşe, Philibert Tsiranana; preşedintele Camerunului, Ahmadu Ahidjo; preşedintele Guineei, Seku Toure; împăratul Etiopiei, Haile Selassie.

vrările de armament şi echipament militar.

Revoluţia din Zanzibar, care a distrus sultanatul şi a desfiinţat aristocraţia locală, s-a bucurat de aprobare unanimă. Ulterior a fost proclamată Republica Unită Tanganica şi Zanzibar. Liderii din Africa răsăriteană consideră că o apropiere mai strînsă a ţărilor din această regiune a continentului corespunde cauzei unităţii africane.

Paralel cu aceasta unele evenimente au provocat alarmă în rîndul prietenilor Africii. Este vorba de litigiile teritoriale dintre Somalia pe de o parte, Etiopia şi Kenya pe de altă parte, divergenţele în legătură cu problema frontierei dintre Nigeria şi Dahomey, ciocnirile dintre Ruanda şi Burundi din cauza refugiaţilor tribului batutsi, în sfîrşit conflictul marocano-algerian referitor la demarcarea liniei de frontieră în Sahara.

Putem aminti de asemenea tulburările care au avut loc în rîndurile armatei în Tanganica, Uganda şi Kenya. În aceste cazuri prestigiul liderilor din Africa răsăriteană, care au demonstrat capacitatea reală de a conduce statul, a fost la înălţime. Răscoalele au fost înăbuşite de englezi; dar preşedintele Tanganicăi, Julius Nyerere, dîndu-şi seama de situaţia creată a convocat în februarie 1964 la Dar-es-Salaam o sesiune extraordinară a miniştrilor afacerilor externe ai ţărilor membre în O.U.A. Acolo a fost adoptată hotărîrea cu privire la retragerea trupelor engleze din Tanganica, Nyerere urmînd să hotărască ce state africane vor oferi soldaţi pentru înlocuirea trupelor engleze. În ultimă instanţă, alegerea a căzut asupra Algeriei, Nigeriei şi Etiopiei.

Organizaţia Unităţii Africane a făcut faţă cu cinste şi soluţionării unor conflicte bilaterale. Atmosfera comună de cordialitate care a luat naştere la conferinţa de la Addis Abeba a jucat un mare rol în restabilirea unor relaţii prieteneşti între state ca Ghana şi Nigeria, R.A.U. şi Mauritania, Senegal şi Mali. A fost încununată de succes şi medierea în conflictele de frontieră dintre Algeria şi Maroc, Mali şi Mauritania.

În ceea ce priveşte încercările O.U.A. de a soluţiona divergenţele teritoriale dintre Somalia şi cei doi vecini ai ei — Etiopia şi Kenya — acestea au avut un succes mai redus.

În ciuda faptului că progresul activităţii O.U.A. din punct de vedere al formelor organizatorice nu este chiar atît de considerabil, se consolidează totuşi pas cu pas terenul pentru întărirea unei alianţe unice. În ultimul timp, această problemă a format obiectul preocupării comisiei pentru problemele apărării, a cărei şedinţă a avut loc la Accra în octombrie 1963; a comisiei pentru problemele economice şi sociale (Niamey, decembrie 1963); a comisiei pentru problemele sănătăţii şi alimentaţiei (Alexandria, ianuarie 1964); a comisiei pentru problemele învăţămîntului şi culturii (Leopoldville, ianuarie 1964); şi a comisiei pentru problemele tehnico-ştiinţifice şi de cercetare (Alger, februarie 1964).

Din păcate apar şi unele divergenţe, ca de pildă în problema grupelor regionale existente în cadrul Organizaţiei Unităţii Africane. Se ştie că statele reunite sub steagul uniunii afro-malgaşe n-au fost de acord cu desfiinţarea imediată a acestei organizaţii. În acelaşi timp, după conferinţa de la Addis Abeba, grupul de la Casablanca şi-a încetat existenţa. Dar nici Uniunea afro-malgaşă nu a putut evita influenţa spiritului de la Addis Abeba: 14 membri ai acestei organizaţii au declarat că ea urmează să se transforme într-o organizaţie de colaborare economică.

A. DATTA

Frankfurter Allgemeine

POLITICA ECONOMICĂ A PARTIDULUI REPUBLICAN

PROGRAMUL partidului republican adoptat la San Francisco conţine unele prevederi economice care trădează dorinţa de a oferi ceva pe acest plan unui număr cît mai mare de alegători şi de a nu provoca consternarea lor. Este adevărat că programul a fost adaptat în mare măsură la ideile senatorului Goldwater; în unele puncte însă, aceste idei au fost considerabil atenuate, aşa cum a procedat senatorul însuşi în decursul anilor. În ce priveşte sindicatele, programul nu conţine decît observaţia că puterea de stat trebuia să ia poziţie atît împotriva monopolurilor necontrolate în economie, cît şi împotriva sindicatelor. Pe baza legislaţiei antitrust nu se mai pot întreprinde astăzi acţiuni împotriva sindicatelor. În februarie, după o luptă îndelungată, guvernul Johnson a impus o reducere a impozitului pe venit şi corporaţie de peste 11 miliarde pe an. Dat fiind că acest lucru a dus la noi deficite în buget, ministrul de finanţe Dillon, care este de altfel republican, a declarat recent că ar fi posibilă o reducere imediată a impozitelor pe consum. Bugetul are nevoie de un răgaz şi reducerea impozitelor pe consum nu poate fi amînată pînă în 1966. Programul republicanilor cere în schimb o anulare imediată a impozitelor pe consum introduse în timpul războiului, precum şi o revizuire a sistemului fiscal, avînd drept ţel o nouă reducere a impozitului pe venit şi corporaţie. Concomitent se cere însă înlăturarea „deficitelor cronice în bugetul statului" şi reducerea datoriilor statului. Cheltuielile guvernului federal urmează să fie reduse cu cinci miliarde pe an; nu se spune însă cum şi unde urmează să fie efectuate aceste reduceri. Pe de altă parte însă, se fac propuneri de înarmare care ar trebui să ducă din nou la o creştere a cheltuielilor. Programul partidului republican cere în continuare ca o parte a venitului guvernului federal să fie trecută asupra statelor federale, care, la rîndul lor, să degajeze guvernul federal, preluînd o parte a cheltuielilor programate. Acest lucru corespunde ideilor senatorului Goldwater care doreşte să întărească poziţia statelor federale şi să slăbească pe cea a guvernului federal. Programul partidului cere, de asemenea, limitarea la minimum a influenţei statului asupra conflictelor de muncă. Fireşte că şi pînă în prezent statul a intervenit întotdeauna numai în cazul unor conflicte de importanţă naţională, care ameninţau să paralizeze întreaga economie.

Îngrijorătoare este clauza în care se preconizează „garanţii împotriva unor

prejudicii iremediabile aduse unor industrii americane prin importul de textile, petrol, sticlă, lemn, oțel și vite". Dar nici la acest punct programul nu prevede amănunte, astfel încît sînt posibile diferite interpretări. Se cere ca mărfurile importate să poarte limpede marca străină. Această propunere a fost făcută mai demult, dar prin veto-ul său, președintele Kennedy a împiedicat ca ea să devină o lege. Totodată, programul prevede înlăturarea numeroaselor discriminări și îngrădiri ale puterilor străine împotriva comerțului american, precum și participarea în mai mare măsură decît pînă în prezent a acestor puteri la proiectele comune pentru apărare.

În ce privește ajutorul pentru străinătate, în general, trebuie să se sprijine rolul capitalului privat și să se îmbunătățească garanțiile împotriva exproprierilor.

Programul politicii economice este apreciat în punctele sale esențiale ca o întoarcere la poziții de mult abandonate și ca o confirmare a faptului că prin numirea lui Goldwater forțele progresiste din partid au fost împinse în umbră. Dat fiind că aceste forțe sînt ancorate îndeosebi în răsăritul țării, se afirmă că victoria lui Goldwater și a programului său constituie expresia mutării centrului de greutate politic și economic al țării în vestul mijlociu și în vest. Susținătorii lui Goldwater cred că perspectivele electorale ale republicanilor vor fi mai bune dacă ei vor adera la programul său și din punct de vedere economic, deoarece acesta îi deosebește mai bine decît în anii trecuți de partidul democrat. O problemă fundamentală o constituie și părerea lui Goldwater că inițiativa economică a individului trebuie întărită, în timp ce cea a statului trebuie îngrădită. Pentru senatorul Goldwater statul prosperității este ceva odios. Dat fiind că, în problemele economice, președintele Johnson s-a dovedit a fi mai conservator decît predecesorul său, industriași renumiți ca Henry Ford și chiar unii oameni proeminenți ai Wall Street-ului s-au situat de partea sa. Din această cauză, numeroși oameni cu vederi progresiste din economie, vor vota probabil în noiembrie, contrar poziției lor tradiționale, împotriva candidatului partidului republican. În cercurile economice se consideră că perspectivele lui Goldwater sînt mici ; se crede că el nu se va putea impune față de Johnson. Cu toate acestea, unii observatori amintesc de anul 1948, cînd nimeni nu s-a așteptat ca Truman să cîștige alegerile. Partizanii lui Goldwater subliniază că de astăzi și pînă în noiembrie ar putea să intervină o evoluție surprinzătoare.

Frederic H. ROSENSTIEL

NEW YORK Herald Tribune

HARLEM ȘI COW PALACE

INCIDENTELE din Harlem nu au izbucnit deoarece o coaliție de republicani și democrați a promulgat proiectul de lege cu privire la drepturile civile. Incidentele nu au izbucnit deoarece bugetul este dezechilibrat, sau pentru că guvernul federal are o birocrație uriașă, sau pentru că guvernul federal a uzurpat puterile statelor.

Principala răspundere este, și va rămîne totdeauna, cea a primarului orașului New York. Dacă ar fi președinte, senatorul Goldwater nu ar putea face mai mult decît face președintele Johnson, și anume să-l ajute pe primarul orașului New York în eforturile sale de a restabili legea și ordinea.

Cînd privim dincolo de necesitatea imediată, care este de a pune capăt incidentelor, ne aflăm în fața unei situații — o situație de conflict rasial — căreia ideologia de la Cow Palace (clădirea Convenției partidului republican — n.r.) nu-i face față.

Situația este că un număr atît de mare din nedreptățile pe care tot mai mulți negri le consideră insuportabile nu sînt îndreptate de însăși legea cu privire la drepturile civile ci pot fi îndreptate numai în mod atît de lent încît conducerea negrilor moderați este amenințată de extremiștii negri. Moderaților li se spune că în fața nedreptății „moderația nu este o virtute" (frază din discursul rostit de Goldwater în momentul primirii învestiturii republicane — n. r.).

Aceste nedreptăți neremediate se referă la locuințe, slujbe și școli, care vor continua să fie multă vreme inferioare celor ale albilor.

O demonstrație a populației de culoare pe Le xington Avenue din New York

Senatorul Goldwater a dat dovadă de o repulsie meritorie de a se identifica cu reacțiunea albă. Dar ideologia de la Cow Palace nu face nimic pentru a potoli și face mult pentru a agrava conflictul rasial dintre revendicările negrilor și revendicările albilor.

În primul rînd, platforma este elaborată în așa fel încît să atragă voturile adepților supremației albe, și retragerea imediată din competiția prezidențială a guvernatorului Wallace este o dovadă că platforma urmărește să arunce asupra negrilor vina pentru dezordinile rasiale, și în același timp să nu facă nimic, de fapt să împiedice să se facă mare lucru, pentru îndreptarea nedreptăților de care suferă negrii.

Căci adevărul incontestabil este că, în general în întreaga țară, ar fi imposibil să se pună la dispoziție case, școli și slujbe mai bune numai cu ajutorul autorităților statelor și locale. Fără majorări substanțiale ale ajutorului federal pentru state și localități, fără o politică fiscală efectivă care să sporească folosirea brațelor de muncă, nici primarul orașului New York, nici primarul orașului Phoenix nu pot să facă față singuri cauzelor delicvenței și dezordinilor.

Dacă examinăm faptele și nu teoriile, trebuie să vedem, după părerea mea, că adevărul este mai larg decît teoriile. Nici elefantul, nici măgarul (simbolurile celor două partide politice din S.U.A. — n.r.) nu pot merge departe numai pe cele două picioare din dreapta.

Adevărul este că pentru a face față unei situații serioase ca mișcarea rasială, este necesar să se acționeze la toate nivelurile de guvernămînt.

Actuala situație pune în joc fericirea a milioane de oameni și liniștea și securitatea tuturor. A-i face față este o răspundere publică de la care nici un cetățean nu se poate eschiva.

Walter LIPPMANN

Revista americană U. S. News and World Report a întocmit următoarea listă de proiecte legislative împotriva cărora a votat Barry Goldwater în Senat :

— Proiectul de lege cu privire la drepturile civile din 1964.
— Reducerea impozitului pe venit din 1964.
— Credite fiscale pentru investiții de capital ale oamenilor de afaceri.
— Spitalizarea bătrînilor, finanțată prin asigurările sociale.
— Ajutor federal pentru școlile și colegiile de stat.
— Tratatul pentru interzicerea experiențelor atomice în cele trei medii.
— Credite guvernamentale pentru vînzarea de grîu către Uniunea Sovietică.
— Împrumuturi ale guvernului S.U.A. către O.N.U.
— Legea cu privire la comerț din 1962, dînd președintelui noi puteri largi pentru a reduce tarifele vamale.
— Majorarea salariului minimal pe oră.
— Extinderea legii cu privire la salariul minimal asupra unui număr mai mare de muncitori.
— Un program de lucrări publice pentru crearea de slujbe în regiunile de mare șomaj.
— Alocații federale pentru dezvoltarea transporturilor publice urbane.
— Puternice măsuri de control asupra suprafețelor însămînțate cu grîu și culturi furajere.
— Subvenții mari la prețurile bumbacului și grîului.
— Creșterea plafonului datoriei naționale.

LA TRIBUNE DE GENÈVE

RELAȚIILE DINTRE SPANIA ȘI MAROC

FRONTIERELE moștenite de Maroc de la regimul de protectorat sub care a trăit timp de 40 de ani nu au mulțumit niciodată pe acei care vorbesc în numele unui stat redevenit independent și suveran. Referindu-se la anumite împrejurări istorice, de altfel destul de disparate și în general foarte discutabile, ei revendică teritorii la sud, la vest și la nord, foarte diferite unele de altele și cu o suprafață variabilă, aparținînd în momentul de față Algeriei, Mauritaniei și Spaniei.

Teritoriile spaniole de la frontiera sau din interiorul Marocului, sînt de mai multe feluri. Ca suprafață, cel mai important este Rio de Oro (190 000 km²), care constituie el însuși prelungirea regiunii Seguiet-el-Hamra sau Sahara occidentală (82 000 km²). Ambele sînt situate pe coasta Atlanticului, în fața Insulelor Canare și la vest de Tarfaya, dar se întind spre sud și formează o regiune despărțitoare între Maroc și Mauritania. Astfel, între aceste ultime două țări nu există nici o frontieră comună. În plus, Spania posedă enclava Ifni, cuprinsă în Marocul meridional, la 90 km vest de Tiznit și în apropiere de Goulimine. Avînd teoretic o suprafață de 2 500 km², acest teritoriu este denumit de spanioli Santa Cruz de Mar Pequena încă din 1445, epoca debarcării lui Don Diego Garcia de Herrero, care a instalat aici o pescărie. Instalația, căzută în mîinile maurilor în 1524, a fost distrusă. Tratatul de pace din 1860, care a pus capăt războiului ispano-marocan, a redat Spaniei acest mic teritoriu. Drepturile spaniole asupra lui au fost confirmate prin tratatul franco-spaniol din 1912. În sfîrșit, la nord, Marocul revendică nu pustiuri cum sînt Rio de Oro și Seguiet-el-Hamra, ci două orașe construite pe teritoriul lui: Ceuta (în arabă Sebta) și Melilla (Melilia). Ceuta, care din punct de vedere administrativ depinde de provincia Cadix, are o populație de aproape 60 000 de locuitori. Melilla, anexată la provincia Grenada, a avut nevoie de mult timp pentru a se popula. Astăzi, acest oraș are aproximativ 80 000 de locuitori. Linii maritime regulate asigură legătura lor permanentă cu metropola. Cele două cetăți au fost ridicate de aproape cinci secole la rangul de domenii ale coroanei Spaniei.

În urmă cu un an, la înapoierea sa dintr-o călătorie oficială în Franța, regele Hassan al II-lea s-a întîlnit cu generalul Franco. La sfîrșitul acestei întrevederi, la Rabat s-a anunțat că Franco manifestă intenții excelente față de Maroc. Lucrurile rămăseseră aici cînd între 24 și 26 iunie trecut, dl Guedira a făcut o vizită în capitala spaniolă pentru a duce tratative cu Fernando Castiella, ministrul afacerilor externe. În urma acestei luări de contact, dl Castiella a făcut la rîndul său o vizită la Rabat de la 3 la 7 iulie. Această vizită s-a bucurat de mult fast și discursurile ținute de parteneri au fost deosebit de amicale. În schimb, organele cercurilor naționaliste marocane au profitat de eveniment pentru a-și susține din nou cu energie revendicările. În cele din urmă, convorbirile maroco-spaniole s-au încheiat prin semnarea unui acord comercial și publicarea unui comunicat anunțînd strîngerea legăturilor economice și culturale dintre cele două țări, fără nici o aluzie la problemele de frontieră.

În timp ce ziarele opoziției marocane își exprimă profunda lor decepție, confrații lor din Madrid se străduiesc să demonstreze că problemele teritoriale sînt cu totul secundare. După părerea lor, mult mai importante sînt relațiile strînse și colaborarea rodnică care pot fi stabilite între Spania și Maroc, „două țări strîns complementare din punct de vedere economic și strategic", după cum scrie cotidianul monarhist *ABC*.

Iată poate cuvîntul cheie al situației actuale: strategia. Într-adevăr, nu este exclus ca guvernele de la Madrid și Rabat să fi încheiat aranjamente care ar avea drept consecință să apropie Marocul de Occident și să creeze un fel de axă care ar putea să se întindă într-o zi de la Dakar la Paris. Această informație, repetată de numeroase persoane serioase, nu poate fi acceptată fără rezerve. S-ar putea de asemenea ca, așa cum scria recent *Le Monde*, Franco să folosească în mod abil pretențiile Mauritaniei pentru a se eschiva de la orice discuție cu Rabatul cu privire la teritoriile contestate. Într-adevăr, acest stat aspiră și el să fie „moștenitorul legitim al rămășițelor colonizării spaniole în Sahara occidentală". Astfel, cel mai bun mijloc de a nu agrava discordiile ar consta în menținerea statu-quo-ului. Totuși, probabil că Spania ar fi destul de dispusă să renunțe la enclava Ifni, care nu mai prezintă pentru ea nici un fel de interes dacă, în schimbul acestei mici concesii, guvernul de la Madrid ar fi asigurat că nu va auzi vorbindu-se multă vreme de celelalte teritorii africane ale lui.

Etienne ROD

Corespondență din Casablanca

LE JOURNAL D'EGYPTE

TRIBALISMUL ÎN CONGO

MULȚI OAMENI, reflectînd asupra situației din fostul Congo belgian, își pun problema adevăratelor cauze ale evoluției evenimentelor atît de tragice în urma cărora această țară, în preajma celei de-a patra aniversări a proclamării independenței, s-a văzut privată de toate cuceririle sale.

Cert este că principalii răspunzători de catastrofă sînt puterile occidentale. Este adevărat că nu numai în Congo operează interese străine. Există o serie întreagă de alte țări și regiuni în care puterile occidentale nu sînt mai puțin interesate, dar în care situația nu se prezintă atît de critic. Aceasta înseamnă că au existat și există anumite cauze de ordin intern care au înlesnit amestecul străin în problemele interne ale Congo-ului.

Una din cauzele principale ale acestei stări de lucruri o constituie, după părerea noastră, uriașa dezmembrare etnică și politică a țării.

Încă înainte de dobîndirea independenței, exista în Congo un mare număr de diferite asociații non-politice care se ocupau de problemele cooperării dintre triburi. Existau de asemenea sindicate, dar ele se găseau sub influența și controlul belgienilor. În cursul anilor 1958—1959 unele asociații s-au transformat în partide politice, moștenind caracterul de trib al acestor asociații. Fiecare din aceste partide lupta, înainte de toate, pentru independența regiunii ale cărei interese le reprezenta.

Mișcarea Națională din Congo (M.N.C.) a lui Patrice Lumumba era, în acel moment, singurul partid care a știut să depășească izolarea de trib sau de provincie și care a luptat pentru independență. Apoi, în 1960, Partidul Solidarității Africane (P.S.A.) al lui Antoine Gizenga și Partidul C.E.R.E.A. al lui Kașamura, au sprijinit activ această luptă.

În 1959, Albert Kalonji, unul din oamenii politici cei mai ambițioși și aventurieri din Congo, a reușit să scindeze partidul M.N.C., opunînd programului național al lui Lumumba interesele înguste ale tribului. Belgienii, după ce au obținut demisia președintelui Sendvé, care rezista controlului belgian și se pronunța pentru unitatea țării, au obținut același lucru în rîndurile partidului din Katanga.

Folosind particularitățile raporturilor dintre triburi, lipsa de legături între anumite triburi, contactele slabe dintre țărani, muncitori și reprezentanții altor pături ale societății congoleze, unele puteri străine au transformat în mod abil lupta pentru independență într-o luptă pentru putere între cîțiva lideri. Aceasta a înlesnit dispariția lui Lumumba și eliminarea lui Gizenga, precum și a altor adevărați naționaliști, ajungîndu-se la guvernul efemer al lui Adoula.

După asasinarea lui Lumumba și arestarea lui Gizenga, partidele și organizațiile politice existente reflectă, în ansamblul lor, exigențe ale anumitor triburi sau, în cel mai bun caz, ale anumitor provincii. Liderii lor nu au un program de acțiune concret, cu toate că deseori ei sînt animați de aspirațiile cele mai nobile și cinstite. Or, această stare de lucruri face jocul intereselor străine.

Singura ieșire din această situație o reprezintă unificarea tuturor forțelor progresiste într-un partid politic care să reprezinte interesele națiunii, elaborarea unui program bazat pe principiile lui Lumumba, o vastă muncă de explicare a scopurilor și sarcinilor luptei de eliberare care să fie dusă în rîndul tuturor păturilor populației congoleze. O asemenea forță va găsi popularitate și va reuși să reziste cu succes imperialismului. În caz contrar, Congo-ul se va împotmoli într-o luptă intestină între cîțiva zeci de lideri și se va găsi din nou într-o stare de dependență și subjugare.

Profil

CASTELO BRANCO

În urma amendamentului aprobat pentru a doua oară la sfîrşitul săptămînii trecute de către Congresul naţional, actualul mandat al preşedintelui Braziliei a fost prelungit pînă la 15 martie 1967, cu mai mult de un an peste prevederile constituţionale.

A fost nevoie de această a doua aprobare întrucît anumite forţe şi personalităţi politice (printre care Carlos Lacerda, guvernatorul din Guanabara şi viitor candidat la magistratura supremă) care se opun prelungirii mandatului, au făcut presiuni puternice pentru a o împiedica.

Humberto Alencar Castelo Branco s-a născut la 20 septembrie 1900, în oraşul Fortaleza, capitala statului Ceará.

Descendent al unei familii cu tradiţii militare, Castelo Branco s-a pregătit în vederea aceleiaşi cariere, studiind mai întîi la Cuiabá, capitala statului Mato Grosso, apoi la Recife şi Porto Alegre, localităţi unde tatăl său, generalul de brigadă Candido Castelo Branco îndeplinea diferite funcţii militare de conducere..

După terminarea cursurilor de la Colegiul militar din Porto Alegre şi cele ale şcolii militare din Realengo, în anul 1921 a intrat în rîndurile ofiţerilor aspiranţi de infanterie. Mai tîrziu, trimis în capitala ţării, Rio de Janeiro, pentru a urma cursurile unei şcoli de perfecţionare a ofiţerilor şi o nouă şcoală militară superioară, Castelo Branco s-a distins printre cei dintîi elevi ai acestor şcoli, dovedindu-şi aptitudinile pentru cariera aleasă.

A fost, rînd pe rînd, instructor, director şi comandant la şcoala statului major. Cea mai mare parte a ofiţerilor superiori de azi din Brazilia l-au avut director sau comandant.

În anul 1952 Castelo Branco a fost avansat la gradul de general. După comanda diferitelor unităţi, a fost numit comandant al Armatei a IV-a, cu sediul la Recife şi în cele din urmă şef al Marelui Stat Major, funcţie pe care a deţinut-o pînă la sfîrşitul anului trecut.

Pentru meritele sale militare, lui Castelo Branco i-au fost conferite mai multe ordine şi medalii braziliene şi străine.

Fiind militar, conform constituţiei braziliene, Castelo Branco nu a făcut şi nu face parte din nici un partid.

În urma evenimentelor de la începutul lunii aprilie şi a părăsirii teritoriului naţional de către Joao Goulart, la 2 aprilie, preşedintele senatului Auro de Moura Andrade a declarat vacant postul de preşedinte, iar Congresul a proclamat drept preşedinte interimar pe preşedintele camerei deputaţilor, Ranieri Mazzili. La 7 aprilie Camera Deputaţilor a început studierea proiectului de lege aprobat de Senat care reglementează alegerea de către cele două adunări legislative, în sesiune plenară, a preşedintelui şi vicepreşedintelui ţării. Imediat după aprobarea respectivului proiect de către Congres, Ranieri Mazzili l-a ratificat, iar la 10 aprilie, întors de la Rio de Janeiro la Brasilia, acesta a dat publicităţii Actul Instituţional formulat de către miniştrii militari, prin care noul preşedinte urma să fie ales într-o perioadă mult mai scurtă decît cele 30 de zile prevăzute de constituţie. În acest fel, la 12 aprilie, Congresul a desemnat cu 361 voturi pentru, pe Humberto Alencar Castelo Branco în funcţia de preşedinte al ţării. În cel de al doilea tur de scrutin, cu 257 de voturi, acelaşi organ legislativ l-a ales pe José Maria Alquimin, deputat social-democrat, în postul de vicepreşedinte.

La 15 aprilie, Ranieri Mazzili a semnat un decret prin care generalul Castelo Branco a fost avansat la gradul de mareşal şi trecut în rezervă.

Declarîndu-se pentru „austeritate" în viaţa economică a ţării, la prima şedinţă a noii echipe guvernamentale din 24 aprilie, Castelo Branco şi-a propus realizarea a numeroase reforme — agrară, bancară, administrativă etc., — menite să schimbe caracterul actual al structurii economico-sociale braziliene.

Prelungirea mandatului prezidenţial pînă la 15 martie 1967, înseamnă, după cum a subliniat presa politică internaţională, micşorarea şanselor lui Lacerda de a fi ales preşedinte şi în acelaşi timp îi lasă lui Castelo Branco timpul necesar pentru a întreprinde noile acţiuni pe linia îndeplinirii sarcinilor propuse.

Anunţînd într-o declaraţie radiodifuzată că acceptă să deţină în continuare mandatul prezidenţial pînă în luna martie 1967, Castelo Branco a spus că guvernul său nu va accepta în schimb nici o indicaţie sau presiune din partea grupărilor politice.

D.N.

Fişier

Felurile şi formele recunoaşterii Internaţionale

Felurile recunoaşterii :

Recunoaşterea este de două feluri : **de jure** (de drept) şi **de facto** (de fapt).

Recunoaşterea **de jure** este o recunoaştere completă, deplină. Prin ea se recunoaşte statului respectiv calitatea de subiect de drept internaţional, fapt ce atrage după sine stabilirea unor largi categorii de relaţii şi exercită în ultimă instanţă o influenţă pozitivă asupra menţinerii păcii şi securităţii internaţionale.

Recunoaşterea **de facto** este incompletă, (marcînd fie o rezervă asupra situaţiei recunoscute, fie voinţa de a limita efectele recunoaşterii), deci — are întrucîtva un caracter provizoriu — constituind o fază intermediară către recunoaşterea de jure. De aceea şi efectele juridice ale acesteia sînt mult mai restrînse.

Formele recunoaşterii :

Recunoaşterea individuală este actul prin care un guvern comunică în mod expres statului sau guvernului în cauză hotărîrea de a-l recunoaşte.

Recunoaşterea colectivă emană nu de la un singur stat ci de la un grup de state constituite într-o organizaţie internaţională cum ar fi O.N.U.

Statele care au votat pentru admiterea unui stat în O.N.U. înseamnă că l-au şi recunoscut, şi nu mai este nevoie de nici un act de recunoaştere individuală.

Efectele recunoaşterii :

Recunoaşterea este urmată, de regulă, de stabilirea cu statul recunoscut a relaţiilor diplomatice şi consulare (recunoaşterea unui stat nu înseamnă implicit şi stabilirea de relaţii diplomatice, după cum nici stabilirea de relaţii diplomatice nu înseamnă schimb efectiv de reprezentanţi diplomatici). Recunoaşterea presupune atragerea statului recunoscut la activitatea internaţională (congrese, conferinţe etc.), ea creează, de asemenea, condiţii favorabile aderării la convenţii şi acorduri internaţionale, pentru stabilirea de relaţii culturale etc.

Recunoaşterea în sine are un caracter declarativ. Ea nu creează un stat nou sau un fapt legat de relaţiile internaţionale (deoarece acestea există independent de recunoaştere). Recunoaşterea nu creează nici drepturile statului, deoarece la baza acestora nu stă recunoaşterea ci suveranitatea.

Pornind de la această idee, în practica diplomatică a statului nostru a apărut un element nou. În telegramele adresate şefilor de state cu ocazia proclamării independenţei nu se mai specifică în mod expres că „guvernul X recunoaşte statul Y"... ci numai se felicită statele respective cu ocazia proclamării independenţei şi le urează succese.

I. CLOŞCĂ

Presa acum 50 de ani

Pe cîmpul de operaţiuni :

Frontul franco-belgo-german. Trupele franceze înaintează în direcţia Strasbourg. Prezenţa germanilor este semnalată în ţinutul Belfort. În Belgia, se duc lupte la Huy, iar înaintarea germană spre Bruxelles continuă.

Frontul austro-sîrb. Armata austriacă suferă o înfrîngere la Loznita. Trupele sîrbeşti cuceresc 34 de mitraliere şi 14 tunuri.

O luptă navală anglo-germană în Marea Nordului se termină cu scufundarea a 22 de nave germane şi 4 britanice.

Autorităţile belgiene din Congo se consideră în stare de război cu coloniile germane din Africa. Se semnalează lupte anglo-germane în Togo şi bombardarea de către Anglia a portului Dar Es Salaam din Africa Orientală Germană.

Uruguayul se declară neutru în conflagraţia europeană.

Clubul social-democrat din Galaţi convoacă o adunare publică împotriva războiului.

Din Constantinopol se anunţă că trecerea vaselor comerciale prin Dardanele este liberă.

Mai multe patrule germane, urmărite de trupe franceze, s-au refugiat în Elveţia, unde au fost dezarmate.

Guvernul turc confiscă toate aparatele telegrafice ale ambasadelor şi consulatelor din Constantinopol.

Japonia adresează un ultimatum Germaniei, cerînd retragerea vaselor germane din apele japoneze. Preşedintele S.U.A., Wilson, declară că Statele Unite nu vor interveni într-un eventual conflict între Japonia şi Germania.

■

Papa Pius al X-lea devenit suveran pontif în august 1903, încetează din viaţă, în vîrstă de 79 de ani.

Canalul de Panama este inaugurat în mod oficial.

Delegaţii Turciei şi Greciei care trebuiau să ducă tratative la Bruxelles pentru rezolvarea unor probleme litigioase au hotărît să poarte aceste discuţii la Bucureşti. În acest scop sosesc în Romînia ministrul de interne turc, Talaat Bey şi fostul preşedinte de consiliu grec, Zaimis.

Breviar

23 iulie

Ambasadorul Republicii Arabe Unite la București, Mohamed Fahmy Hamad, a oferit o recepție cu prilejul sărbătorii naționale a țării sale.

A părăsit Capitala delegația Partidului Socialist din Japonia, condusă de Tomomi Narita, secretar general al acestui partid, care a făcut o vizită în țara noastră la invitația Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romîn.

Și-a încheiat vizita delegația agricolă din Cipru, care la invitația Consiliului Superior al Agriculturii, s-a aflat în țara noastră timp de aproape trei săptămîni.

24 iulie

Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, președintele Consiliului de Stat al Republicii Populare Romîne, a primit din partea tovarășului A. Mikoian o telegramă de răspuns la felicitările trimise cu prilejul alegerii sale în calitate de președinte al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S.

25 iulie

Ca urmare a ridicării Legației Republicii Populare Romîne din Japonia la rangul de Ambasadă, printr-un decret al Consiliului de Stat al Republicii Populare Romîne, tovarășul Ion Obradovici a fost numit în calitate de ambasador extraordinar și plenipotențiar al Republicii Populare Romîne în Japonia.

Cu prilejul celei de-a 11-a aniversări a Zilei insurecției naționale a poporului cuban, Manuel Yepe Menéndez, ambasadorul Republicii Cuba în R. P. Romînă, a rostit o cuvîntare la posturile noastre de televiziune.

27 iulie

A părăsit Capitala, îndreptîndu-se spre Paris, delegația guvernamentală romînă, condusă de Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri al R. P. Romîne, însoțit de vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Alexandru Bîrlădeanu, și de ministrul afacerilor externe, Corneliu Mănescu, care, la invitația guvernului francez, face o vizită în Franța. Împreună cu delegația a plecat un grup de consilieri și experți.

În aceeași zi, delegația a sosit la Paris.

Gheorghe Popescu, ambasador extraordinar și plenipotențiar al Republicii Populare Romîne în Uniunea Birmană, a prezentat scrisorile de acreditare generalului Ne Win, președintele Consiliului Revoluționar al Uniunii Birmane.

28 iulie

Ca urmare a ridicării Legației Republicii Populare Romîne din Statele Unite ale Americii la rangul de Ambasadă, printr-un decret al Consiliului de Stat al Republicii Populare Romîne, tovarășul Petre Băläceanu a fost numit în calitate de ambasador extraordinar și plenipotențiar al Republicii Populare Romîne în Statele Unite ale Americii.

Ministrul R. P. Romîne la Washington, Petre Băläceanu, a fost primit de secretarul de stat, Dean Rusk, în vederea apropiatei prezentări a scrisorilor de acreditare în calitate de ambasador al Republicii Populare Romîne la Washington.

POȘTA REDACȚIEI

Continuăm să acordăm prioritate, în această pagină, scrisorilor care se referă la fenomenele politice în curs de desfășurare, la coordonatele de bază ale vieții internaționale precum și la profilul revistei noastre.

UMBRELA NUCLEARĂ

„Atmosferă de lucru" — așa s-ar putea intitula majoritatea substanțialelor dv. corespondențe din Geneva referitoare la conferința de dezarmare. După cîte știu eu, este pentru prima dată cînd această conferință nu se întrerupe în plină vară. Ar fi de dorit ca activitatea ei să nu conteneacă pînă nu vor începe primele măsuri concrete de dezarmare.

Una dintre cele mai promițătoare propuneri avansate în ultimul timp este versiunea sovietică a „umbrelei nucleare", concepută ca un plan de lichidare a întregii aviații de bombardament — această componentă importantă a armamentului marilor puteri. Nu pot înțelege motivele pentru care nu s-ar lua acest proiect ca bază de discuție pentru pasul imediat următor. Desigur, în războiul modern nu numai bombardierele contează. Eliminarea lor ar reprezenta totuși o bază de pornire pentru distrugerea diverselor tipuri de armament, unul după altul, pînă la instaurarea încrederii reciproce care va face cu putință să se renunțe la ultima rămășiță a erei cursei înarmărilor : umbrela nucleară.

I. CEACĂREANU
Brăila

PREELECTORALE

Barry Goldwater președinte al Statelor Unite ?

Ipoteza pare de domeniul fantasticului. După cum am observat din articolele reproduse la rubrica „Puncte de vedere", nici comentatorii americani cu o oarecare suprafață nu o iau în considerare în mod serios. Majoritatea lor încearcă să descifreze ce se va întîmpla cu partidul republican după această cotitură spre extrema sa dreaptă, nu ce se va întîmpla cu Statele Unite după alegerile din toamnă. Aceasta, pentru că victoria președintelui Johnson este pentru ei indubitabilă.

Ați ales momentul potrivit pentru a publica un scurt istoric al partidului lui Lincoln : a ajuns într-un punct de unde sau se va întoarce pe calea urmată în trecut, sau se va singulariza în peisajul politic american, începînd să fie unul din cele două mari partide care au asigurat tradiția politicii așa-zis bipartizane în S.U.A.

dr. TIBERIU URSACHE
București

Nu cred că Goldwater are șanse să ajungă, în condiții normale, președintele S.U.A. Dar realegerea președintelui Johnson nu va fi nici ea un fapt divers, fără efecte asupra evoluției politicii americane. În legătură cu multe probleme, mai ales de ordin internațional, am citit adesea că S.U.A. adoptă o politică de espectativă, starea preelectorală fiind echivalată pînă la un punct cu o stare de provizorat. După stabilirea viitorului mandat prezidențial de patru ani, lucrurile se vor schimba. Lucrul este valabil într-o măsură mai mare sau mai mică pentru Anglia, R.F.G., Franța... Am numit principalele puteri occidentale. Ca într-o partidă de șah, orice mutare pe eșicherul internațional poate provoca neprevăzute schimbări de situație pe ansamblu.

GH. ROȘU
Cisnădie

DENUMIRI

Nu credeți că cele două Congouri s-ar putea diferenția altfel decît prin adăugirea capitalelor lor ? De pildă, Congo și Congobraz ?, sau Congo și Federația Congo ? Un stat mic are o denumire atît de complicată ca Trinidad Tobago, cînd poate Trinitoba ar fi mai simplu. Ar fi vorba de o prescurtare asemănătoare cu cea care permite să se spună uzual San Domingo, în loc de Santo Domingo.

ing. VASILE PRIȚOIU
Timișoara

Fiecare stat are dreptul să-și aleagă denumirea oficială. Cei ce vorbesc despre ei sînt ținuți să o respecte, indiferent dacă le place sau nu.

MAJUSCULE

În dorința ca această revistă să se îmbogățească și mai mult ca fond și ca formă, vă propun ca în scrierea titlurilor să se păstreze regulile gramaticale. Literele de la începutul titlurilor și numelor proprii să se scrie cu litere mari, așa cum de altfel am văzut că s-a și făcut în ultimele numere ale revistei. (Greșit s-a scris „slăbiciunile oțelului" la pag. 20 din revista nr. 21 sau „aspecte noi în seculara cracovia" la pag. 22 din revista nr. 20, ca și în multe alte titluri din numerele mai vechi).

ing. CORNELIU AVRAMESCU
Mihăiești-Muscel

Scrierea titlurilor cu literă mică este un procedeu grafic larg folosit.

Majoritatea scrisorilor conțin întrebări. Unele privesc evenimente în curs, altele — noțiuni, de drept internațional folosite în presă. Asadar să deschidem enciclopediile și tratatele. Nu vom extrage din ele „scopul călătoriilor lui Columb, anul, direcția și peripețiile acestuia, idem pentru Magellan", cum ar dori Ion Roncea din comuna Valea Lungă, raionul Cîmpina. La orice bibliotecă din țară se pot găsi cărți cuprinzînd descrierea acestor călătorii.

Leț Lupu din București și Dumitru Bolzam din Oradea doresc să știe ce se înțelege prin clauza națiunii celei mai favorizate în relațiile comerciale dintre țări.

Este vorba de o prevedere potrivit căreia două părți contractante se angajează să-și acorde reciproc avantaje asemănătoare cu acelea pe care le-au acordat sau le vor acorda altor state (avantaje care ar depăși pe cele care rezultă direct din tratatul respectiv). Aceste condiții se pot referi la domeniul comerțului, taxelor vamale, situației juridice a străinilor etc.

Gheorghe Kiss din București ar vrea să cunoască mai multe amănunte despre „Convenția referitoare la lupta împotriva discriminărilor în domeniul învățămîntului" decît au apărut la rubrica „Fișier". Textul Convenției poate fi consultat în Colecția Buletinului Oficial.

Mauriții Hirsch din Turda ne întreabă care este suprafața deșertului Neghev. Răspunsul, conform atlaselor geografice, este 12 954 km².

Datele statistice referitoare la țara noastră solicitate de cititorul Popescu din Bicazul Ardelean, raionul Piatra Neamț sînt expuse **detaliat în Anuarul statistic al R.P.R.**

L. Ștefănescu și P. Ioan din Husi ne trimit o listă de zece întrebări. La unele, ca de pildă „Cînd va fi executat Jack Ruby ?", nu știm să răspundem. Pentru altele, de exemplu, „Care sînt președinții și vicepreședinții tuturor statelor din lume ?" ne-ar trebui un spațiu prea mare. Deocamdată vă informăm că partidul democrat din S.U.A. nu și-a desemnat pînă acum candidatul la funcția de vicepreședinte, că Angola este o colonie portugheză, că pactul C.E.N.T.O. a fost creat în noiembrie 1955 și că în Franța alegerile prezidențiale au loc o dată la 7 ani, iar alegerile parlamentare o dată la 4 ani.

Teodor Nicolescu, Ploiești. Junta militară din Guatemala este condusă de Enrique Peralta Azurdia ; cea din Ecuador de Ramon Castro Jijon, iar cea din Republica Dominicană de Donald Reid Cabral.

Prof. Eugen Trîmbițaș, Reghin. In ordine cronologică, Malawi este al 36-lea stat african care și-a dobîndit independența. In prezent în Africa există 35 de state independente, avînd în vedere fuziunea dintre Tanganika și Zanzibar.

B. M., București. Materialul solicitat de dv. a apărut în nr. 25 al revistei Lumea.

Ne-am notat propunerile făcute de prof. Petru Oniță, din com. Somoscheș, raionul Ineu și M. D. din Turda.

Întrebări și răspunsuri

B. Goldwater este cel de al 20-lea candidat la funcția de președinte al S.U.A. desemnat de Convenția națională a partidului republican.

Care au fost candidații republicani după 1900, anul desemnării lui William MacKinley ?

Theodore Roosevelt (1904), William H. Taft (1908, 1912), Charles E. Hughes (1916), Warren G. Harding (1920), Calvin Coolidge (1924), Herbert Hoover (1928, 1932), Alfred M. Landon (1936), Wendell L. Willkie (1940), Thomas E. Dewey (1944, 1948), Dwight D. Eisenhower (1952, 1956), Richard M. Nixon (1960).

Care sînt principalele partide politice din Ceylon ?

Sri Lanka (Partidul Libertății) al cărui președinte este dna Sirimavo Bandaranaike (65 de locuri în Camera Reprezentanților) ; Partidul Unității Naționale al cărui președinte este Dudley Senanayke (29 locuri) ; Partidul Federal, președinte S.J.V. Chesvanayakam (18 locuri).

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Populară Romînă

Redactor șef GEORGE IVAȘCU

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

ÎMPUȘCĂTURI ÎN CEAȚĂ

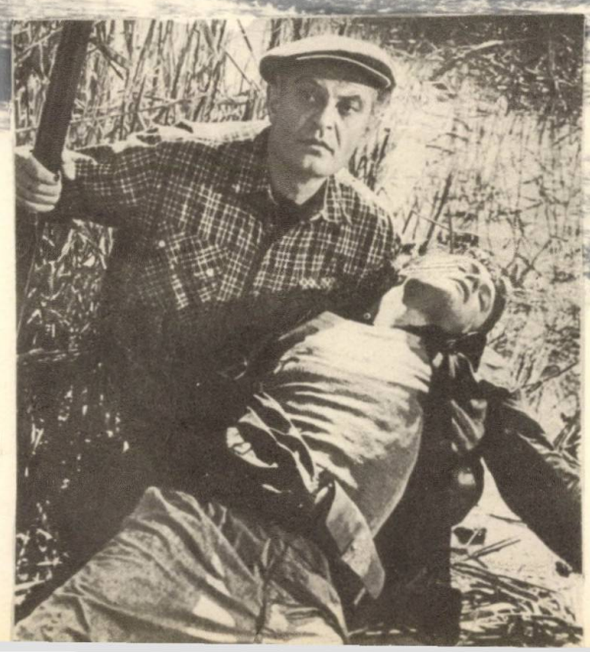

O producție „Mosfilm"

SCENARIUL: Vladimir Alekseev, Mihail Makliarski

REGIA : Anatoli Dobrovski, Aleksandr Serîi

IMAGINEA : Vladimir Boganov

Cu : Vladimir Krasnopolski, Lionela Skirda, Iuri Gorobeț, Roman Homiatov, Oia Bruno

LUMEA — PUBLICITATE

PINOT NOIR

RIESLING

PINOT GRIS

VERMUT MAMAIA

CHARDONAY

CABERNET SAUVIGNON

calitate superioară
buchet plăcut
licoros
demisec

vinuri soiuri pure
vinurile Murfatlar

2 lei

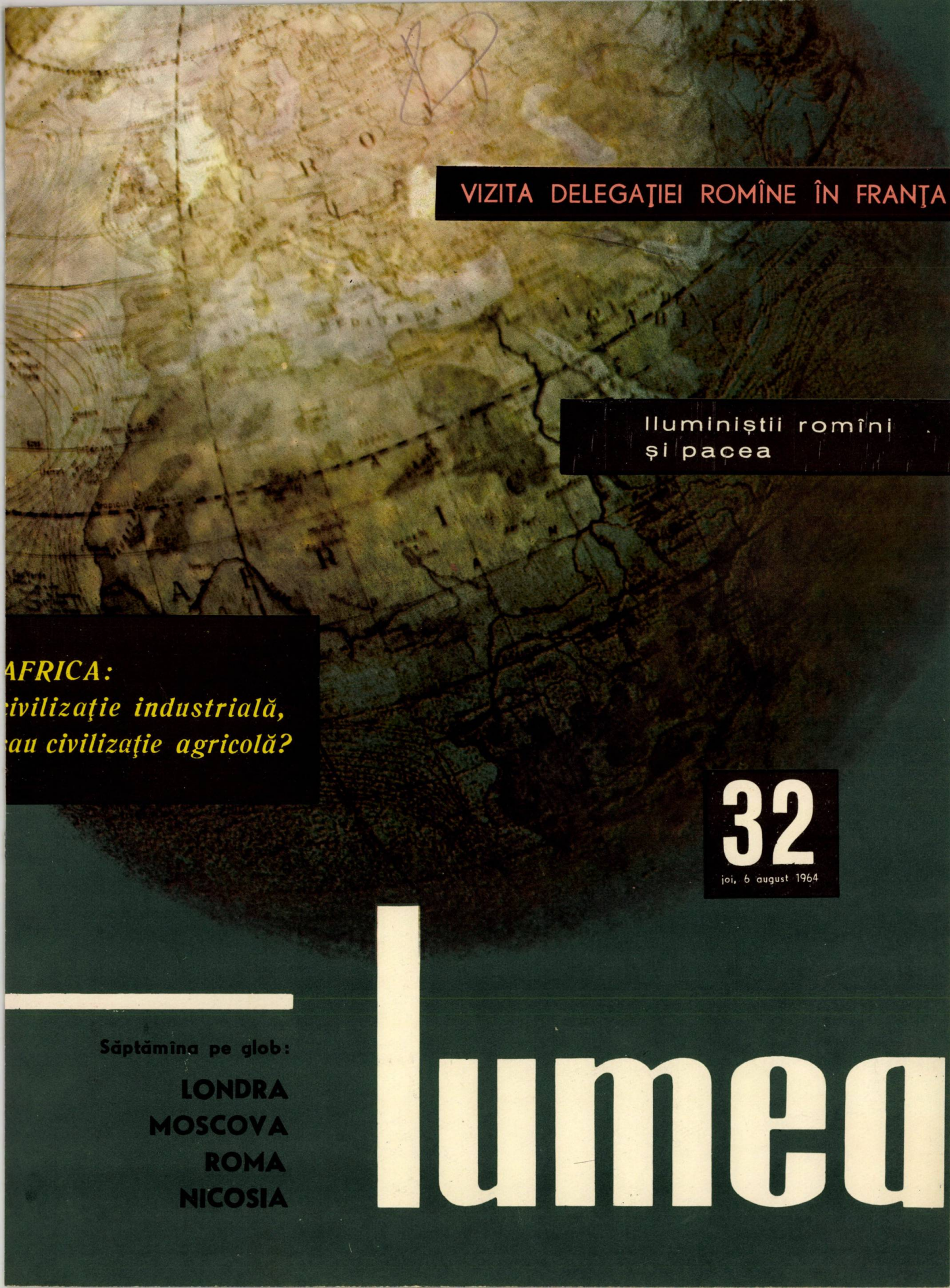

VIZITA DELEGAŢIEI ROMÎNE ÎN FRANŢA

Iluminiștii romîni și pacea

AFRICA:
civilizaţie industrială,
sau civilizaţie agricolă?

32
joi, 6 august 1964

Săptămîna pe glob:

LONDRA
MOSCOVA
ROMA
NICOSIA

Lumea

ovarășul Ion Gheorghe
laurer răspunzînd între-
ărilor puse de ziariști
upă întrevederea avută
u președintele Franței
Charles de Gaulle, la Pa-
atul Elysées.

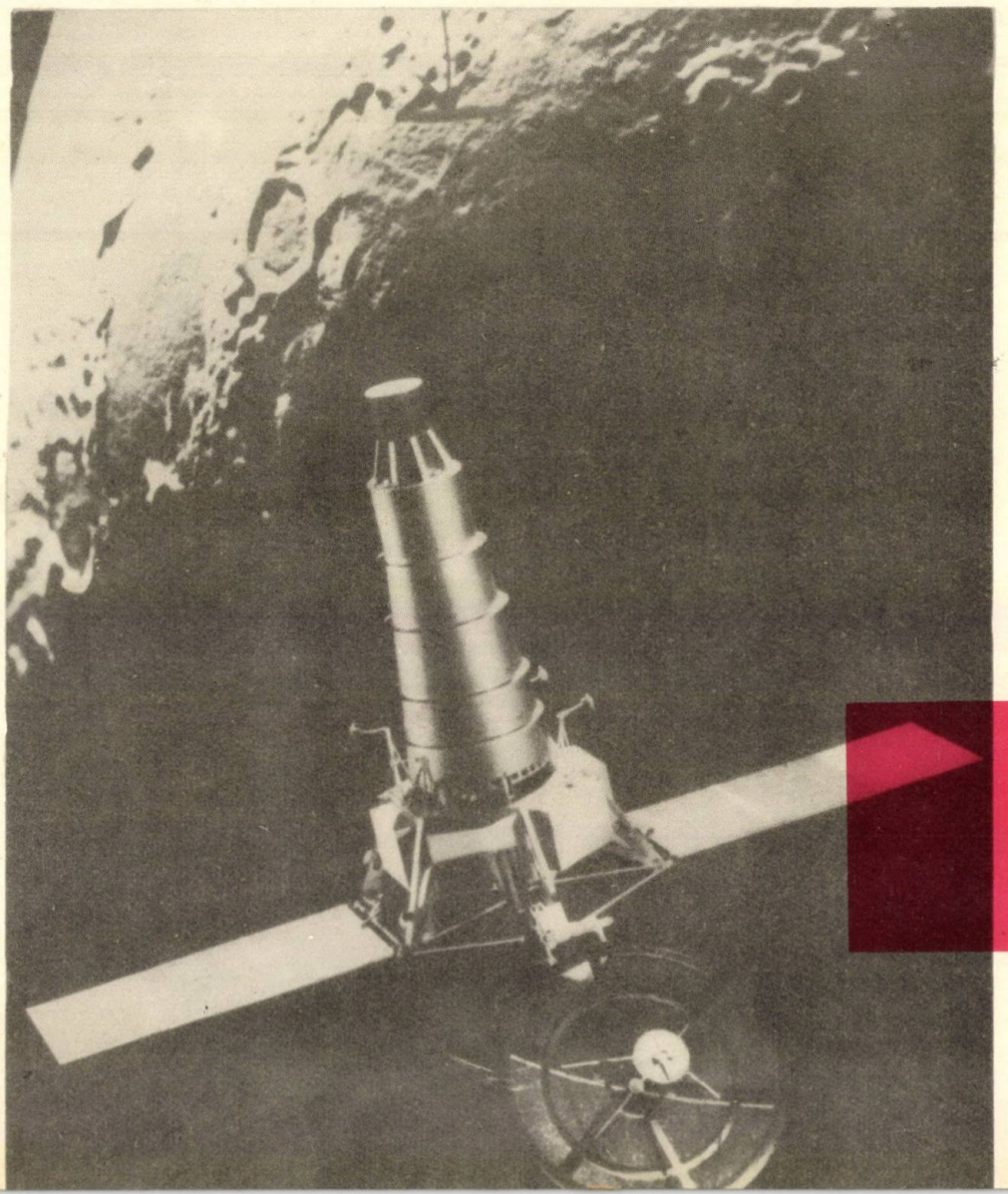

acheta navei spațiale
Ranger-7" lansată la 28 iu-
e în Florida (S.U.A.)
are a transmis 4 316 fo-
grafii de pe Lună.

Anul II
nr. 32 (41)

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ
EDITAT DE UNIUNEA ZIARIŞTILOR
DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ

lumea

Joi
6 august
1964

sumar

săptămîna pe glob

p. 2 Comunicat romîno-francez
PARIS — Ecoul vizitei de **Paul Charrier**
3 GENEVA — Stadiul actual, de **V. Barbu**
5 MOSCOVA — Actualitate diplomatică, de **N. Pătraşcu**
6 ROMA — Programul noului guvern, de **Paolo Ricci**
CIUDAD DE MEXICO — Reacţii negative la conferinţa O.S.A., de **Pedro Perez**
8 LEOPOLDVILLE — Sensul unei campanii de **Eugeniu Obrea**
9 NICOSIA — Din nou încordare, de **Eugen Phoebus**
10 VIENTIANE — Către o nouă conferinţă

articole, reportaje,

p. 11 Conferinţa pentru independenţa Gambiei, de **I. Crăciun**
12 Următoarele 100 de zile, de **Felicia Antip**
14 Prin R. P. Ungară, de **Constantin Florea**
16 Expoziţia „Arhitectura în R. P. Romînă" la Washington
18 Africa: Civilizaţie industrială sau civilizaţie agricolă? de **Gabriela Dolgu**
20 Pop-arta sau „artă" fără artist, de **Ştefan Aug. Doinaş**
22 Ranger-7
23 Ideea păcii la iluminiştii romîni, de **M. Adrian**

convorbiri, interviuri cu:

p. 16 prof. **Alexandru Balaci**
17 profesori din S.U.A., oaspeţi ai ţării noastre

puncte de vedere din presa mondială

p. 26—30 New York Times, Sunday Times, Novoe Vremea, Die Presse, Frankfurter Allgemeine

profil, fişier

p. 31 Diallo Telli
Ceremonialul maritim

poşta redacţiei

Comunicatul romîno-francez

publicat la încheierea vizitei oficiale în Franţa a delegaţiei guvernamentale romîne conduse de preşedintele Consiliului de Miniştri, Ion Gheorghe Maurer (pag. 2), precum şi declaraţiile făcute de persoane oficiale romîne şi franceze au fost prezentate şi comentate pe larg de ziarele pariziene. Citiţi corespondenţa de la pag. 2.

„Soluţia Chombe",

la care s-a recurs după epuizarea altor formule, nu dă rezultate (articolul ziarului *New York Times* reprodus la pag. 26). În Congo partizanii înaintează, situaţia guvernului devine precară (pag. 8).

Gîndirea politică

a iluminiştilor romîni a introdus, cu aproximativ două secole în urmă, în cultura noastră, marea idee a păcii între popoare. O evocare a primilor cărturari romîni care s-au preocupat de această problemă mereu actuală — la pag. 23.

Africa,

continentul a cărui populaţie trăieşte în proporţie de 90 la sută din agricultură, resimte acut necesitatea unei dezvoltări economice complexe (pag. 18).

Bienala

de artă plastică de la Veneţia a suscitat o dispută acerbă în jurul fenomenului artistic cunoscut sub denumirea de „pop-art". Care sînt geneza, orientarea şi perspectivele acestui curent? (pag. 20).

Comunicat romîno-francez

Președintele Consiliului de Miniștri al Romîniei, Ion Gheorghe Maurer, însoțit de Alexandru Bîrlădeanu, vicepreședinte al consiliului, și de Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe, a făcut o vizită oficială în Franța, între 27 și 31 iulie, la invitația guvernului francez.

Ion Gheorghe Maurer a fost primit de generalul de Gaulle, președintele republicii.

Președintele și vicepreședintele consiliului, precum și ministrul afacerilor externe romîni, au avut întrevederi cu dl Pompidou, primul ministru, dl Joxe, ministru de stat, primul ministru ad-interim, și dl Couve de Murville, ministrul afacerilor externe. Aceste întrevederi au permis schimburi de vederi aprofundate asupra relațiilor dintre cele două țări și asupra principalelor probleme ale politicii internaționale. Cele două părți au constatat cu satisfacție că există posibilități pentru a dezvolta și mai mult bunele relații tradiționale dintre Romînia și Franța.

Al. Bîrlădeanu s-a întîlnit cu G. Palewski, ministru de stat, însărcinat cu cercetarea științifică, V. Giscard d'Estaing, ministrul finanțelor și al afacerilor economice, și cu Maurice Bokanowski, ministrul industriei, și a avut convorbiri la Comisariatul general pentru Plan.

Discuțiile s-au referit, de asemenea, și la problemele economice și au permis, îndeosebi, să se examineze condițiile în care se execută acordul comercial romîno-francez. Au fost trecute în revistă metodele și mijloacele susceptibile de a favoriza o creștere a schimburilor. În această ordine de idei, a fost subliniat interesul pe care l-ar prezenta o dezvoltare a importurilor de mărfuri românești în Franța, mai ales a produselor petroliere, precum și intensificarea fluxului regulat de comenzi românești de utilaj industrial din Franța.

Cele două guverne au căzut de acord să trateze ansamblul acestor chestiuni cu prilejul negocierilor care vor fi angajate în vederea încheierii unui nou acord comercial, a cărui durată ar putea, eventual, să fie mai lungă decît aceea a acordului în vigoare.

Convorbirile s-au referit, de asemenea, la relațiile culturale, științifice și tehnice dintre cele două țări. S-a hotărît să se dea o nouă extindere acestor relații.

A fost recunoscută, de ambele părți, necesitatea de a dezvolta schimburile în numeroase domenii, mai ales în acela al studiului limbilor și al difuzării cărții și culturii. Ansamblul acestor probleme urmează să constituie obiectul unui acord cultural, care va fi negociat în toamnă.

În cursul șederii delegației române, a fost semnat un aranjament de colaborare științifică și tehnică.

De asemenea, cele două guverne au căzut de acord să înceapă, tot la toamnă, convorbiri în vederea încheierii unei convenții consulare.

Diferitele schimburi de vederi, care au avut loc, și care s-au desfășurat într-o atmosferă de înțelegere reciprocă, vor fi continuate la nivel corespunzător, cu dorința, exprimată și de o parte și de alta, de a dezvolta relațiile romîno-franceze în spiritul de prietenie care caracterizează sentimentele celor două popoare unul față de altul.

PARIS

Ecoul vizitei

Toți comentatorii politici francezi au fost de acord în a sublinia în cursul săptămînii trecute importanța vizitei pe care a întreprins-o în Franța, la invitația guvernului francez, delegația guvernamentală română. În editorialele și articolele lor, principalele ziare franceze și-au exprimat convingerea că discuțiile prilejuite de prezența înalților demnitari romîni sînt expresia voinței comune a celor două părți de a contribui la dezvoltarea relațiilor multilaterale dintre cele două țări. „Se poate declara în general — se spunea într-un comentariu reprezentativ pentru opinia presei franceze, apărut în ziarul *Combat* — că dezvoltarea relațiilor economice, tehnice și culturale între Franța și Romînia este dorită de o parte și de alta, date fiind activitățile celor două țări. În fond aceasta nu poate decît să fie favorabilă păcii internaționale."

Desfășurarea convorbirilor oficiale a ilustrat tocmai existența posibilităților de dezvoltare largă a relațiilor dintre Franța și Romînia și dorința comună de a folosi aceste posibilități în convingerea că activizarea schimburilor de tot felul între cele două țări, aparținînd unor sisteme social-economice deosebite, este utilă pentru climatul de bună înțelegere mondială.

Presa franceză a acordat un spațiu larg relatărilor asupra întrevederii dintre primul ministru romîn și președintele Republicii Franceze, de Gaulle, și aceleia dintre premierul Maurer și șeful guvernului francez Pompidou, precum și declarațiilor prin care atît distinsul oaspete romîn precum și reprezentanții guvernului francez și-au exprimat satisfacția pentru felul în care au decurs discuțiile bilaterale. Ziarele au remarcat de asemenea declarațiile pozitive ale vicepreședintelui Consiliului de Miniștri romîn Al. Bîrlădeanu după contactele stabilite cu șefii unor departamente economice franceze — G. Palewski, ministru de stat însărcinat cu cercetarea științifică, Maurice Bokanowski, ministrul industriei, V. Giscard d'Estaing, ministrul finanțelor și al afacerilor economice. În toate ziarele a fost preluată declarația ministrului informațiilor al Franței, Alain Peyrefitte, care a dat detalii despre posibilitățile de extindere a schimburilor franco-romîne, remarcînd că această dezvoltare este dorită de ambele părți. „Acest lucru, a spus d-sa, nu poate fi în cele din urmă decît în favoarea păcii internaționale."

Înainte de publicarea comunicatului concluziv asupra vizitei (din 31 iulie), ziarele au consemnat faptul că întrevederile și schimburile de vederi au decurs „într-o atmosferă excelentă" (cum scria cotidianul economic *Les Echos*) și subliniau diferitele domenii concrete în care există premise deosebite pentru dezvoltarea schimburilor în viitor.

Comunicatul romîno-francez a marcat în mod oficial ceea ce ziarele evidențiaseră în comentariile lor încă din prima zi a vizitei: climatul de înțelegere reciprocă și dorința ambelor părți de a se ajunge la rezultatele cele mai bune. *Diferitele schimburi de vederi s-au desfășurat într-o atmosferă de înțelegere reciprocă* — se spune în documentul reluat de toate ziarele, subliniindu-se *dorința sinceră de o parte și de alta de a dezvolta relațiile romîno-franceze în spiritul de prietenie care caracterizează sentimentele celor două popoare unul față de altul.* Comentatorii s-au oprit tocmai asupra acestui caracter tradițional al prieteniei dintre Romînia și Franța, mărturisindu-și încrederea că aceasta creează condițiile cele mai bune pentru evoluția raporturilor viitoare dintre ele. „Încheierea convorbirilor franco-romîne: intensificarea așteptată a relațiilor în toate domeniile" *(La Croix)*. „Perspectivele sînt optimiste, deci schimburile franco-romîne vor spori și mai mult în anii viitori" *(Express)*.

Într-un comentariu al ziarului *L'Humanité*, se nota că vizita delegației guvernamentale romîne „va avea drept urmare o îmbunătățire sensibilă a relațiilor dintre cele două țări, urmare a cărei valoare depășește simpla enumerare a punctelor acordurilor realizate de cele două guverne... Toate aceste puncte sînt importante, dar este și mai important să se sublinieze că un asemenea acord a fost obținut între două țări cu sisteme diferite. Întîlnirea dintre conducătorii Romîniei socialiste și conducătorii francezi dovedește posibilitatea stabilirii de relații normale între țări avînd regimuri sociale deosebite. Din acestea pacea are de cîștigat. În cursul vizitei delegației romîne, sublinia ziarul, acest adevăr a primit o nouă confirmare. Da, coexistența pașnică este posibilă!"

Agenția *France Presse* a consacrat un comentariu amplu comunicatului publicat după încheierea discuțiilor, subliniind atît aspectele particulare ale colaborării în viitor cît și semnificația generală a înțelegerii, așa cum a fost desprinsă de ambele părți. Convorbirile dintre miniștrii francezi și romîni, scrie agenția, s-au referit la problemele bilaterale. „Ele au avut un caracter foarte concret, lucru pentru care s-a exprimat o vie satisfacție la Paris, și comunicatul final a consemnat rezultate foarte pozitive". „Cele două țări nu aparțin ace-

luiași lagăr — subliniază pe de altă parte comentariul — însă atmosfera generală fiind destinderea, țări din două lagăre diferite se regăsesc și constată că este posibil și avantajos să se restabilească relații bune între Paris și București."

Cu un interes deosebit au fost primite la Paris declarațiile primului ministru romîn în interviul acordat duminică dimineață în exclusivitate agenției *France Presse*. Reluînd declarațiile, ziarele au remarcat aprecierea că: „această vizită marchează un moment important în opera întreprinsă de guvernele noastre în folosul colaborării reciproce și este în același timp o confirmare a voinței comune a celor două guverne de a explora noile posibilități ale acestei colaborări."

Comentatorii au considerat foarte semnificativ faptul că premierul romîn acordă importanță contactelor directe și discuțiilor de felul celor prilejuite de vizitele în țări străine, metode conforme cu principiile de bază care ghidează politica externă a României. „Coexistența pașnică nu este după părerea noastră o toleranță reciprocă, o juxtapunere indiferentă și pasivă — se putea citi în declarația oaspetelui romîn reluată de toate ziarele franceze. Noi acordăm acestei noțiuni un sens eminamente activ. După părerea noastră, coexistența pașnică are un conținut infinit mai bogat decît încetarea războiului, rece sau cald. Acest conținut viu implică folosirea tuturor resurselor, a tuturor posibilităților pe care le au statele de a se înțelege și de a colabora. El implică o circulație neîncetată a valorilor spirituale și materiale, în care fiecare țară, pornind de la fizionomia sa proprie, poate avea de dat și de primit..." La Paris s-a exprimat în special satisfacția pentru faptul că importanța acordată de guvernul francez acestei vizite și aprecierea ei în contextul relațiilor internaționale coincid cu aprecierile guvernului romîn. În acest sens ziarele au citat declarația lui Louis Joxe, care a spus printre altele: „Guvernul francez este convins că progresul în schimburile de idei poate contribui nu numai la o mai bună înțelegere între Franța și România, dar și la întărirea înțelegerii între popoare și a păcii".

Situarea conversațiilor bilaterale romîno-franceze în cadrul unei politici active de promovare a destinderii internaționale și a păcii — „relațiile franco-romîne au, în acest sens, o valoare exemplară", a spus premierul romîn — ilustrează importanța vizitei pe care a găzduit-o Franța săptămîna trecută. Perspectivele deschise de tratativele de la diferite ministere și anunțarea oficială a unor negocieri la diferite niveluri, în toamna aceasta, pentru intensificarea schimburilor economice și tehnice dintre cele două țări, se completează și cu dorința de extindere a contactelor culturale în legătură cu care comunicatul franco-romîn anunță tratative speciale.

Rezultatele convorbirilor franco-romîne și perspectivele pe care ele le deschid relațiilor dintre cele două țări, așa cum au fost apreciate de ambele părți, au fost ilustrate și de declarația primului ministru al Franței, Georges Pompidou. Acesta a declarat în cadrul dejunului oferit în cinstea oaspeților romîni că guvernul francez apreciază discuțiile și luările de contact prilejuite de vizită ca permițînd „celor două țări ale noastre să continue pe calea acestei prietenii și să stabilească împreună legături, pe care le doresc din ce în ce mai strînse".

Este pe deplin justificată aprecierea ziarului *Le Monde* care scria într-un comentariu apărut pe prima pagină: „Multiplicarea relațiilor franco-romîne nu poate într-adevăr decît să contribuie la îmbunătățirea climatului politic în Europa, și prin urmare să consolideze pacea".

Paul CHARRIER

Paris, 4 august

GENEVA

Stadiul actual

În aceste zile, cînd se împlinește un an de la semnarea Tratatului de la Moscova cu privire la încetarea parțială a experiențelor cu arma nucleară, conferința de dezarmare de la Geneva nu poate să nu-și arunce o privire în urmă, asupra drumului parcurs, pentru a reflecta mai ales asupra viitorului, a perspectivelor sale. Cu ocazia celei de-a 200-a ședințe a comitetului, pe care a avut onoarea s-o prezideze, reprezentanta Suediei, doamna Myrdal, spunea în legătură cu aceasta următoarele: „Există cîteva rezultate asupra cărora putem să ne întoarcem privirile, iar perspectivele unor noi acorduri par de asemenea mai bune; totuși, dacă înmulțim cele 200 de ședințe cu numărul orelor și minutelor pe care le-am consacrat și dacă înmulțim în continuare rezultatul cu marele număr de oameni extrem de competenți care fac parte din delegațiile aci prezente, cred că putem să ne întrebăm dacă sau cînd rezultatele activității noastre vor corespunde pe deplin eforturilor depuse".

La această aniversare se poate face constatarea că țelul proclamat în preambulul Tratatului de la Moscova de „a realiza cît mai curînd posibil un acord de dezarmare generală și totală care să pună capăt cursei înarmărilor și să elimine tendința spre producerea și experimentarea tuturor tipurilor de arme, inclusiv nucleare" este încă departe de a fi atins, că mai este nevoie de multe eforturi și perseverență pentru a lărgi breșa pe care a făcut-o Tratatul de la Moscova în lanțul vicios al cursei înarmărilor și a realiza țelul nobil proclamat în preambulul acestui tratat — dezarmarea generală și totală.

În răspunsurile pe care le-a dat ziarelor *Pravda* și *Izvestia* la întrebările puse

REFLECTOR

Din Delhi se anunță că președintele Republicii India, dr. Radhakrishnan, va face o vizită oficială de zece zile la Moscova, cu începere de la 11 septembrie, după care va pleca în Irlanda pentru o vizită de trei zile.

■

La Lisabona s-a dat verdictul în procesul tentativei de răscoală de la Beja din ianuarie 1962, cel mai important proces politic din analele portugheze. Tribunalul a pronunțat 65 de condamnări. Humberto Delgado, unul din șefii opoziției portugheze în exil, figurează printre cei patru absenți care nu vor face obiectul unui verdict deoarece legea portugheză nu prevede nici un fel de procedură în contumacie.

■

Ziarul Al Baas din Damasc reproduce informații ale corespondentului său de la Bagdad privind congresul Partidului național kurd care a avut loc recent în nordul Irakului. Congresiștii au supus guvernului irakian o serie de revendicări, printre care: recunoașterea oficială a frontierelor Kurdistanului, alocarea a două treimi din veniturile provenind din zăcămintele de petrol din regiunile kurde, numirea unei personalități kurde în postul de vicepreședinte al republicii, formarea unei armate kurde în Kurdistan.

■

Hassan al II-lea, regele Marocului, va face o vizită oficială în U.R.S.S. în cursul anului 1965, la invitația guvernului sovietic.

„Rolul cadrelor didactice în diminuarea încordării internaționale" este tema Congresului mondial al cadrelor didactice care se desfășoară în cadrul U.N.E.S.C.O. între 31 iulie și 6 august. La congres vor fi reprezentate peste 4 milioane de cadre didactice de toate gradele din 80 de țări. Anul acesta, Confederația mondială a organizațiilor cadrelor didactice (C.M.O.P.E.) va primi în rîndurile sale Republica Salvador, Jamaica, R.A.U. și Libanul.

■

Între țările arabe și companiile petroliere care dețin concesiuni în Orientul Mijlociu au loc tratative. Ele se desfășoară separat între fiecare guvern și societățile ce operează în țara respectivă. Rezultatele acestor negocieri bilaterale vor fi examinate în cursul unei sesiuni speciale a șefilor delegațiilor Organizației țărilor exportatoare de petrol la Beirut în luna septembrie.

■

La încheierea unei vizite de o săptămînă în Indonezia, Joseph Luns, ministrul de externe olandez, a anunțat că Olanda va acorda Indoneziei în 1965 credite de export în valoare de 100 milioane de guldeni olandezi. Luns este primul reprezentant de rang ministerial al guvernului olandez care vizitează Indonezia, de la restabilirea relațiilor diplomatice dintre Djakarta și Haga (1963). Într-o declarație făcută la sfîrșitul vizitei, ministrul de externe olandez a subliniat „ospitalitatea deosebită" cu care au fost primiți, atît el cît și persoanele care l-au însoțit, adăugînd că va duce cu sine „cele mai bune amintiri despre această vizită".

cu prilejul împlinirii unui an de la semnarea Tratatului, președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., N. S. Hrușciov, arăta printre altele : „După părerea mea, anul care a trecut din ziua încheierii Tratatului de la Moscova a îmbogățit viața internațională cu o nouă experiență ; în condițiile creării unui anumit climat de încredere se poate înainta mai departe spre slăbirea încordării internaționale și realizarea înțelegerii în diferite domenii, nu numai prin încheierea unor acorduri oficiale, ci și pe baza politicii „exemplului reciproc". De aceea este deosebit de important să fie apărat acest climat de încredere, să nu se admită ca el să se epuizeze ci, dimpotrivă, să fie întărit și lărgit pe toate căile. Într-un cuvînt, trebuie să se mai depună multe eforturi spre a scăpa de încordarea internațională și a consolida temeinic pacea generală, de avantajele căreia să se bucure, în aceeași măsură, toate statele — mari și mici, toate popoarele."

„Rămîn încă numeroase probleme de reglementat — se spune în mesajul adresat cu aceeași ocazie de primul ministru al Angliei, sir Alec Douglas-Home, președintelui Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., N. S. Hrușciov — dar sînt convins că putem realiza progrese pentru a le rezolva. În această zi de aniversare consider potrivit să reafirm hotărîrea guvernului majestății sale de a acționa continuu, în acord cu aliații săi, în vederea îmbunătățirii relațiilor Est-Vest și a întăririi securității mondiale prin dezarmare".

Marți, Comitetul celor 18 a celebrat prima aniversare a Tratatului. Delegatul Uniunii Sovietice, S. Țarapkin, copreședintele conferinței, a subliniat importanța Tratatului și a lansat un apel colegilor săi pentru ca la actuala sesiune să se înregistreze rezultate concrete. În același sens au mai luat cuvîntul și alți delegați.

Urările de succes pe care opinia publică le adresează în aceste zile conferinței de dezarmare sînt însoțite de exprimarea dorinței fierbinți a popoarelor de a se face totul pentru ca viitorul omenirii să nu mai fie întunecat de norii unui război nuclear. Dezbaterile care au avut loc în ultima perioadă în Comitetul celor 18 au dovedit — dacă mai era nevoie de o asemenea confirmare — cîte greutăți mai sînt încă de înlăturat pînă la atingerea acestui țel.

Dintre măsurile colaterale care au figurat pe ordinea de zi o atenție deosebită s-a acordat în continuare reducerii bugetelor militare, distrugerii bombardierelor și nediseminării armelor nucleare. În aceste probleme există unele puncte de vedere comune în pozițiile principalelor părți ; imposibilitatea realizării unui acord pînă în prezent s-ar părea că se datorește mai degrabă unor greutăți subiective. În problema reducerii bugetelor militare, de exemplu, aceleași obiecțiuni artificiale din partea unor delegații occidentale țin și acum discuțiile în loc. În comitet s-a apreciat că, în ciuda limitărilor sale, un apel adresat în primul rînd marilor puteri de a-și reduce cheltuielile militare, ar avea în actualele condiții unele efecte pozitive și ar putea reprezenta o realizare care să poată fi adusă la cunoștința Adunării Generale a O.N.U. la apropiata sa sesiune.

Este semnificativ că problema folosirii resurselor economice eliberate în urma dezarmării se discută în prezent și în Consiliul economic și social al O.N.U. care își ține sesiunea de vară în același Palais des Nations din Geneva. Folosirea cît mai rațională a fondurilor eliberate în acest fel pentru dezvoltarea economiei țărilor în curs de dezvoltare a devenit o preocupare dintre cele mai importante în zilele noastre. Există șanse ca și Comitetul celor 18 să-și aducă contribuția la această acțiune.

Discuțiile în legătură cu distrugerea bombardierelor nu au produs schimbări în pozițiile cunoscute. Interesul care este manifestat în continuare față de această problemă pare să indice că mai pot interveni încă unele elemente noi, care să apropie posibilitatea unui acord.

Discuții intense au avut loc și în legătură cu nediseminarea armelor nucleare. Este bine cunoscută importanța acestei probleme. Așa cum spunea în intervenția sa V. Dumitrescu, șeful delegației române, „Creșterea numărului țărilor care ar dispune de arma nucleară ar mări considerabil pericolul pe care îl prezintă pentru omenire existența acestei arme teribile de distrugere în masă, ceea ce ar mări la rîndul său pericolul dezlănțuirii unui război nuclear".

Judecînd după declarațiile făcute aci la conferință, există o înțelegere generală a acestui pericol și a necesității de a lua măsurile necesare pentru înlăturarea lui. Totuși pînă acum nu a fost posibil să se ajungă la un acord. Așa cum s-a remarcat în comitet, principalul obstacol în calea unui acord relativ la nediseminarea armelor nucleare a devenit în prezent forța nucleară multilaterală N.A.T.O., care este înjghebată în ritm susținut de o parte din membrii acestei grupări militare. Or, un acord de nediseminare a armelor nucleare, pentru a fi cu adevărat eficace, nu trebuie să lase nici o portiță deschisă pentru accesul la aceste arme, direct sau indirect, unor state care încă nu le posedă. Tocmai aici încep însă deosebirile de vederi : oferă forța multilaterală o asemenea portiță pentru unele state care ar dori să obțină într-o formă sau alta accesul la arma nucleară ? Delegațiile occidentale răspund negativ la această întrebare, afirmînd că forța multilaterală este compatibilă cu un acord de nediseminare a armelor nucleare. În acest scop se face în mod arbitrar o deosebire între ceea ce delegatul Canadei denumea „posesiune sau control independent" adică dreptul unei țări de a dispune lansarea armei nucleare, și participarea acestei țări la forța multilaterală, în condiții în care un asemenea drept, se susține, ar fi împărțit cu alții. După afirmația secretarului de stat adjunct al S.U.A., Ball, „hotărîrea de a lansa rachetele Polaris va fi o hotărîre colectivă", fiecare stat păstrîndu-și deocamdată dreptul de veto. De aici concluzia delegațiilor occidentale că forța multilaterală nu contribuie la diseminarea armelor nucleare, deoarece statele participante nu vor putea apăsa independent pe trăgaciul nuclear.

Acest argument a fost departe de a fi convingător. Nu numai delegațiile socialiste dar și cele neangajate au arătat pericolul pe care l-ar prezenta crearea forței nucleare multilaterale N.A.T.O.

Vorbind despre aceasta, delegatul Mexicului, Robledo, spunea recent : „În cazul cînd se va constitui o forță nucleară multilaterală, oricine ar fi organizatorii acesteia, alte puteri nucleare ar putea hotărî la rîndul lor crearea unor forțe similare. Dacă aceasta s-ar întîmpla... noi vom fi martorii începutului unei noi curse a înarmărilor care ar face ca predecesoarele sale să pălească prin comparație, deoarece de astădată cursa se va desfășura în domeniul armelor nucleare, pe o bază multilaterală".

Procesul de diseminare a armelor nucleare s-ar intensifica, fără să mai vorbim de posibilitatea mai mult decît certă ca o țară sau alta, participantă la forța multilaterală, să devină o nouă putere nucleară, cînd și dacă ar dori să facă acest lucru. Încercările care s-au făcut pentru a găsi o ieșire din dilemă : forță multilaterală sau nediseminare nu au dat pînă acum rezultate. Nu este încă prea tîrziu pentru a lua măsurile care se impun în vederea realizării unui acord cu adevărat eficace de nediseminare a armelor nucleare, element sigur împotriva oricărei supape care să facă posibilă răspîndirea în continuare a acestor arme.

Discuțiile în legătură cu eliminarea vehiculelor nucleare s-au concentrat tot asupra aceleiași probleme a mandatului grupei de lucru. O sugestie originală a parvenit din partea reprezentantei Suediei, doamna Myrdal, care a propus ca toată problema eliminării vehiculelor nucleare să fie abordată, ca să spunem

Casa presei din Geneva distrusă de incendiu

Marți a fost distrusă de incendiu una dintre cele mai cunoscute clădiri din Geneva : Palatul Consiliului general. Ea a fost utilizată în anii postbelici pentru deservirea marilor conferințe internaționale și a fost cunoscută în special sub denumirea de Casa presei.

Cu decenii în urmă, în această clădire s-au desfășurat primele lucrări ale Ligii Națiunilor. Acolo au răsunat pateticele cuvinte ale împăratului Etiopiei în momentul invadării țării sale ; tot acolo a vorbit cancelarul Austriei, Dollfuss, în momentul cînd independența și integritatea țării sale erau amenințate de Germania hitleristă. Mari diplomați ai timpului s-au succedat la tribuna Ligii Națiunilor, atunci cînd funcționa în această clădire. Printre aceștia amintim pe Litvinov, Leon Blum, Nicolae Titulescu, Anthony Eden.

După război, în această clădire s-au desfășurat lucrările primei conferințe mondiale pentru utilizarea pașnică a energiei atomice. Apoi ea a fost destinată să devină Casa presei pentru o serie de conferințe internaționale printre care : întîlnirea la nivel înalt a U.R.S.S., S.U.A., Angliei și Franței din 1955, conferința cu privire la neutralitatea Laosului, întrevederile franco-algeriene de la Evian, diversele reuniuni ale conferințelor pentru dezarmare etc. În cursul acestui an, imobilul a găzduit lucrările „rundei Kennedy" și reuniunea grupului de la Bandung care a urmat Conferinței O.N.U. pentru comerț și dezvoltare.

Imobilul a fost construit în 1908 și era vecin cu marele teatru care a ars și el cu 11 ani în urmă. El a mai purtat și numele de Palat electoral întrucît a servit la ținerea întrunirilor electorale din oraș. În afara unei mari săli de ședințe și a numeroase birouri, palatul mai avea un birou modern de poștă, înzestrat cu numeroase telescriptoare și cabluri telefonice, care permiteau ziariștilor să obțină o legătură rapidă cu orice colț al lumii.

așa, de la sfîrșit spre început. O inversare a ordinii ar prezenta, după părerea doamnei Myrdal, avantajul că ar oferi ambelor părți posibilitatea de a discuta despre un lucru asupra căruia s-ar părea că există un acord și anume că la sfîrșitul procesului de dezarmare toate vehiculele nucleare vor fi lichidate. Ideea delegației suedeze a oferit un material interesant de studiu pentru experții delegațiilor.

Peste cîtva timp comitetul va trebui să-și prezinte raportul de activitate pe anul în curs Adunării Generale a O.N.U. Aceasta este perioada în care eforturile depuse pînă acum s-ar putea concretiza în noi hotărîri, în îndeplinirea rezoluțiilor pe care Adunarea Generală, la sesiunea sa de anul trecut, le-a transmis comitetului. Va fi acest raport mai încurajator decît cele precedente sau nu? Aceasta este întrebarea care devine tot mai mult o preocupare pentru toți cei interesați sincer în realizarea dezarmării generale și totale.

V. BARBU

Geneva, 4 august

MOSCOVA

Actualitate diplomatică

Rezultatele vizitei ministrului de externe englez la Moscova, care a luat sfîrșit săptămîna aceasta, au fost exprimate în comunicatul final și într-o serie de declarații făcute în capitala Uniunii Sovietice și la reîntoarcerea la Londra de către dl Butler. Din aceste documente și declarații se pot trage unele concluzii asupra schimbului de păreri pe care ministrul de externe britanic l-a avut cu oficialitățile sovietice. În comunicatul comun se releva că „cele două părți și-au reafirmat convingerea că menținerea păcii în secolul nuclear este de interes primordial pentru toate țările, indiferent de deosebirile de sistem politic și social. De aceea scopul comun trebuie să fie ducerea cu răbdare a unor tratative constructive în scopul soluționării pașnice și reciproc acceptabile a problemelor internaționale litigioase".

Din comunicat reiese că printre problemele discutate s-au numărat chestiuni legate de întărirea mecanismului O.N.U., de menținerea păcii, nerăspîndirea armei nucleare și încheierea în acest scop a unui acord internațional corespunzător, probleme ale securității europene, inclusiv cele legate de reglementarea pașnică a problemei germane, problema laoțiană, precum și chestiuni privind relațiile bilaterale.

Discuțiile privind dezarmarea, a declarat ministrul de externe britanic Butler, înainte de a pleca de la Moscova, „au fost foarte complexe". Aceste discuții au privit ansamblul problemelor ridicate la Geneva, acordîndu-se totodată atenție necesității realizării unei înțelegeri în problemele nerăspîndirii armelor nucleare. Observatorii subliniază că în această problemă pozițiile continuă să rămînă depărtate atîta timp cît proiectul de creare a forțelor nucleare multilaterale nu este cuprins în dezbaterile generale privind nediseminarea armelor nucleare. Dar, după cum remarcă corespondentul din Moscova al agenției *France Presse*, „ușa rămîne deschisă și dialogul nu a fost întrerupt".

Observatorii remarcă îndeosebi rezultatele vizitei omului de stat englez pe planul relațiilor bilaterale. Presa se referă la proiectele de extindere a schimburilor culturale între cele două țări. În 1965, acordul cultural încheiat între cele două țări urmează să fie prelungit și extins. De asemenea comentatorii sînt de părere că se vor extinde schimburile comerciale între cele două țări „într-un mod mai echilibrat". În sfîrșit, în curînd între reprezentanții celor două țări urmează să înceapă tratative pentru încheierea unui acord consular.

În cursul vizitei sale în Uniunea Sovietică, R. Butler a rostit o cuvîntare la posturile de televiziune sovietice. Trecînd în revistă diverse probleme ale politicii internaționale și ale politicii engleze, el a spus printre altele: „Poporul britanic dorește să trăiască în pace cu poporul sovietic. Vrem ca lumea să fie fericită și ordonată. Iar dacă vă gîndiți că nu am avut nevoie decît de trei sau patru ore ca să ajung aici pe calea aerului, putem să ne dăm seama cît de apropiate sînt țările noastre. Fie ca țările noastre să fie și mai strîns apropiate în căutarea păcii".

Comentînd rezultatele vizitei, presa din cele două țări ajunge în esență la o concluzie comună, exprimată de altfel de ministrul de externe englez în felul următor: „Rolul vizitei nu era să se ajungă la acorduri internaționale precise ci numai să îmbunătățească atmosfera. Acest lucru a fost realizat".

Tot în această săptămînă a părăsit Uniunea Sovietică plecînd spre New York secretarul general al O.N.U., U Thant. El s-a aflat pentru a patra oară în vizită în Uniunea Sovietică; trei dintre vizite le-a făcut în calitatea sa de secretar general al O.N.U. Ultima oară — în august 1963 — U Thant a participat la semnarea Tratatului cu privire la interzicerea experiențelor cu arma nucleară în atmosferă, în cosmos și sub apă. Caracterizînd personalitatea lui U Thant, *Pravda* scria: „U Thant s-a pronunțat în repetate rînduri în sprijinul politicii de coexistență pașnică și de soluționare prin tratative a problemelor internaționale litigioase. El se pronunță în favoarea dezarmării generale și totale, pentru acordarea cît mai grabnică a independenței țărilor și popoarelor coloniale precum și pentru statornicirea unui comerț internațional nediscriminatoriu".

La Moscova, secretarul general al O.N.U. a avut întrevederi cu N. S. Hrușciov, șeful guvernului sovietic, și cu ministrul afacerilor externe, Gromîko. Definind misiunea sa în Uniunea Sovietică, U Thant a declarat la sosire următoarele: „Să conlucrăm mînă în mînă pentru înfăptuirea scopurilor O.N.U. și prin aceasta pentru consolidarea păcii, pentru înflorirea și progresul întregii omeniri". În cadrul unei conferințe de presă pe care a ținut-o la Moscova, el a arătat că a avut convorbiri cu oficialitățile sovietice în legătură cu activitatea O.N.U., probleme financiare, dezarmare, Asia de sud-est și situația din Marea Caraibilor.

În cursul vizitei sale în Uniunea Sovietică, secretarul general al O.N.U. a primit diploma de „doctor honoris causa" al Universității din Moscova.

Reîntorcîndu-se la New York, U Thant s-a declarat satisfăcut în urma călătoriei pe care a efectuat-o în mai multe țări. După ce a menționat convorbirile pe care le-a avut cu oficialitățile sovietice, secretarul general al O.N.U. a spus: „M-am întors cu impresia precisă că toți conducătorii țărilor pe care le-am vizitat au un țel comun — consolidarea O.N.U. și transformarea acestei organizații într-un instrument eficient de realizare a țelurilor prevăzute de Carta O.N.U.".

Printre alți vizitatori străini la Moscova s-a numărat, de asemenea, în această săptămînă președintele băncii americane Chase Manhattan Bank, David Rockefeller. El a fost primit de șeful guvernului sovietic, N. S. Hrușciov, cu care a avut o convorbire ce s-a referit, potrivit declarației sale, la un cerc larg de probleme. În cadrul unei conferințe de presă, David Rockefeller a declarat că în Statele Unite părerile sînt favorabile unei lărgiri a comerțului dintre Uniunea Sovietică și Statele Unite. De asemenea, Rockefeller s-a referit la discuțiile pe care le-a avut cu N. S. Hrușciov în legătură cu reglementarea plăților în cadrul legii lend-lease (legea americană de împrumut și închiriere de materiale strategice către U.R.S.S. și alte țări în timpul războiului împotriva Germaniei fasciste).

U Thant și Andrei Gromîko, cu prilejul vizitei la Moscova a secretarului general al O.N.U.

N. PĂTRAȘCU

ROMA

Programul noului guvern

Așa cum era și de așteptat, cel de al doilea cabinet Moro a obținut votul de investitură al Senatului și se prezintă în fața Camerei Deputaților cu aceleași șanse de a întruni aprobarea pentru programul său. Aceasta, pentru că normele de disciplină ale partidelor care alcătuiesc coaliția guvernamentală îi obligă și pe deputații membri ai unor curente situate în opoziție față de actualul cabinet să voteze în conformitate cu linia politică a partidului respectiv. Așadar, în partidul democrat-creștin deputații curentului „fanfanian", iar în cel socialist aderenții la curentul „lombardian", votează în favoarea investiturii, deși ambele curente și-au retras exponenții din guvern și și-au proclamat rezervele sau chiar ostilitatea față de programul acestuia.

În linii foarte generale, programul, așa cum a fost citit în documentul de 35 de pagini prezentat de primul ministru în Senat și apoi în Camera Deputaților — seamănă cu programul precedentei formule guvernamentale, prezidată tot de Moro. Există însă unele deosebiri. În discursul cu care a însoțit prezentarea programului în Senat Moro și-a exprimat părerea că trecuta criză politică „nu a fost cu totul inutilă, întrucît a permis o clarificare a punctelor de vedere" ale celor patru partide membre ale coaliției. Din ponderea acordată diferitelor angajamente guvernamentale în cuvîntarea primului ministru, comentatorii politici au tras anumite concluzii cu privire la sectoarele politicii în care guvernul și-a modificat dacă nu orientarea, cel puțin tactica în actuala perioadă. Moro s-a referit în primul rînd la așa-numitele măsuri anticonjuncturale, adică la politica pe care intenționează s-o aplice pentru a combate recesiunea manifestată în diferite domenii ale economiei Italiei. El a anunțat măsuri pentru a combate deficitele în anumite sectoare ale bugetului de stat: „Deficitele în rețeaua feroviară și în cea poștală care grevează bugetul de stat vor trebui să fie eliminate prin reorganizarea serviciilor respective și prin adecvarea tarifelor la costurile și cheltuielile respective... O asemenea adecvare va trebui realizată și în serviciile publice". (Aceasta înseamnă, explică ziarele, o sporire a prețului biletelor de tren, a anumitor tarife la serviciile publice etc.). Mai important este însă faptul că primul ministru a anunțat în programul său o perioadă de „austeritate" în ce privește veniturile salariaților, perioadă care ar urma să cuprindă viitoarele 12 pînă la 18 luni. Aceasta pentru că, în termenii folosiți în declarația-program, „s-a atins sau este pe cale să se atingă, în creșterea de pînă acum a salariilor, punctul de ruptură al echilibrului prețurilor" și din cauza aceasta ar fi necesar „să se împiedice sporirea în continuare a salariilor".

Acest aspect al politicii economice reprezintă de fapt un punct vulnerabil al actualului cabinet. Nu numai partidul socialist, unul din partidele membre ale coaliției, se opune unei asemenea „blocări a salariilor". Cercurile cele mai largi ale populației italiene, care ar fi primele lovite de această măsură în nivelul lor de trai, au respins-o și în trecut și și-au manifestat, prin greve și acțiuni revendicative, dorința de a o respinge în continuare și de a obține, dimpotrivă, o adecvare reală a salariilor față de creșterea prețurilor. Această opoziție explică de altfel și atitudinea rezervată a membrilor socialiști ai guvernului și ostilitatea deschisă a aripii de stînga a acestui partid, curentul lombardian. Neputînd face abstracție de un sector foarte important al membrilor partidului — membrii sindicatelor afiliate la Confederația Generală a Muncii — partidul socialist italian trebuie să se pronunțe împotriva măsurilor economice cu caracter restrictiv îndreptate împotriva salariaților. Lucrările organului de conducere al partidului au scos în evidență fenomenele de criză internă din partidul socialist italian. După cum scria un săptămînal democrat-creștin, la congresul său, fixat pentru luna decembrie, P.S.I. „se va găsi în situația de a trebui să aleagă între încercările de a regăsi unitatea partidului, rupînd cu guvernul, și cele de a cimenta unitatea guvernului, cu riscul de a rupe unitatea partidului".

În momentul de față, guvernul Moro întîmpină, chiar înainte de a fi fost confirmat la putere, dificultăți. „S-ar putea ca, din punct de vedere tehnic, programul guvernului să se înfățișeze ca fiind bun — scria ziarul *Il Messaggero* — însă în ce privește aplicarea lui practică se nasc îndoieli... Partidul democrat-creștin și partidul socialist italian, cele două forțe principale ale coaliției de centru-stînga, nu sînt în realitate de acord în ce privește măsurile practice".

Pentru a obține unitatea necesară viabilității guvernului, Moro a căutat să vorbească în termeni cît mai generali despre politica sa viitoare. El a vorbit despre necesitatea aplicării reformelor administrative și de structură, pentru a face ca „societatea italiană să devină mai dreaptă". Pe de altă parte însă, primul ministru nu a precizat cînd anume vor fi aplicate aceste reforme, și dacă ele vor fi subordonate sau nu aplicării prealabile a măsurilor anticonjuncturale. Aceasta a determinat unele ziare să scrie că „toate angajamentele pentru reforme mari au fost aminate; despre reformele regionale, de pildă, urmează să se vorbească de-abia după ce va fi depășit actuala perioadă de austeritate". *(Paese Sera).* Neliniștea față de aparenta abandonare de către guvern a acelor proiecte de reforme democratice care pot îndreptăți denumirea de guvern de centru-stînga, s-a exprimat încă de la început în dezbaterile senatoriale. Unul dintre reprezentanții majorității guvernamentale, senatorul Starnuti, membru al partidului social-democrat, a condamnat discriminarea care se face între măsurile anticonjuncturale și proiectele de reforme. „Nimic nu împiedică guvernul, a spus el, să aplice măsuri de apărare împotriva recesiunii și de consolidare a monedei, în același timp cu aplicarea unor reforme sociale. Tocmai aceste ultime măsuri caracterizează un guvern de centru-stînga. Guvernul nu trebuie să ajungă un instrument de apărare a privilegiilor economice". În cadrul acelorași dezbateri, un senator al partidului comunist, Scoccimarro, a atras atenția asupra riscului pe care-l comportă „eșalonarea" măsurilor de reforme — sau mai bine zis amînarea lor — pentru a da prioritate măsurilor de „apărare economică" și în primul rînd înghețării salariilor. O asemenea politică, a spus vorbitorul, ar trezi îndată o opoziție viguroasă și ar agrava climatul social.

Chiar un ziar care de obicei sprijină încercările cercurilor interesate în amînarea reformelor de structură — e vorba de *Corriere della Sera* — relevă aceleași primejdii: „o politică de stabilizare monetară, de restricții, are întotdeauna efecte negative asupra venitului maselor populare și în ultimă analiză asupra folosirii brațelor de muncă. Problema e tocmai împăcarea interesului colectiv, adică apărarea puterii de cumpărare a monedei, cu cel personal și al familiilor, care sînt dornice să-și vadă asigurate necesitățile într-o atmosferă de stabilitate economică" — scrie ziarul.

Guvernul Moro trebuie să obțină în actualele dezbateri de investitură un sprijin durabil, nu numai votul formal de încredere acordat deocamdată datorită disciplinei interne a diferitelor partide. Un ziar ca *Il Giorno*, nu în mod deosebit interesat în sprijinirea unor reforme social-economice, scrie: «O colaborare rodnică, așa cum o dorește guvernul, implică atît măsurile anticonjuncturale cît și aplicarea unei politici de reînnoire îndreptată, în înseși cuvintele lui Moro, spre „promovarea unei societăți mai drepte, moderne și umane". Este vorba, așadar, să se urmărească atît soluționarea problemelor conjuncturale, dar aceasta printr-o politică de sacrificii egale, cît și aplicarea în același timp a unor reforme treptate, posibile și necesare...»

Paolo RICCI

Roma, 4 august

CIUDAD DE MEXICO

Reacții negative la conferința O.S.A.

Reîntorși acasă după conferința consultativă a miniștrilor de externe ai țărilor membre ale „Organizației statelor americane", reprezentanții țărilor care s-au opus adoptării rezoluției anticubane și-au reafirmat pozițiile. Reprezentantul Mexicului a arătat că guvernul său nu este mulțumit de măsurile care contravin concepției egalității juridice între state. Ministerul de Externe al Uruguayului a declarat că problema sancțiunilor trebuie să fie supusă Consiliului de Securitate, în virtutea articolului 53 al Cartei O.N.U. El a arătat că împreună cu colegii săi din

Chile, Bolivia și Mexic a hotărît să continue apărarea principiilor pe care le-a susținut la conferința de la Washington. Cît privește Bolivia, deși ministrul ei de externe a declarat că hotărîrile conferinței vor fi probabil aplicate, poziția ei definitivă nu a fost precizată, ministrul de interne, Fellman Velardo, pronunțîndu-se împotriva ruperii relațiilor diplomatice cu Cuba.

Atitudinea a patru dintre cele mai importante țări latino-americane reflectă opoziția tot mai puternică care se manifestă pe întregul continent împotriva documentelor adoptate la conferința de la Washington. Partide politice și organizații obștești din toate țările Americii Latine și, îndeosebi, din țările care sînt supuse presiunii pentru a rupe relațiile diplomatice cu Cuba, cer să nu se țină seama de hotărîrile anticubane ale Conferinței O.S.A. Cea mai puternică mișcare în această direcție se dezvoltă în Mexic, unul din principalii parteneri comerciali ai Cubei. Numai în ultimele șase luni, produsele cumpărate de Cuba în Mexic au fost evaluate la peste 10 milioane de dolari. Presa mexicană de toate nuanțele sprijină poziția guvernului care, după cum a declarat un purtător de cuvînt al său, „este hotărît să continue relațiile diplomatice cu Cuba". Hotărîrea este apreciată de agenția *Associated Press* drept „foarte populară în țară". De altfel, la 4 august guvernul mexican a anunțat oficial că nu va aplica hotărîrile sesiunii O.S.A. deoarece nu este de acord cu interpretarea dată de conferință Tratatului de la Rio de Janeiro. La rîndul său, oficiosul *El Dia* scria că „un grup de guverne, sprijinindu-se pe o majoritate mecanică, a dat o lovitură mortală însuși sistemului de consultări interamericane și legalității internaționale", iar ziarul guvernamental *El Nacional* subliniază că „a vota în favoarea Cubei nu înseamnă a rupe unitatea emisferei".

Numeroase personalități ale vieții politice din Uruguay au calificat ultima conferință O.S.A. ca „un episod lamentabil... o ignorare a relațiilor latino-americane". Greva de 24 de ore a muncitorilor uruguayeni, la care au aderat toate organizațiile sindicale ale centralei unice a muncitorilor din această țară, a demonstrat sprijinul de care se bucură poziția de menținere a relațiilor cu Cuba. În ceea ce privește Chile, în campania electorală pentru alegerile prezidențiale care se vor desfășura în toamna acestui an, se acordă o mare atenție poziției candidaților față de problema cubană. În Bolivia se bucură de un puternic răsunet apelul adresat de o serie de personalități, în frunte cu vicepreședintele republicii, Juan Lechin, pentru contracararea aplicării rezoluțiilor anticubane.

În Argentina, al cărei ministru de externe deși a votat în favoarea rezoluției O.S.A., a propus împreună cu Brazilia și Peru o formulă de compromis menită să atenueze prevederile cele mai dure, mai mulți deputați printre care deputatul socialist Alfredo Pallacios, s-au adresat președintelui Illia, cerînd ca Argentina să se solidarizeze cu poporul cuban, „chiar dacă nu este de acord cu regimul său politic". Iar la Rio de Janeiro, ziarul *Journal de Brasil*, de tendință conservatoare scrie: „Lamentabila concluzie care se poate trage din reuniunea O.S.A. de la Washington, este că această organizație se află în stare de faliment". Chiar și în Venezuela — inițiatoarea reuniunii O.S.A. — numeroase personalități își exprimă dezaprobarea față de rezultatele ei. Fostul președinte, amiralul Lazarabal, a declarat că Chile, Mexicul, Uruguayul și Bolivia, cele patru țări care au votat împotriva rezoluțiilor O.S.A., au exprimat punctul de vedere a 95 la sută din cei 200 milioane de locuitori ai Americii Latine, care nu sînt de acord cu sancțiunile.

Influența rezoluției adoptate de O.S.A. asupra relațiilor economice ale unor țări occidentale cu Cuba, pare să fie deocamdată minimă. După Anglia și Belgia, Canada a arătat, printr-o declarație a ministrului său de externe Paul Martin, că va continua să întrețină relații economice și comerciale cu Cuba. Acest punct de vedere a fost aprobat și de fostul prim-ministru, John Diefenbaker.

De altfel, după cum a arătat corespondentul agenției *Associated Press* de la Națiunile Unite, numeroși reprezentanți ai acestei organizații și-au exprimat îngrijorarea față de caracterul ilegal al sancțiunilor adoptate la Washington, cu atît mai mult cu cît Carta O.N.U. prevede că nu pot fi întreprinse nici un fel de acțiuni de sancționare de către organizațiile regionale, fără autorizația Consiliului de Securitate. În ce privește țările latino-americane care se opun rezoluției, cercurile politice din Mexic preconizează ținerea unei consfătuiri a factorilor de răspundere pentru a se adopta o hotărîre definitivă referitoare la poziția față de O.S.A. Se discută posibilitatea ca aceste țări să solicite Curții Internaționale de la Haga un aviz consultativ în privința tratatului de la Rio de Janeiro, deoarece ele nu sînt de acord cu interpretarea dată de O.S.A. acestui document. Recentele conferințe de presă ale ministrului de externe al S.U.A., Dean Rusk, arată că presiunile exercitate asupra țărilor respective pentru aplicarea rezoluțiilor se intensifică.

În același timp în America Latină cunosc un larg răsunet declarațiile pe care conducătorii Cubei le-au făcut cu prilejul festivităților prilejuite de cea de-a 11-a aniversare a insurecției naționale. Într-o moțiune adoptată de peste 200 000 de oameni la Santiago de Cuba, ca răspuns la sesiunea O.S.A., se arăta că „Organizația Statelor Americane nu are nici un drept moral și nici un alt drept de a judeca Cuba și de a adopta sancțiuni împotriva ei". Pe de altă parte, în cadrul unei conferințe de presă, care a durat trei ore și la care a participat și un grup de 20 de ziariști americani sosiți în Cuba la sărbătorirea Zilei de 26 Iulie, Fidel Castro a reafirmat dorința guvernului cuban de a începe tratative menite să ducă la îmbunătățirea relațiilor cu Statele Unite, propunînd ca Mexicul să acționeze ca intermediar în aceste convorbiri. După interviul acordat recent ziarului *New York Times*, aceste declarații au fost apreciate de unele cercuri americane ca „o dovadă de atitudine rezonabilă și conciliatoare".

Pedro PEREZ

Ciudad de Mexico, 4 august

Manlio Brosio

La 1 august 1964, Manlio Brosio a preluat funcția de secretar general al N.A.T.O.

Alegerea lui Brosio (în locul lui Dirk Stikker care a demisionat după ce a deținut acest post timp de trei ani) se datorează în mare măsură activității depuse de el din anul 1961 ca ambasador al Italiei la Paris unde și-a cîștigat reputația unui diplomat în relații deosebit de cordiale cu generalul de Gaulle. La ultima sesiune de la Haga a Consiliului N.A.T.O., candidatura sa a fost sprijinită în același timp de Paris și Washington, ceea ce a determinat, în ultimă instanță, alegerea lui pe bază de unanimitate.

Unii din membrii N.A.T.O. speră că Manlio Brosio va fi în măsură să atenueze divergențe pe care sesiunile de pînă acum ale consiliilor ministeriale sau activitatea diplomatică de culise nu au izbutit să le influențeze. Referindu-se, de exemplu, la încrederea de care se bucură Brosio la Paris, New York Herald Tribune scria că Manlio Brosio este probabil omul cel mai apt să reducă suspiciunile generalului de Gaulle față de N.A.T.O. Predecesorii săi nu au putut juca acest rol, guvernul francez considerîndu-i pe unul (Paul Henri Spaak) prea rigid, iar pe celălalt (Dirk Stikker) — proamerican și proenglez.

În altă ordine de idei se apreciază că numirea lui Manlio Brosio reflectă într-un sens o scădere a importanței secretariatului N.A.T.O., întrucît „cea mai înaltă funcțiune civilă a acestei organizații este încredințată unui tehnician și mediator, ce-i drept competent, și nu unei personalități politice proeminente ca pînă acum" (New York Times). Ziarul citat are în vedere mai ales pe primul secretar general, lordul Ismay, colaborator apropiat al lui Churchill și șef de stat major în timpul războiului, care a exercitat o influență considerabilă în N.A.T.O., bucurîndu-se de o autoritate recunoscută. Este vorba de asemenea de Paul Henri Spaak „care a adus funcției de secretar general al N.A.T.O. prestigiul unui fost prim-ministru și ministru de externe al Belgiei.".

Cunoscut mai ales ca diplomat — domeniu de activitate căruia i s-a consacrat în ultimii 17 ani — Manlio Brosio are o mare experiență politică. El a reprezentat pe rînd Italia, ca ambasador la Moscova (1947—1951), Londra (1952—1955), Washington (1955—1961) și Paris (1961—1964) — adică în principalele capitale ale lumii. A dus de asemenea tratative cu Uniunea Sovietică pentru încheierea tratatului de pace cu Italia și a participat la negocierile dintre țara sa, Iugoslavia, Anglia și S.U.A. pentru reglementarea problemei Triestului.

La 67 de ani, Manlio Brosio este prezentat de biografii săi ca un om deosebit de energic și de activ. Piemontez de origine, Brosio și-a început cariera ca avocat la Torino. A luptat în primul război mondial ca ofițer de artilerie alpină, fiind decorat cu Medalia de Argint și Crucea de Război.

A aderat din tinerețe la partidul liberal și a fost unul din animatorii mișcării de renovare a acestui partid. După venirea la putere a lui Mussolini, i s-a interzis desfășurarea oricărei activități politice. A menținut contacte cu mișcarea antifascistă iar în anii celui de al doilea război mondial a devenit membru al Comitetului de Eliberare Națională. După zdrobirea fascismului și-a reluat activitatea în cadrul partidului liberal, devenind în scurt timp secretar general al acestuia. În primii ani de după terminarea războiului a făcut parte din mai multe guverne, la început ca ministru de stat, apoi ca vicepreședinte al Consiliului de Miniștri (1945) iar ulterior ca ministru de război în guvernul lui Alcide de Gasperi.

În anul 1947 și-a început primul stagiu de ambasador, inaugurînd astfel o activitate care nu avea să se întrerupă pînă la alegerea sa ca secretar general al Organizației Nord-Atlantice.

Numirea lui Manlio Brosio în acest post a ridicat problema înlocuirii secretarului general adjunct, prințul Guido Colonna, care este tot italian. Înlocuitorul lui Colonna a fost găsit în persoana adjunctului ministrului comerțului al Canadei, James Roberts.

N. I.

LEOPOLDVILLE

Sensul unei campanii

În biroul comandantului garnizoanei din Kabalo, un nod feroviar din estul congolez, socotit drept important, telefonul a sunat insistent. Comandantul — nu-i cunoaștem gradul — a ridicat receptorul cu un gest de plictiseală. O voce severă l-a avertizat: „Sosim". Răsculații care se apropiau își anunțau apariția iminentă. În minutele următoare pe militari i-a cuprins panica. Ei s-au retras în viteză fără a schița măcar un gest de rezistență împotriva inamicului. Nu au tras nici un singur foc de armă...

„Armata națională congoleză a generalului Mobutu a încetat să existe". Aceasta este concluzia răspicat rostită de către *Le Monde*. Probabil că nu trebuie exclus un anumit procent de exagerare, dar realitatea demonstrează că, în zonele cheie ale operațiunilor, subalternii lui Mobutu nu mai posedă atributele unei forțe organizate. Eșecurile militare guvernamentale s-au înmulțit iar revenirea jandarmilor katanghezi nu a adus armatei infuzia de energie scontată.

Liniile frontului încep să se contureze cu mai multă claritate. Avansînd mereu, forțele de partizani au ajuns să controleze o șesime din teritoriul țării, după cum a recunoscut chiar un comunicat oficial publicat la Leopoldville. Luptele nu mai au un caracter sporadic ci se desfășoară pe un front larg. Experții militari vorbesc despre un „al treilea front" în provincia ecuatorială din care sînt originari Mobutu și Bomboko. Cunoscuta bază strategică de la Kamina, din nordul Katangăi, este ținta atacului partizanilor. Traficul pe rîul Kasai, drumul de apă al exporturilor de cupru katanghez a devenit incert, riscant. Marți, la Stanleyville începuseră lupte de stradă și corespondenții de presă vorbeau despre iminența căderii orașului. O privire pe hartă arată că joncțiunea între cele două mari grupuri de partizani care acționează sub comanda lui Mulele și Soumialot devine posibilă. Grupurile răzlețe de răsculați din urmă cu cîteva luni constituie acum o forță ce a cîștigat mult sub aspectul experienței de luptă și al organizării. Formarea la Albertville a unui guvern condus de Soumialot, cu împuterniciri în zonele răsăritene eliberate, are implicații politice care nu trebuie subevaluate. Instalarea unei administrații a partizanilor indică potențialul lor în creștere, un anumit grad de stabilitate a puterii pe care ei o instaurează.

Atmosfera de vagă speranță, de iluzii, pe care o întreținea Chombe la Leopoldville s-a risipit. Discursurile premierului au o notă de decepție pe care Chombe nu o camuflează. De altfel, în interviul acordat lui *U. S. News and World Report*, cerea ca nimeni să nu aștepte de la el „miracole". 5632 kilometri a străbătut în fulgerătorul turneu prin vastul spațiu congolez. Cifra cu pretenții de maximă exactitate ar trebui să impresioneze, să convingă asupra efortului depus de primministru. Numai că bilanțul întocmit îi trădează dezamăgirea. În ciuda întîlnirilor pe care afirmă că le-a avut cu unii lideri opoziționiști, Chombe nu poate să contabilizeze nimic la activul acestei călătorii. Pe conducătorii răsculaților nu i-a putut întîlni. Ei au fost imposibil de găsit în locurile accesibile negocierilor — afirma el la scurta conferință de presă de la Leopoldville. În escala de la Stanleyville, Chombe s-a oprit în fața monumentului lui Lumumba și a depus o coroană de flori. Un minut de reculegere, o privire tristă și apoi promisiunea de a judeca pe asasinii eroului congolez. Gestul trebuia să prefațeze contactul cu fruntașii partizanilor. În plus pentru a încălzi atmosfera, lansase zvonul unei posibile înlocuiri a lui Mobutu cu generalul Ulunda, colaborator al lui Lumumba și prieten cu Gizenga. În aceeași manieră a lăsat să se înțeleagă că ar fi dispus să ofere portofoliul afacerilor externe lui Thomas Kanza iar unui reprezentant mulelist să-i asigure un post în guvern. Șansele lui Chombe de a găsi o modalitate de reconciliere cu răsculații par a se fi epuizat.

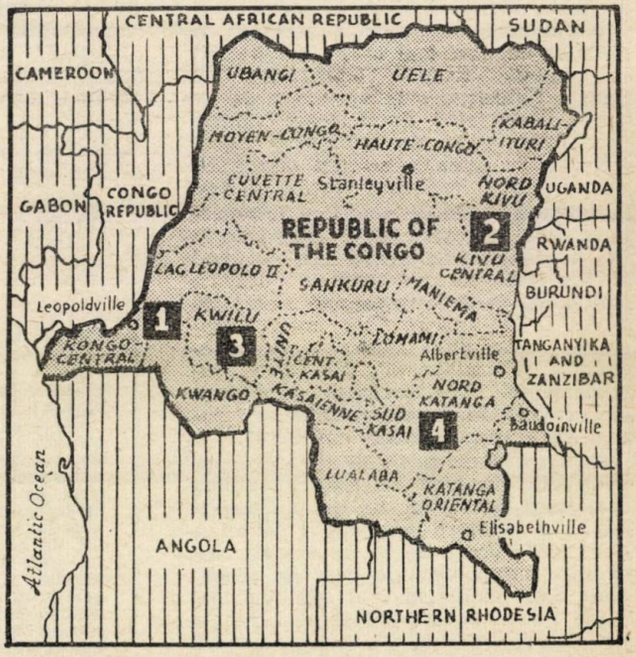

Harta Republicii Congo. 1. — Capitala Leopoldville. 2—3—4, provinciile în care acționează forțele de partizani. (După New York Times)

Către această concluzie conduce de altfel comportarea premierului după reîntoarcerea sa la Leopoldville. Chombe a declanșat o vastă operațiune propagandistică, cu intenția de a demonstra că ar fi victima unei „agresiuni exterioare". Renumita sa fantezie s-a dovedit de astă-dată cam săracă înconjurat de personaje avînd o reputație deloc strălucită — Kalonji, Munongo și Mobutu, Chombe a întins pe masă niște documente oferite drept „autentice".

Elementul central al învinuirilor sale este guvernul de la Brazzaville, pe care îl consideră vinovat de a fi permis refugiaților politici din Congoul vecin să-și organizeze lupta de eliberare. Niște hîrtii pe care Chombe pretinde că oamenii săi le-ar fi capturat la Bolobo au menirea de a sprijini acuzațiile. El a reproșat și „anumitor membri ai Organizației Unității Africane" că încurajează „mișcările subversive". „Descoperirile" de la Bolobo ar urma să fie punctul de susținere a unei campanii de presiuni asupra guvernului de la Brazzaville ca și asupra celuia din Burundi, căruia i se adresează într-o măsură oarecare acuzații similare de „imixtiune" și „agresiune". Oficialitățile de la Leopoldville încearcă să obțină beneficii politice de pe urma acțiunii pe care au inițiat-o. Șefii misiunilor diplomatice de la Leopoldville au fost invitați să asculte o expunere a lui Chombe pe tema „agresiunii" din afară. Statelor care întrețin relații cu guvernul din Leopoldville li s-a solicitat să exercite presiuni la Brazzaville spre a obține expulzarea adversarilor lui Chombe. Un comunicat oficial adresa unor țări vecine „un ultim avertisment" și avertiza populația asupra „măsurilor draconice" pe care le are în vedere guvernul.

Observatorii încearcă să descifreze mobilul vastei operațiuni propagandistice regizată de Chombe. Sînt oare limitate intențiile la necesitatea de a camufla înfrîngerile militare și nereușitele unei formule politice născute moartă? Există bănuieli în sensul că tam-tamurile propagandistice de la Leopoldville ar avea rolul de a furniza justificarea unei intervenții străine. Este ceea ce se desprinde și dintr-un articol apărut în ziarul *L'Echo du Katanga*, prin intermediul căruia prietenii politici ai lui Chombe și-au expus deseori părerile. Ziarul afirmă că situația din Congo „a devenit catastrofală" și socotește drept unic remediu posibil o intervenție din exterior pentru a opri înaintarea forțelor de partizani. S-ar putea ca articolul din ziarul katanghez să ofere cheia proaspătului episod din politica congoleză.

În prima zi a lunii august, Kasavubu a promulgat noua constituție. Vorbind la posturile de radio a anunțat alegeri parlamentare peste nouă luni. Dacă se menține conjunctura de război civil, scrutinul promis pare improbabil. Problemele electorale sînt umbrite de evoluția situației militare și de criza politică pe care „experiența Chombe" n-a înlăturat-o.

Eugeniu OBREA

NICOSIA

Din nou încordare

În timp ce în Cipru au avut loc noi ciocniri, numeroase ziare vorbesc iarăşi despre posibilitatea sau chiar iminenţa unei intervenţii militare unilaterale; guvernul cipriot a luat o serie de măsuri preventive pentru împiedicarea sau zădărnicirea unei asemenea acţiuni. Limitele apelor teritoriale au fost extinse de la 3 la 12 mile marine, s-a interzis publicarea unor ştiri considerate drept secrete militare, s-au întreprins măsuri de apărare pasivă etc. Agenţiile de presă relatează de asemenea despre unele măsuri luate de către guvernul grec. După cum relatează *United Press International* „surse militare au declarat simbătă că forţe terestre, navale şi aeriene au fost puse din nou în stare de alarmă în Grecia, ţinîndu-se seama de manevrele militare ale Turciei. Sursele au declarat că au fost adoptate ordine în vederea unei noi stări de alarmă şi de pregătire, ordine care includ instrucţiuni precise destinate unităţilor navale şi escadrilelor de avioane cu reacţie. Nu s-au comunicat amănunte. Premierul Papandreu a avut ample consfătuiri cu lideri politici în legătură cu manevrele turceşti de pe litoralul sudic al Turciei."

Din amintita telegramă, ca şi din alte izvoare, reiese că pregătirile militare efectuate de Grecia în regiunea frontierei cu Turcia, precum şi în unele regiuni ale Mării Egee, ar fi fost determinate de manevrele militare turceşti, desfăşurate între 31 iulie şi 6 august, în largul coastelor Turciei, în apropierea Ciprului. Unele comentarii ale ziarelor turceşti au determinat pe observatorii internaţionali să acorde o deosebită atenţie acestor manevre militare întrucît relatările privitoare la ele au fost puse în directă legătură cu evoluţia discuţiilor în problema cipriotă. Astfel, ziarul *Cumhuriyet* afirma că afacerea cipriotă a intrat în faza finală şi conchidea: „Grecia şi grecii din Cipru pregătesc Enosis. Pentru ce trebuie să mai pierdem timpul?"

În momentul de faţă atît Grecia cît şi Turcia, atît grecii cît şi turcii din Cipru, justifică măsurile proprii prin acţiunile întreprinse de cealaltă parte. Un exemplu edificator: agenţia *Anatolia* a relatat că guvernul turc a cerut explicaţii la Atena în legătură cu concentrările de trupe greceşti în Tracia şi în insulele din Marea Egee întrucît Turcia nu s-ar fi dedat la nici o ameninţare şi nu a adoptat nici o măsură militară împotriva Greciei. „Potrivit cercurilor din apropierea Ministerului de Externe al Turciei nu există nici o relaţie între concentrarea flotei turceşti la Iskanderum şi măsurile de natură să asigure securitatea Greciei şi, în consecinţă, nimic nu explică concentrarea forţelor greceşti la frontiera turcă din Tracia, frontieră aflată la mai multe sute de kilometri de Iskanderum" *(France Presse)*.

La un moment dat, cu cîteva săptămîni în urmă, se părea că în ciuda tuturor greutăţilor existente, tratativele dintre părţile interesate ar fi putut să intre pe făgaşul care să conducă la o reglementare paşnică a conflictului. În diverse capitale ale lumii se duceau discuţii, mediatorul O.N.U. făcea diferite încercări la Geneva pentru a stabili un contact direct greco-turc, reprezentanţi de frunte ai O.N.U. au cercetat situaţia la faţa locului sau au luat contact cu unele dintre părţile interesate; într-un cuvînt, existau unele elemente care puteau lăsa să se presupună că, mai devreme sau mai tîrziu, părţile direct implicate ar fi putut să găsească modalitatea de a discuta problemele litigioase.

În timpul şi după tratativele anglo-greceşti de la Londra, unele ziare au vorbit din ce în ce mai insistent despre unele soluţii de compromis care ar fi fost evocate cu prilejul discuţiilor. *Observer* şi *Times* au vorbit pe larg despre un plan de soluţionare a problemei cipriote pe care l-au atribuit premierului Papandreu. Potrivit cotidianului londonez *Times*, s-ar fi preconizat să se instaleze în Cipru o bază a N.A.T.O., contingentul turc staţionat actualmente pe insulă urmînd să facă parte din unităţile acestei baze iar ofiţeri turci să participe la conducerea ei. Guvernul turc, aprecia ziarul englez, ar fi fost asigurat pe această cale că insula, deşi aflată sub comandament suprem grec, nu ar mai fi putut servi ca bază militară îndreptată împotriva Turciei. Ziarul mai afirma că Grecia ar fi fost gata să cedeze Turciei o mică insulă din arhipelagul Dodecanez, Castellorizo. În afară de acestea, compensaţii financiare ar fi fost acordate cipriotilor turci care ar fi dorit să emigreze; celor care ar fi rămas sub administraţia greacă li s-ar fi oferit o serie de garanţii internaţionale prin intermediul Organizaţiei Naţiunilor Unite. Pe insulă ar mai fi urmat să fie înfiinţate o serie de tribunale alcătuite din reprezentanţi ai celor două comunităţi în vederea menţinerii garanţiilor legale acordate minorităţii turce.

Planul atribuit premierului Greciei a dat naştere la numeroase speculaţii de presă. La Ankara nu s-au făcut comentarii directe. Ziarele au atras totuşi atenţia asupra unor declaraţii ale premierului Înönü cu prilejul recentei sale călătorii în Anglia şi Franţa: „Soluţia finală a chestiunii cipriote trebuie să fie găsită chiar pe insulă. Dacă ni se lasă o bază în Cipru, cu condiţia ca aceasta să fie suficient de întinsă pentru a permite regruparea tuturor turcilor de pe insulă, noi vom putea accepta Enosisul". Atena a dezmînţit însă existenţa unui asemenea proiect. „Planurile publicate sînt atît de numeroase, confuziile şi contradicţiile din ele sînt atît de mari, încît dezmînţirile sînt de prisos" — a declarat primul ministru Papandreu.

În comunicatul care a fost dat publicităţii după terminarea întrevederilor greco-cipriote, se afirmă că guvernele celor două state vor recurge la toate mijloacele prevăzute de către Carta O.N.U. pentru a asigura Ciprului independenţa totală şi pentru a da poporului dreptul de a hotărî liber asupra viitorului său. Potrivit observatorilor diplomatici, afirmaţia din comunicat referitoare la întrebuinţarea tuturor mijloacelor prevăzute de Cartă confirmă dorinţa celor două guverne de a readuce problema cipriotă în discuţia O.N.U. De altfel în declaraţii ulterioare, preşedintele Makarios a anunţat hotărîrea de a cere înscrierea problemei cipriote pe ordinea de zi a viitoarei sesiuni a Adunării Generale.

Chiar pînă atunci s-ar putea ca Organizaţia să aibă prilejul de a se ocupa de unele aspecte ale problemei cipriote. Acum cîteva zile, secretarul general al O.N.U., U Thant, declara că a ajuns la concluzia necesităţii de a alcătui un nou raport pe care să-l supună discuţiei Consiliului de Securitate. Este foarte posibil ca discuţiile din acest organism al O.N.U să aibă loc înainte de expirarea termenului fixat pentru prezenţa unei forţe internaţionale a O.N.U. pe insulă. Încă de pe acum există unele subiecte care ar putea fi luate în discuţie. De exemplu, secretariatul O.N.U. este nemulţumit de faptul că trupelor internaţionale li s-a limitat dreptul de mişcare în unele regiuni. Răspunzînd unui mesaj al lui U Thant în legătură cu această problemă, guvernul cipriot a declarat că staţionarea unităţilor forţei internaţionale în porturile cipriote, pentru a observa pregătirile defensive efectuate, nu ar fi acceptată decît în cazul în care observatori ai O.N.U. ar staţiona în porturile turceşti din apropiere, unde se desfăşoară activităţi militare.

Eugen PHOEBUS

Miting în faţa cafenelei „du Croissant" din Paris, unde a fost asasinat liderul socialist Jean Jaurès, la 31 iulie 1914

VIENTIANE

Către o nouă conferință

Săptămîna aceasta calmul aparent din Laos a lăsat locul unor ostilități deschise între forțele armate ale grupării de dreapta sub comanda căreia se află și elementele neutraliste și forțele armate ale grupării Patet Lao. Atacul declanșat de gruparea de dreapta în regiunea Phou Koun, între Vientiane și Luang Prabang, a avut drept scop să preia controlul asupra principalelor șosele strategice din Laos și în mod special șoseaua 13 (Luang Prabang—Vientiane) și șoseaua 7 (Phou Koun—Moung Soui). Este revelator faptul că știrile privind rezultatele ofensivei au fost anunțate de generalul Kouprasith Abai, unul dintre autorii loviturii de stat din aprilie și actualmente conducătorul de fapt al forțelor armate de dreapta. Știrile transmise de agențiile de presă indică folosirea în cursul acestei ofensive a unui vast arsenal militar, inclusiv aviația.

Pe plan internațional s-au făcut noi eforturi pentru soluționarea prin tratative a problemei laoțiene. După recenta declarație în legătură cu evenimentele din Laos a guvernului sovietic, la Moscova miniștrii de externe englez și sovietic au avut prilejul să examineze pe larg implicațiile și perspectivele ce există în problema Laosului. Comunicatul comun dat publicității este destul de laconic în legătură cu conținutul propriu-zis al discuțiilor. Dar, din surse apropiate delegației engleze reiese că examinarea problemei laoțiene s-a făcut pornind de la necesitatea unei soluții pașnice în acest domeniu.

Presa britanică susține că guvernul englez împărtășește în general ideea unei soluții negociabile în problema Laosului, dar, după cum a declarat ministrul de externe Butler, Anglia a pus anumite „condiții prealabile" oricărei convocări a unei conferințe a celor 14 state în problema Laosului. Potrivit comentatorilor, aceste condiții ar fi: organizarea unei reuniuni a celor trei grupări politice din Laos, încetarea focului, forțele militare rivale să-și reia pozițiile pe care le dețineau în februarie. Această condiționare a conferinței este însă, potrivit unor comentatori francezi, numai un aspect caracteristic poziției engleze, întrucît se pare că guvernul englez nu sprijină ideea unei asemenea reuniuni atîta timp cît guvernul Statelor Unite nu se va declara de acord să ia parte la o conferință.

Presa vorbește despre o „inițiativă unilaterală" a copreședintelui englez al conferinței de la Geneva, pentru un progres măcar mănim în situația din Laos. „Am cerut celor trei guverne membre ale Comisiei internaționale de supraveghere și control — India, Polonia, Canada — a declarat ministrul de externe Butler, — să încerce să organizeze o întîlnire între reprezentanții celor trei fracțiuni laoțiene pe un teritoriu neutru acceptabil". Deși nu există pînă în prezent răspunsuri oficiale la demersul englez, corespondenții occidentali consideră că cele trei guverne ar fi dispuse „să încerce să organizeze o asemenea întîlnire" *(France Presse)*.

Deocamdată, în parlamentul canadian ministrul de externe Paul Martin și-a exprimat rezervele în legătură cu șansele inițiativei britanice. Această poziție canadiană este însă și ea determinată — susțin comentatorii — de faptul că Statele Unite refuză practic să se asocieze unor consultări în vederea examinării situației din Laos. Într-o declarație recentă, Statele Unite au respins formula conferinței propusă de Uniunea Sovietică.

În același timp, ideea ca atare a convocării unei conferințe se bucură de un sprijin tot mai larg. Guvernul R. P. Chineze a trimis zilele acestea guvernului U.R.S.S. o notă de răspuns la recenta propunere sovietică în problema laoțiană. În notă se arată că guvernul chinez sprijină propunerea guvernului sovietic cu privire la convocarea în luna august a acestui an la Geneva a unei conferințe a celor 14 țări pentru discutarea măsurilor care să asigure o reglementare pașnică a situației din Laos, în conformitate cu acordurile de la Geneva. „Numai prin convocarea unei asemenea conferințe — se spune în notă — se pot menține acordurile și poate fi soluționată pe cale pașnică problema Laosului".

Din Paris, într-un comentariu amplu consacrat situației din ansamblul peninsulei indochineze se exprimă părerea că, în general, „condițiile prealabile puse de anglo-americani pentru a accepta reunirea unei noi conferințe sînt totalmente inacceptabile" pentru unele state interesate în evoluția situației din Laos *(France Presse)*. La Delhi, deși nu există încă un răspuns oficial la cele două propuneri primite de guvernul indian — propunerea sovietică și cea engleză — presa înclină spre soluția convocării unei conferințe generale care să înlăture toate frictiunile existente sau motivele unor neînțelegeri de viitor în problema laoțiană.

Acesta este cadrul general în care s-a anunțat luni că în cursul acestei săptămîni, ambasadorii britanic și sovietic, în calitatea lor de copreședinți ai conferinței de la Geneva, împreună cu membrii Comisiei internaționale de supraveghere și control, vor face, la invitația prințului Sufanuvong, o vizită la Khang Khai, cartierul general al Patet Lao, pentru a duce discuții. Observatorii consideră că această vizită ar putea fi preludiul unei întruniri a liderilor politici din Laos.

Tabloul politic laoțian destul de agitat se încadrează de altminteri în actuala etapă — mai complexă — a situației în sud-estul asiatic. Ciocnirea din golful Tonkin (este vorba de comunicatul comandamentului Flotei a 7-a americane din Pacific, potrivit căruia distrugătorul „Madox" ar fi fost atacat de trei ambarcațiuni de tipul PT neidentificate) și încordarea situației în Vietnam (guvernul R. D. Vietnam a protestat împotriva faptului că avioane americane venind dinspre Laos ar fi bombardat o localitate din R. D. Vietnam) reține atenția observatorilor și comentatorilor din presa internațională. Într-un comentariu consacrat situației din sud-estul asiatic, agenția *France Presse* arată că se asistă la „o întorsătură neplăcută" în situația din fosta Indochină. „Observatorii de specialitate — conchide comentariul menționat — arată că acesta este un motiv în plus de a căuta o soluție pașnică" în problemele sud-estului asiatic.

S. V.

Episodul „Tilsitt"

Cînd cei șase miniștri ai agriculturii au parafat în zorii zilei de 17 iulie regulamentele privitoare la produsele lactate, carnea de vită și orez, s-a apreciat că s-a făcut în sfîrșit primul pas în construirea Pieței agricole comune.

Dar, între întrunirea miniștrilor agriculturii și sesiunea Consiliului ministerial al Pieței comune (29—30 iulie), guvernul vest-german a repus în discuție — în pofida înțelegerii prealabile — acordul intervenit asupra celor trei regulamente.

Respingerea n-a fost și nici nu putea fi globală de vreme ce la elaborarea regulamentelor în formă definitivă a luat parte — alături de colegii săi din celelalte țări membre ale Pieței comune — și dl Hüttenbräcker, secretar de stat în Ministerul vest-german al Agriculturii. Cînd s-a înapoiat însă la Bonn, secretarul de stat a fost criticat pentru că n-a ținut seama de interesele vest-germane în domeniul importului de brînză; este dificil de precizat dacă el și-a depășit într-adevăr mandatul atunci cînd a consimțit la adoptarea „pachetului" de regulamente sau dacă totul nu este decît un pretext pentru a amîna începerea „integrării" agricole. Oricum, autoritățile R.F.G. au cerut condiții noi, adică scutirea importului de brînză daneză Tilsitt de taxele speciale impuse — în baza regulamentului comun — tuturor produselor lactate provenite din afara Pieței comune. Revendicarea de a se reexamina taxele care urmau să greveze cele 40 000 de tone de brînză daneză Tilsitt a adăugat o nouă problemă spinoasă la cele abordate de Consiliul ministerial al Pieței comune la sfîrșitul lunii iulie.

„Cerînd o scădere a taxelor la brînza daneză, scria comentatorul economic al agenției France Presse, Germania occidentală accentuează concurența Tilsitt-ului în detrimentul brînzeturilor asemănătoare produse în Olanda sau în Franța; partenerii din Piața comună reproșează Bonnului în legătură cu aceasta că are mai multă grijă de relațiile cu terțe țări și de protejarea producătorilor din Republica Federală, decît de interesele Pieței comune".

Disputa a luat o amploare neașteptată, riscînd să blocheze în ansamblu Piața comună a lactatelor. În același timp, în lipsa unui regulament în legătură cu produsele lactate, nu puteau intra în vigoare nici înțelegerile cu privire la carnea de vită și la orez, toate cele trei acorduri alcătuind „un pachet" negociat pe baza unor concesii făcute de fiecare partener într-un anumit domeniu. În sfîrșit, lipsa „integrării" agricole — sau chiar numai întîrzierea ei — ar fi avut implicații asupra aplicării în continuare a întregului Tratat de la Roma și asupra tratativelor „rundei Kennedy" din cadrul GATT privitoare la reducerea tarifelor vamale în relațiile cu S.U.A. Unde s-ar fi oprit rostogolirea „bulgărelui de zăpadă" nu se poate preciza.

Episodul Tilsitt antrena riscuri prea mari. La sesiunea Consiliului ministerial al Pieței comune, după cum informează Le Monde, „s-a dat satisfacție R.F.G., care va avea dreptul să importe în continuare brînză din Danemarca". S-a găsit și soluția tehnică: brînza Tilsitt va fi încadrată într-o categorie diferită decît cea inițial stabilită, ceea ce va avea ca rezultat o scădere a taxei de import.

Dar, după părerea unor observatori, precedentul este deosebit de primejdios: oricare dintre participanții la cele trei regulamente poate să ridice pînă la 1 noiembrie (cînd va intra în vigoare „integrarea lactatelor") pretenții care să răstoarne cele puse la punct anterior.

Z. F.

LONDRA

Conferința pentru independența GAMBIEI

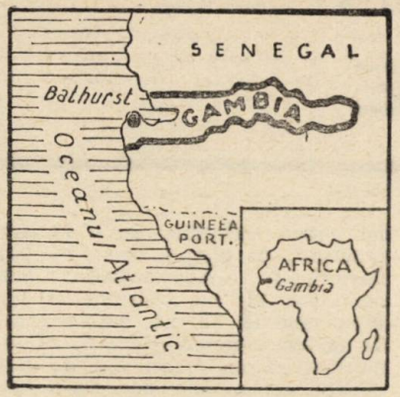

Gambia, ultima posesiune britanică din Africa de vest, va deveni stat independent, la 18 februarie 1965. Hotărîrea a fost luată la conferința în problema independenței Gambiei, ale cărei lucrări s-au desfășurat între 22 și 30 iulie a.c. la Londra, cu participarea ministrului britanic pentru relațiile cu Commonwealthul și pentru colonii, Duncan Sandys, și a primului ministru gambian, David Jawara.

Gambia, al cărei teritoriu se întinde pe o îngustă fișie de teren ce mărginește pe o distanță de 290 km cursul inferior al fluviului cu același nume, a fost cea dintîi colonie africană a Angliei. Ținuturile Gambiei sînt cunoscute europenilor de peste o jumătate de mileniu. În anul 1445, una din cele 26 de corăbii ale expediției conduse de Lanzarote, curtean al infantelui portughez Henrique Navigador, rătăcindu-se în timpul unei furtuni de restul flotei, a descoperit întîmplător gurile fluviului Gambia pe ale cărui maluri trăia atunci o populație compactă. Dar cei ce au luat în stăpînire aceste ținuturi, trei secole mai tîrziu, n-au fost portughezi ci reprezentanții coroanei britanice. Englezii, porniți în căutarea aurului pe care sperau să-l găsească în aceste locuri, au început explorarea văii Gambiei în primele decenii ale secolului al XVII-lea pentru a o încheia după o sută de ani cînd Bartholomew Stibs a urcat de-a lungul cursului apei, cale de 1 100 km, pînă la poalele masivului Futa-Djallon, de unde izvorăște fluviul. În stăpînirea Angliei a intrat însă numai bazinul inferior al Gambiei, fapt consemnat prin Tratatul de la Versailles din 1783. Actualele granițe ale acestei enclave înfipte ca o pană în teritoriul Senegalului au fost stabilite definitiv prin acordul franco-englez pentru delimitarea frontierelor, încheiat în 1889.

În decursul celor peste 150 de ani de dominație colonială, Gambia a avut diverse statute : colonie a coroanei, regiune depinzînd de Sierra Leone (cu care nu se învecinează direct), parte componentă a Africii de vest britanice etc. Din 1902, teritoriul Gambiei s-a împărțit din punct de vedere administrativ în două: o colonie și un protectorat. Colonia, care are doar 73 km p, se mărginește cu portul maritim Bathurst, situat în mica insulă Saint Mariy de la gurile fluviului și cu localitatea Georgetown de pe malul Gambiei. Protectoratul cuprinde restul teritoriului — 10 427 km p dar capitala sa este orașul Bathurst din colonie. Dacă în ceea ce privește suprafața, colonia nu deține nici măcar 1 la sută din teritoriul Gambiei, în ce privește populația, din cei 316 000 locuitori, circa 15 la sută locuiesc în colonie și în primul rînd în orașul Bathurst care numără peste 30 000 de oameni.

Datorită sistemului monoculturii, omniprezent în posesiunile coloniale de la tropice, economia Gambiei are de făcut față unor grave dificultăți. Industria este reprezentată doar de patru întreprinderi de decorticat arahide și de două fabrici de ulei. În ultimul timp în apropierea țărmului Atlanticului au fost descoperite zăcăminte de ilmenit a căror exploatare este întreprinsă de „British Titan Products". Baza întregii economii o constituie însă cultura arahidelor a cărei producție însumează 90 la sută din totalul exportului. Arahidele sînt comercializate de compania engleză „Gambia Oliseeds Marketing Board" care deține monopolul cumpărărilor prin intermediari, întreaga producție (58 250 tone în 1962) fiind revîndută pe piața mondială. În ultimii ani, pentru a face față „sezonului foametei" (iunie-octombrie) s-au luat măsuri pentru sporirea suprafețelor cultivate cu orez. Cele 24 000 ha semănate în prezent cu orez nu pot însă hrăni întreaga populație a Gambiei și din această cauză spectrul foametei continuă să planeze asupra satelor sărăcăcioase, răspîndite de-a lungul văii fluviului, mărginit de-o parte și de alta de jungle mlăștinoase. Lipsită de căi ferate, cu drumuri impracticabile în sezonul ploilor, rețeaua de comunicații a teritoriului se rezumă la cursul navigabil al Gambiei pe ale căror maluri se află 33 de mici porturi fluviale, de fapt doar niște simple debarcadere.

Poporul înrobit al Gambiei a năzuit întotdeauna spre libertate. În noile condiții de avînt al mișcării de eliberare din Africa de după cel de al doilea război mondial, forțele politice autohtone au luptat cu perseverență pentru obținerea independenței de stat, cîștigînd tot mai mult teren în decursul anilor. Pînă în 1946, africanilor, care constituie totalitatea populației (în întreaga țară există doar cîteva sute de neafricani : europeni, sirieni și libanezi) li se refuza participarea în organele administrative de conducere. Cele 7 constituții și reforme constituționale ce au fost acordate sub presiunea mișcării de eliberare, din 1947 și pînă în 1963, au schimbat structura reprezentării în organul executiv, instituirea votului universal în 1959 dînd posibilitate populației autohtone să-și aleagă direct reprezentanții. O etapă principală pe calea independenței Gambiei a constituit-o acordarea dreptului la autoguvernare internă, la 4 octombrie 1963. Constituția promulgată la acea dată a creat postul de prim-ministru care a fost ocupat de David Jawara, liderul lui Progressive Party — partid ce a obținut majoritatea mandatelor parlamentare în alegerile din mai 1962 (19 mandate din 32). Restul mandatelor în Camera Reprezentanților sînt deținute de United Party — 13, și Democratic Congress Aliance — 1.

În cursul recentei conferințe de la Londra, primul-ministru David Jawara a prezentat un raport cuprinzînd propuneri privitoare la acordarea independenței Gambiei. Conform acestor propuneri, a căror acceptare a fost consemnată în comunicatul final dat publicității la încheierea conferinței, urmează ca Gambia să fie proclamată stat independent în februarie 1965. Noul stat va fi o monarhie avînd în frunte pe regina Angliei, reprezentată la Bathurst de un guvernator general. Totodată Gambia va deveni cel de al 21-lea membru al Commonwealthului după Malta și Zambia (Rhodesia de nord) a căror independență va fi proclamată în cursul acestui an. În raportul prezentat la conferință de către David Jawara s-a propus ca viitorul parlament, cuprinzînd 32 de deputați aleși și un anumit număr de membri numiți de guvernatorul general, să fie format numai din cetățeni de naționalitate gambiană, ceea ce corespunde pe deplin actualei componențe a populației.

Conferința de la Londra a abordat în cursul desfășurării sale și o serie de probleme în legătură cu relațiile dintre Gambia și singurul ei vecin, Senegalul. Problema relațiilor dintre cele două țări, care include în ultima instanță ideea uniunii într-un singur stat a Gambiei și Senegalului, a stîrnit în ultimul timp multe discuții și luări de poziție pro și contra, în special în rîndul forțelor politice gambiene. Acestei probleme, a Senegambiei, i-a consacrat un vast raport (dat publicității la 15 iunie a.c.) un grup de experți trimis de secretariatul O.N.U. pentru a analiza la fața locului situația și a trage concluzii adecvate.

Raportul grupului de experți O.N.U. condus de olandezul van Mook, care s-a deplasat pentru aceasta timp de două luni în Africa, propune în vederea unificării într-un singur stat — Senegambia, ca primă etapă, formarea unei federații — a celor două state, Senegal și Gambia sau, pentru început, un tratat bilateral care să prevadă : reprezentare internațională comună, organizare comună a forțelor armate de apărare și un organism comun în scopul armonizării politicii comerciale și vamale, a facilitării deplasărilor locuitorilor celor două țări dintr-o parte în alta și a elaborării de proiecte comune pentru dezvoltarea economică.

Propunerile grupului de experți O.N.U. au fost primite în mod favorabil de partidul de guvernămînt condus de primul ministru Jawara. Ele sînt apreciate și de cercurile conducătoare din Senegal. Pe această linie, recent, între Gambia și Senegal au fost încheiate acorduri de cooperare în domeniul afacerilor externe și apărării. Partidele de opoziție din Gambia resping însă ideea uniunii cu Senegalul susținînd stabilirea de către noul stat independent a unor legături mai strînse în primul rînd cu fostele colonii engleze din Africa de vest : Nigeria, Sierra Leone.

Disputa în problema uniunii Gambiei cu Senegalul a provocat discuții între reprezentanții partidului de guvernămînt și cei ai opoziției chiar și la conferința de la Londra. Specificarea în comunicatul final a faptului că guvernul britanic își exprimă satisfacția cu privire la progresul realizat în domeniul relațiilor senegalo-gambiene și în legătură cu „intenția guvernului Gambiei de a continua examinarea problemelor destinate să asigure o asociere mai strînsă între cele două țări, a constituit unul din motivele refuzului lui Pierre Sarr N'Jie, liderul opoziției, de a semna acest document al conferinței și de a participa la ședința de închidere". În cursul unei conferințe de presă, în care s-a pronunțat împotriva hotărîrii guvernului britanic de a acorda independență Gambiei înainte de a se ține noi alegeri pentru parlamentul gambian, N'Jie a criticat cu tărie ideea uniunii cu Senegalul. El a afirmat că poporul gambian ar fi potrivnic tendinței de a uni Gambia cu Senegalul.

Cu toate că Progressive Party deține majoritatea în Camera Reprezentanților, influența partidelor din opoziție și în special al lui United Party condus de N'Jie, nu poate fi ignorată. La rîndul lor, aceste partide dețin majoritatea în consiliul orașului Bathurst (12 mandate față de 3).

În ciuda disputelor politice interne, cucerirea independenței de stat constituie fără îndoială o victorie importantă a poporului din Gambia ca și a întregii mișcări de eliberare africane. Urmează însă ca această independență să fie consolidată, să-și dovedească realitatea în toată accepțiunea cuvîntului.

I. CRĂCIUN

URMĂTOARELE 100 DE ZILE

„Ce-a spus Goldwater" este sau ar putea fi titlul culegeriii de 565 de pagini dactilografiate, întocmită într-un termen record (au început să lucreze în ajunul încheierii convenției republicane) de 10 specialiști și 35 de cercetători voluntari, la cererea Comitetului național al partidului democrat. Deocamdată există numai patru exemplare din această carte, care nu figurează în catalogul bibliotecii Casei Albe, dar a fost văzută de reporteri pe biroul președintelui Johnson. Se spune că este destinată să furnizeze președintelui Johnson argumente în campania electorală, care va începe oficial abia după convenția partidului democrat (24 august). Practic, însă, grupul Goldwater, dorind să profite de senzația stîrnită de alegerea convenției republicane, acționează ca în plină campanie.

Mai sînt aproximativ 100 de zile pînă la alegeri. *New York Herald Tribune* apreciază că președintele Johnson nu va avea decît de cîștigat dacă, așa cum a făcut și pînă acum, nu va coborî la nivelul pe care Goldwater vrea să-l impună dezbaterii. Au și început atacurile personale. La Dallas, cel mai nou „best seller" este cartea „Un texan îl privește pe Johnson", scrisă de Evetts Halog, „un extremist de dreapta chiar după standardele texane" *(New York Herald Tribune)*. Toate calomniile și bîrfelile la adresa președintelui concentrate în această cărțulie sînt destinate instruirii agitatorilor republicani. Există anume norme de conduită pe care candidații la președinția Statelor Unite și susținătorii lor sînt îndeobște ținuți să le respecte, ca făcînd parte din tradiția bipartizanismului. Neobișnuita virulență a campaniei republicane de anul acesta le ignoră.

În această atmosferă, candidatul republican a făcut cunoscut prin purtătorul de cuvînt al partidului său, Jack Westland că este „gata, dispus și în stare" să susțină o dezbatere televizată cu președintele. Secretarul de presă al Casei Albe, George Ready a răspuns: „Problema nu poate fi luată în considerare înainte de începerea campaniei". El a reamintit că, numai cu cinci luni în urmă, Goldwater declarase că președintele Statelor Unite n-ar trebui să participe la nici o dezbatere publică. Ziarul *New York Times*, apropiat de partidul democrat, ne informează că unii consilieri ai președintelui îl sfătuiesc să nu accepte propunerea lui Goldwater pentru că o discuție în fața camerelor televiziunii l-ar plasa implicit pe senator aproape pe o poziție de egalitate cu președintele. Alt argument al acelorași consilieri este că, în fond, nu e important care dintre candidați obține mai multe succese de suprafață într-o confruntare directă cînd, în realitate sînt în joc probleme ca atitudinea față de război și pace sau atitudinea față de drepturile civile.

Walter Lippmann consideră că principalul punct de dezacord între cei doi candidați derivă din întrebarea: „Trebuie să ne apropiem sau dimpotrivă ne putem îndepărta de o încercare a puterilor, pe plan nuclear, cu Uniunea Sovietică?" „Administrația Johnson, apreciază el, pornește de la premisa fundamentală că ne putem îndepărta de războiul termonuclear, și că aceasta ne lasă să ne preocupăm de sarcinile interne nerezolvate, pe care nu ne mai putem permite să le neglijăm". Goldwater, însă, ar fi dispus să se joace cu focul războiului.

Iar „brinkmanship"

Este ceea ce a afirmat el însuși într-un interviu acordat revistei münchencze *Revue*. El a readus în vocabularul politic american cuvîntul „brinkmanship", folosit pentru prima oară de Dulles într-un interviu acordat în 1956 revistei *Life*. De atunci, acest cuvînt compus pornind de la „brink" (marginea unei prăpastii, mal abrupt) a dobîndit o glorie tristă ca simbol al politicii aventuriste „echilibristica pe marginea prăpastiei războiului".

— Trebuie să te arăți totdeauna gata să arunci orice în joc dacă vrei să fii respectat, i-a spus Goldwater ziaristului vest-german Holzer, de la *Revue*.

— Nu înseamnă oare aceasta a duce o politică „pînă pe marginea prăpastiei războiului?"

— Ba da, nu este respectat decît cel care spune clar — atunci cînd este necesar — că este hotărît să meargă pînă la capăt. Este politica pe care țara dv. a urmat-o cu succes în ultimii 1 000 de ani, a continuat el adresîndu-se ziaristului german.

În sfîrșit, Goldwater a ținut să precizeze că ideile sale politice seamănă cu cele ale fostului secretar de stat John Foster Dulles.

Dintre reacțiile produse de această profesiune de credință o vom cita doar pe cea exprimată într-un editorial al ziarului *New York Herald Tribune*, care atrage atenția că Goldwater a exprimat aceleași idei într-un interviu recent: „Dl Goldwater a spus în *Der Spiegel* că prin «brinkmanship» înțelege că politica externă a țării noastre nu trebuie să se teamă de război. Ne întrebăm dacă acest candidat republican își dă seama ce cuvînt primejdios este «brinkmanship»; că el a pricinuit multe necazuri președintelui Eisenhower și că pentru cei mai mulți dintre aliații Americii el înseamnă aventurism și, de aceea, trebuie mînuit cu multă grijă. Chiar dacă acceptăm că trebuie să stai ferm pe marginea prăpastiei războiului cînd acest lucru este inevitabil, nu e mai puțin adevărat că marginea prăpastiei nu este locul potrivit pentru o reuniune politică". Ne amintim că, înainte de convenția republicană, președintele Johnson propusese candidaților prezumtivi ai opoziției să le pună la dispoziție materiale strict secrete referitoare la politica externă americană. Singurul care a refuzat să le primească a fost Goldwater. Continuă și acum să refuze, pentru a nu fi „legat" de obligația de a ține seama de datele confidențiale și totodată de a nu le dezvălui. Îi este cu atît mai ușor să facă acest lucru cu cît, după cum arăta mai de mult *New York Herald Tribune*, în cercurile oficiale există convingerea că Goldwater, care este general de aviație în rezervă, e informat în taină de unii militari suspuși. Totuși, presiunile exercitate în propriul său partid pentru a-l determina să renunțe la declarații ce pot produce consternare nu rămîn fără efect. Primul rezultat este consecventa dezicere de propriile sale declarații. A tăgăduit interviul din *Revue* (dar nu și pe cel din *Der Spiegel*). Practica aceasta a devenit o regulă la Goldwater care, pînă acum, pentru a ne referi la presa americană, a afirmat că i-au denaturat spusele în diverse împrejurări *New York Times*, *Washington Post*, *San Francisco Chronicle*, Walter Lippmann, Stewart și Joseph Alsop, Roscoe Drummond, Marquis Childs și posturile de radio ținînd de Columbia Broadcasting System.

Fără a se referi direct la Goldwater, responsabilii politicii externe americane au grijă să precizeze în ce măsură se distanțează de el. După redescoperirea „brinkmanship"-ului, secretarul de stat,

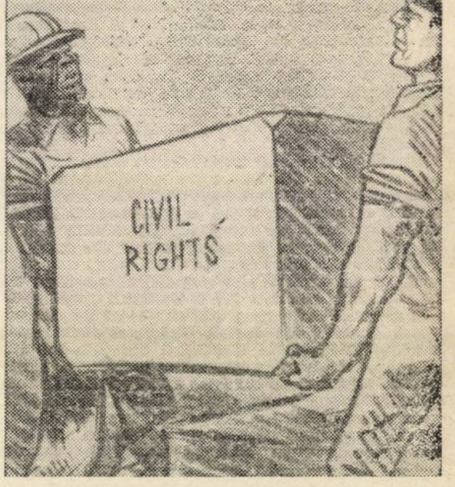

„E nevoie de amîndoi pentru a o urni din loc"

(Din The St. Louis Globe)

Dean Rusk, a spus că preferă „o politică de prudență, răbdare, judecată și sobrietate care să permită supraviețuirea rasei umane".

În sfîrșit, președintele Johnson, salutînd Tratatul de la Moscova la un an de la semnarea lui și enumerîndu-i avantajele pentru poporul american și pentru întreaga omenire, a amintit că patru cincimi dintre democrații și trei sferturi dintre republicanii din Senat au votat în favoarea lui. Toată lumea știe că Goldwater a făcut parte din celălalt sfert.

Ceea ce remarcă ziariștii este că guvernul acționează nu pe baza unui program pînă în noiembrie, ci pornind de la premisa că va putea continua pe liniile stabilite. „Dl Johnson, scrie James Reston, este sigur că va conduce politica externă încă patru ani. După părerea lui, Goldwater ar trebui să înfăptuiască un adevărat miracol pentru ca să-l înlăture: să-i păstreze pe toți alegătorii republicani, să cîștige majoritatea independenților și să atragă un număr substanțial de democrați. Cei ce au avut acces în ultimul timp la președinte l-au găsit liniștit și plin de încredere. El este ferm convins că pînă în noiembrie nu vor interveni schimbări

fundamentale şi că, după aceea, va putea să continue înaintarea spre un viitor pozitiv".

În acest context, săptămîna trecută a apărut cartea lui William Fulbright „Old Myths and New Realities" (Mituri vechi şi realităţi noi), în care sînt dezvoltate cele mai recente cuvîntări ale senatorului democrat. Lucrarea porneşte de la ideea că Statele Unite „trebuie să depăşească mentalitatea războiului rece, să se descotorosească de ideile nerealiste şi să contribuie la crearea pe plan mondial a unei stări de spirit care să prefere pacea războiului".

Fulbright scrie că Statele Unite au prilejul „de a încerca să construiască un fundament mai puternic pentru securitatea lor naţională decît ar putea oferi vreodată armamentele. Acest prilej poate fi oferit de o politică de încurajare a dezvoltării unui sistem de contacte paşnice şi civilizate între noi şi ţările comuniste".

„Reţetă de dezordine"

— Poate că vi se va părea absurdă întrebarea — i-a spus Edward Folliard de la *Washington Post*, pe aeroportul din Chicago — dar nu credeţi cumva că v-aţi putea întîlni cu candidatul democrat pentru a elabora un acord oarecare de natură să prevină atîtarea tensiunii rasiale, un apel pentru o Americă paşnică ?

— Cred că e o idee foarte bună. Mi-a trecut şi mie prin minte, a răspuns, cu promptitudinea lui obişnuită, Goldwater.

Aceeaşi întrebare i-a fost pusă ulterior de Folliard preşedintelui Johnson, la o conferinţă de presă televizată. Iată răspunsul :

— Nu cred că vreo problemă care frămîntă poporul poate fi eliminată din campanie. Sînt încredinţat că toţi bărbaţii şi toate femeile au dreptul la posibilităţi egale, pentru a putea fi judecaţi după meritele lor, nu în funcţie de unele bariere artificiale. În măsura în care vederile senatorului Goldwater sau ale partidului republican se deosebesc de ale mele, vor fi, fără îndoială, discuţii. Eu, unul, dacă voi candida, voi discuta chestiunea.

A urmat o întîlnire de 16 minute Johnson-Goldwater şi un comunicat : „Au fost trecute în revistă măsurile luate pentru a preveni incidentele rasiale. Senatorul Goldwater şi-a exprimat punctul de vedere că încordarea rasială trebuie evitată. Amîndoi au fost de acord cu acest punct de vedere".

În aceeaşi noapte, ciocnirile violente din Harlem erau urmate de incidente similare la Rochester, în statul New York. Goldwater şi cei din jurul său jubilau. La Atlanta, Marele Dragon al Ku-Klux-Klan-ului, Calvin Crag, declara că-l va sprijini necondiţionat pe candidatul republican. La New York, observatorii politici şi liderii negri trăgeau semnalul de alarmă : Goldwater provoacă într-adins confuzie. El preferă să nu se vorbească despre drepturile civile, ci despre aşa-zisele drepturi ale statelor, pe care el le-ar apăra împotriva puterii federale. O face, însă, într-un mod care incită într-adevăr la violenţă. „Încordările rasiale trebuie firește să fie evitate, aşa cum au spus d-nii Johnson şi Goldwater, dar problema drepturilor civile nu poate şi nu trebuie să fie evitată, scrie *New York Times*. Este, de fapt, cea mai importantă problemă internă care stă astăzi în faţa ţării".

Walter Lippmann precizează în *New York Herald Tribune* : „Politica lui Goldwater deschide perspectiva unor dezordini fără sfîrşit. Dacă luăm în considerare votul lui Goldwater împotriva legii drepturilor civile, platforma republicană şi alianţa cu rasiştii din sud, observăm următorul fenomen : supapa de siguranţă este nu numai împinsă ci şi legată, pentru a nu se mai închide. A interzice protestele şi a tăia speranţele într-o înlăturare a nedreptăţilor reprezintă o reţetă de dezordine".

Înainte de izbucnirea tulburărilor din Harlem, ziarul *New York Times* a întreprins o anchetă pentru a stabili cauzele tensiunii rasiale care se presimţea. Cei patru reporteri ai ziarului şi specialiştii în sondaje care i-au ajutat au ajuns la următoarea concluzie : negrii din New York sînt nemulţumiţi, în primul rînd, de greutăţile economice provocate de slujbele prost plătite la care au acces, de preţurile ridicate şi de salariile mici ; în al doilea rînd, se plîng de problema locuinţelor ; în al treilea rînd, de problema criminalităţii şi în al patrulea rînd de dificultăţile pe care le întîmpină în materie de învăţămînt. Dezarmaţi în faţa provocărilor unor elemente extremiste şi a brutalităţii unor poliţişti, negrii care au participat la manifestaţiile din ultimele săptămîni au fost antrenaţi — împotriva voinţei şi intereselor lor — într-un vîrtej care ameninţa să devină primejdios. Este ceea ce au subliniat liderii a şase mari organizaţii ale populaţiei de culoare întruniţi la sfîrşitul săptămînii trecute la New York. În comunicatul pe care l-au publicat după reuniune se spune : „Problema rasială a fost introdusă în campania electorală de forţele lui Goldwater. Senatorul însuşi şi-a reafirmat poziţia potrivit căruia problemele legate de drepturile civile trebuie să rămînă de competenţa statelor. Este un limbaj pe care orice negru american îl va înţelege perfect".

Pînă la alegeri, au hotărît liderii negri, efortul principal urmează a fi rezervat acţiunilor politice îndreptate împotriva lui Goldwater. Respingînd colaborarea cu organizaţiile extremiste, liderii negri au ţinut să atragă atenţia în mod explicit asupra deosebirii ce trebuie făcută între tulburările din ultimul timp, care pot aduce prejudicii cauzei integrării, şi manifestaţiile integraţioniste deplin justificate.

În mai puţin de o săptămînă, liderul populaţiei de culoare, Martin Luther King, a conferit de trei ori cu primarul New York-ului, Robert Wagner, în legătură cu măsurile care ar trebui luate pentru a elimina cauzele conflictelor. „Daţi slujbe tinerilor, albi şi negri, şi tensiunea rasială se va atenua, ba chiar va dispare" — i-a declarat dr. King primarului.

Negrii americani nu vor vota niciodată pentru Goldwater. Este un lucru asupra căruia toţi comentatorii sînt de acord.

Ce alte elemente se pot discerne în tabloul repartiţiei forţelor politice ?

Ora regrupărilor

— Ken, dacă nu-l sprijini pe Goldwater n-ai să mai pui niciodată piciorul într-un club republican.

Ultimatumul în termenii de mai sus a fost prezentat senatorului republican Kenneth Keating de trei lideri ai partidului său. *(New York Times)*. El a urmat condamnării de către Keating a poziţiei lui Goldwater în problema controlului asupra armelor nucleare.

— Naţiunea noastră nu-şi poate permite să lase pe seama comandanţilor militari hotărîrile asupra folosirii armelor nucleare, spusese Keating într-un interviu televizat. Totodată, Keating a făcut cunoscut că nu mai contează pe sprijinul partidului republican în campania pe care urmează s-o ducă pentru realegerea sa ca senator al statului New York.

Keating nu este singurul republican care s-a dezis în ultimele zile de Goldwater. Senatorul Jacob Javits a făcut cunoscut că nu va fi alături de Goldwater, ţinînd seama de „refuzul lui şi al celor din jurul său de a accepta chiar şi cele mai rezonabile amendamente la platforma electorală în probleme naţionale grave ca drepturile civile, extremismul şi controlul prezidenţial asupra armelor nucleare". Alte defecţiuni : senatorii J. Glenn Beal şi Clifford Case, membrii Camerei reprezentanţilor Stanley Tupper şi James Fulton, guvernatorul statului Maine, John Reed, primarul oraşului Baltimore, Theodore Mc.Keldin. Lista tinde să se lungească. Pentru a evita o dizidenţă periculoasă, Goldwater a anunţat că între 12 şi 15 august la locuinţa fostului său adversar de scurtă durată, Scranton, va avea loc o întîlnire a liderilor republicani cu participarea lui Eisenhower şi al lui Nixon, cu scopul „de a vindeca rănile deschise înainte de convenţia republicană şi în timpul ei" *(New York Times)*.

Partidul republican nu subestimează faptul că una este să cucereşti voturile a 1 308 delegaţi, politicieni de profesie, şi cu totul altceva este să influenţezi 70 de milioane de alegători.

Partidul guvernamental a fost ferit de zguduiri asemănătoare cu cele prin care a trecut partidul de opoziţie. În momentul de faţă, Goldwater consideră că poate conta pe cei calificaţi de el cu cîtăva vreme în urmă drept „americanii uitaţi" (rasiştii din sud, businessmenii de mică anvergură, muncitorii nesindicalizaţi şi micii fermieri) ; partidul democrat se bizuie în special pe largile categorii de cetăţeni americani interesate în realizarea „programului de bunăstare" preconizat de Administraţie. De aceea, preşedintele Johnson a indicat liderilor democraţi să pună accentul în campania electorală viitoare pe „problema slujbelor, a prosperităţii, a unui viitor bun".

Printre problemele care rămîn deschise pînă la convenţie un loc destul de important ocupă cea a candidatului la funcţia de vicepreşedinte. Preşedintele a făcut cunoscut că nu va lua pe „ticket"-ul său pe nici unul din membrii guvernului.

Acum se apreciază că cele mai multe şanse de a deveni coechipierul lui Johnson aparţin senatorului Hubert Humphrey. Unul dintre principalele lui atuuri este îndelungata sa experienţă în Congres.

Atitudinea rezervată manifestată de liderii partidului democrat este bine apreciată de comentatorii americani, prin contrast cu zgomotoasa intrare în scenă a candidatului republican. Ei au însă o singură îndoială : nu este oare posibil ca partidul democrat, întîrziind începerea propriei sale campanii, ceea ce reprezintă o subapreciere implicită a lui Goldwater, să facă aceeaşi greşeală ca şi liderii republicani moderaţi care l-au desconsiderat pe senator înainte de convenţia de la San Francisco ?

Felicia ANTIP

PRIN UNGARIA

În impresiile de drum ale acelora care vizitează o țară străină, capitala acesteia ocupă, de regulă, un loc important. Este explicabil, deoarece, limitat de timp, călătorul are posibilitatea de a veni în contact — într-un răgaz scurt — cu o imagine concentrată a vieții și obiceiurilor din țara respectivă. Poate chiar acesta este motivul pentru care, din cele două săptămîni pe care le-am petrecut în R.P.Ungară, nouă zile i-au fost rezervate Budapestei, inima Ungariei socialiste.

Această proporționare a calendarului călătoriei este explicabilă în cazul de față și pentru că din populația de aproape 10 milioane de oameni a Ungariei, 1 920 000 de oameni trăiesc la Budapesta. Cifră care, la rîndul ei, lămurește în mare măsură faptul că aproape jumătate din producția industrială a țării o dau fabricile și uzinele din capitală.

Budapesta este denumită și „perla Dunării". Într-adevăr, farmecul acestui mare și frumos oraș este legat nemijlocit de Dunăre. Se spune, și nu fără temei, că bătrînul fluviu desparte, dar și unește, cele două mari părți ale capitalei: Buda, orașul vechi, cățărat pe un munte tocit de vreme, plin de mărturii care evocă trecutul, chiar foarte depărtat, al acestei așezări, și Pesta — orașul relativ nou, întinzîndu-se mai mult pe șes, în care predomină imaginile citadine moderne. Cele 8 poduri care leagă Buda de Pesta înlesnesc unirea celor două părți ale orașului pe mai multe planuri (economic, administrativ etc.), ceea ce reiese și din numărul de aproape 300-400 000 de oameni care circulă zilnic pe aceste poduri. Cel mai vechi dintre ele este Lánchid (Podul de lanțuri), construit în secolul trecut; al nouălea și cel mai modern, care va fi dat în curînd în folosință — Ersébethid, este o construcție ingenioasă. Suspendat pe cabluri de oțel, podul acesta este lung de 378 metri, avînd o lățime de 27 metri. Cînd ne aflam în Budapesta, tocmai erau în curs operațiile de verificare a rezistenței construcției. Ea este o nouă dovadă a vredniciei cu care locuitorii orașului au refăcut Budapesta, crunt distrusă în timpul celui de al doilea război mondial. Hitleriștii au aruncat în aer toate podurile peste Dunăre, au distrus cu sălbăticie monumente arhitecturale de mare valoare, sute de mii de locuințe.

Astăzi urmele acestor distrugeri nu se mai văd. De pe muntele Gellert, panorama orașului îți apare pe un vast „ecran lat", cuprinzînd o așezare în care, peste griul patinat al construcțiilor vechi, se suprapune, în tot mai multe locuri, coloritul viu al noilor cartiere. Am vizitat cîteva din acestea. Cartierul „Maria Valeria" de pildă, care se numea în urmă cu 20 de ani „cartier muncitoresc". Pe atunci era o supraaglomerare de mii de cocioabe, barăci, hrube fără lumină, fără soare, focar de mizerie și boli. Denumirea lui — „Maria Valeria" — venea de la numele unei ducese. Cei care au agățat blazonul unui nume aristocratic peste tabloul deprimant al vieții din acest cartier au dat fără voia lor o caracterizare cum nu se poate mai potrivită „grijii" pe care o manifestau grofii și conții față de oamenii muncii.

În acest cartier a trăit mai mulți ani marele poet Jozsef Attila, care a surprins în versuri admirabile tragedia vieții celor care populau cartierul „Maria Valeria": *„Așa trăiesc. Și-n noapte după muncă / Dorm buluc zdrobiți de oboseală / Într-un bordei, pe care curge-adîncă / Înconjurînd pereții, umezeala"*.

Bordeiele, tuberculoza, focarele de infecție au dispărut azi din acest cartier. Este de fapt *alt* cartier. Cu blocuri noi, tinere, cu geamuri multe, cu mii de geamuri de care barăcile din „Maria Valeria" erau de cele mai multe ori lipsite, cu scuaruri pentru copii și cu alte multe dovezi ale grijii pentru om. Și cum cartierul este altul, desigur că nici numele vechi nu i s-a mai potrivit. Cartierul „Maria Valeria" nu mai există. Există cartierul „Jozsef Attila"... Pînă în 1965, în acest cartier vor fi date în folosință 10 000 apartamente în blocuri de beton cu trei pînă la opt etaje, școli, șase grădinițe, restaurante și magazine.

Zeci de blocuri noi apar și în alte cartiere ale Budapestei ca: „Ernst Thälmann", „Pestlőrinc" (unde pînă la sfîrșitul anului 1965 vor fi date în folosință 2 700 apartamente) etc. În planul pe 15 ani de construcții de locuințe se prevede ca în capitală să se construiască noi cartiere muncitorești.

Imaginînd viitorul, Iozsef Attila scria că el este vestit de aurora furnalelor și a cuptoarelor de oțel, înțelegînd prin această imagine forța clasei muncitoare, capacitatea ei de a transforma viața după idealurile sale nobile de dreptate și progres. Viitorul pe care l-a imaginat poetul este astăzi prezentul. Lui îi aparțin și fabricile și uzinele noi

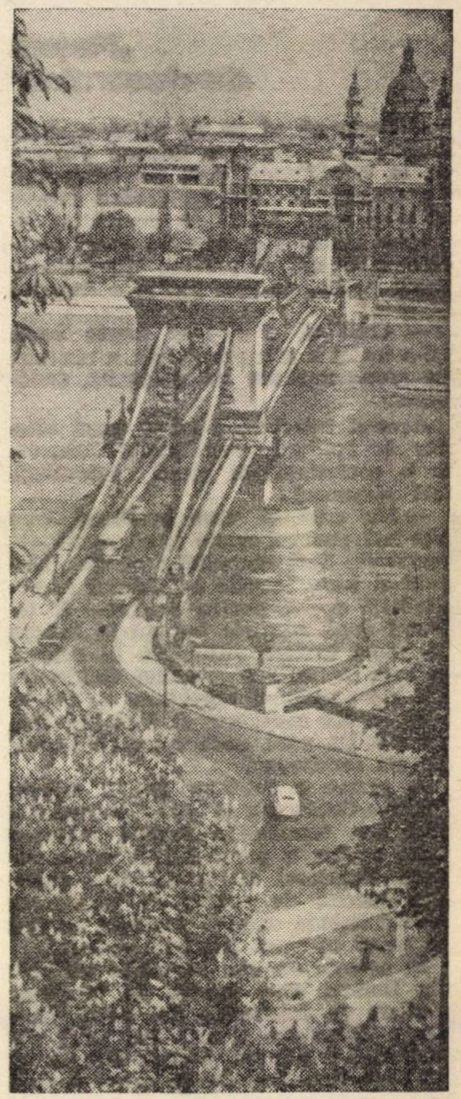

Budapesta: podul de lanțuri

din Budapesta, și noile cartiere muncitorești și podurile de peste Dunăre...

Noaptea, Dunărea este oglinda în care se răsfrînge fața de azi a orașului întinerit, și privindu-i undele în care se reflectă puzderia de lumini, parcă aștepți să răsară din palatele apelor sale nimfa care l-a îndrăgit pe Ianoș Viteazul, eroul unui vestit poem al lui Petőfi Șandor. O plimbare noaptea pe malurile Dunării predispune la asemenea gînduri. Citisem, înainte de a veni la

Budapesta, că arheologii au descoperit în aceste ținuturi dunărene o placă de piatră cu o imagine în relief datînd de peste 2 000 de ani. În această imagine, ilustrînd supunerea panonilor de către împăratul roman Augustus, Dunărea este personificată într-un zeu ferecat în lanțuri. Reflecțiile te duc la gîndul că pînă cu vreo 20 de ani în urmă aceste lanțuri — simbol al asupririi poporului — nu au ferecat numai imaginea zeului păstrat într-un muzeu din Viena... Iar verigile lui au plesnit definitiv atunci cînd au fost zdrobite de cei în forța cărora poetul Attila vedea viitorul țării.

Astăzi, Dunărea curge slobodă. În apele ei, bătrînul oraș danubian își oglindește chipul cu trăsăturile întinerite.

Tinerețea unor orașe

După ce părăsisem Budapesta, intrînd în cîmpia largă dinspre sud, ni s-a povestit despre o interesantă iluzie optică pe care o poți încerca cîteodată străbătînd aceste șesuri botezate „pusta Ungariei". Este un fel de „fata morgana" (i se spune și *delibab*): datorită luminii în păturile de aer încins, călătorului care umblă pe arșiță prin aceste ținuturi îi apare brusc imaginea unui lac, a unor castele și chiar a unor orașe întregi. Mi-ar fi plăcut să zăresc *delibabul* însă nu am avut prilejul sau poate receptivitatea necesară. Dar, la vreo oră după ce am părăsit Budapesta, în plin cîmp mi s-au înfățișat dintr-o dată contururile unui orășel. Nu era *delibab*, ci unul din cele mai noi orașe ale Ungariei: Dunaujváros, al cărui act de naștere a fost semnat de constructorii socialismului. Data actului — 1949. Data construirii primei străzi — 1951. I s-a dat numele de „1 Mai", simbol al muncii victorioase.

Astăzi, Dunaujváros este un oraș în toată puterea cuvîntului. La vîrsta maturizării a ajuns atunci cînd combinatul metalurgic de aici a dat primele tone de oțel și laminate. Combinatul de la Dunaujváros are două furnale de 700 mc fiecare, 4 cuptoare Martin, o fabrică de cocs cu o capacitate de 2 000 tone pe zi, un laminor la cald care produce anual 400 000 tone laminate. Acestuia i se adaugă construcția unui laminor la rece.

Locuitorii noului oraș de pe Dunăre îți vorbesc despre el cu satisfacție și mîndrie justificată. Justificată și firească, deoarece biografiile lor se identifică în întregime cu biografia orașului. Trăsătura lui dominantă este tinerețea.

Un adevărat frate-geamăn al Dunaujváros-ului este Kazincbarcika, situat nu departe de Miskolc. Tinerețea locuitorilor săi — a căror vîrstă medie nu depășește 29 ani — îți vorbește parcă de la sine despre istoria scurtă dar plină în evenimente a orașului. Ne-o relatează în cuvinte simple dar cu o adîncă semnificație una din gazdele noastre, tovarășul Ujvari.

Construcția orașului Kazincbarcika a început în 1950, pe locul a trei comune și al unei colonii de mineri, însumînd în total 4 800 de locuitori. În decurs de numai cinci ani, prin munca harnicilor constructori au fost date în folosință cîteva mari întreprinderi industriale, s-au ridicat zeci de blocuri moderne. Pe harta țării apăruse un nou oraș, în care trăiesc acum peste 25 000 de locuitori, dintre care marea majoritate lucrează în mine, uzine și fabrici.

Combinatul chimic din Kazincbarcika este unul din obiectivele importante ale industriei chimice maghiare. Muncitorii fabricii de îngrășăminte azotoase din cadrul combinatului ne vorbesc despre îndeplinirea cu succes a planului de producție pe primul semestru al acestui an, despre perspectivele de dezvoltare a combinatului. Potrivit prevederilor, în anii următori se vor construi noi uzine chimice, în care scop pînă în 1968 vor fi alocate 3,4 miliarde forinți. O termocentrală care furnizează o cantitate de energie egală cu întreaga producție de energie electrică a Ungariei din 1937, o uzină de condiționare a cărbunelui (care prelucrează circa 140 vagoane de cărbune zilnic), o fabrică de panouri prefabricate mari etc. completează tabloul întreprinderilor industriale construite în Kazincbarcika.

Orașul devine tot mai frumos și mai modern. Pînă în anul 1964 au fost construite în Kazincbarcika circa 5 500 de apartamente. Avîndu-se în vedere creșterea continuă a populației — potrivit unor calcule în 1970 va fi de 38 — 40 mii oameni — se prevede ca în următorii 5-6 ani să se construiască încă 3 200 apartamente.

Realizările din domeniul învățămîntului și culturii întregesc imaginea noului oraș socialist. În Kazincbarcika s-au construit numeroase școli cu zeci de săli de clasă, cinematografe, o bibliotecă publică, s-au amenajat parcuri etc. În anul școlar trecut în școlile medii și superioare din oraș au învățat peste 5 000 de elevi iar cursurile serale și fără frecvență au fost urmate de circa 1 300 de persoane. Un număr tot mai mare de familii au aparate de radio și televizoare. În anul 1963 din biblioteca orașului au fost date cu împrumut peste 100 000 de volume.

Dacă în multe domenii cifrele indică o vechime mai mare sau o vîrstă mai înaintată, în cazul celor două orașe ele semnifică tinerețe, înnoiri.

Străzile din Miskolc

Miskolc este unul din cele mai vechi orașe ale Ungariei. Ca mărime — al doilea după Budapesta. Acestea le știam despre el și înainte de a-l vizita. Așezarea lui curioasă a fost însă o surpriză. Orașul este mai degrabă lung decît lat. E ca un brîu lung de circa 30 km, bătut cu castele, biserici, case memoriale vechi, parcuri, grădini, monumente. Puterea populară i-a adăugat orașului podoabele cele mai de preț. oțel și fontă, cu o producție potrivită după ritmurile cerute de construirea socialismului.

Gazdele noastre ne împărtășesc multe lucruri interesante referitoare atît la vechile tradiții culturale ale orașului cît și la dezvoltarea lui multilaterală în anii din urmă. Aflăm că la Miskolc a luat ființă în 1823 primul teatru cu stagiune permanentă din Ungaria.

Unele clădiri și străzi ale orașului evocă anii petrecuți în Miskolc de mari scriitori ai Ungariei ca Petőfi Șandor, Jokai Mor, Moricz Zsigmond. În oraș pulsează o viață culturală intensă. El are două teatre și 12 cinematografe. Din cei peste 150 000 de locuitori 25 000 urmează cursurile diferitelor școli iar 2 000 sînt studenți la Institutul Politehnic.

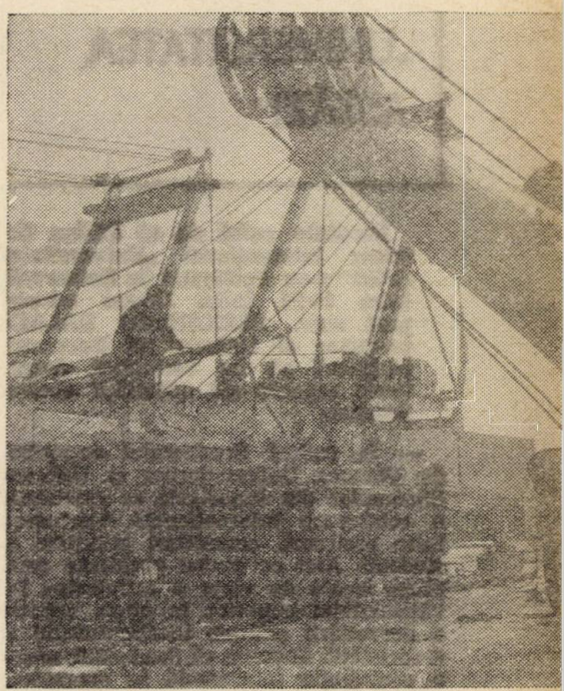

Macarale uriașe folosite în construcție

Profilul învățămîntului superior de aici este cerut de dezvoltarea industrială a orașului. Pe prim-plan se situează în acest domeniu Combinatul metalurgic „Lenin" și fabrica de mașini.

Orașul mărindu-se, întinzîndu-se mai bine-zis, veșmintele lui edilitare i-au devenit strîmte. De aici, preocuparea pentru lărgirea cartierelor și reamenajarea unora din cele vechi, pentru sistematizarea și înmulțirea căilor de circulație. Străzile sînt un indiciu, în felul lui foarte interesant, al dezvoltării orașului de-a lungul existenței sale. Cercetătorii de la muzeul de istorie al orașului au stabilit în urma unor săpături că, la înființarea sa, în secolul XIV, în Miskolc erau doar șapte străzi. În următoarele cinci veacuri și jumătate i s-au adăugat încă 540. Deci, 100 de străzi pe secol. În ultimii 20 de ani străzile orașului au crescut cu 160. Deci, 80 într-un deceniu...

Și în aceste cifre am deslușit acel ritm înnoitor al transformărilor care imprimă orașelor noi, ca și celor vechi, tinerețe și tot mai multă frumusețe.

Constantin FLOREA

Al. Balaci: al IX-lea Seminar internațional „UNIVERSITATEA ASTĂZI"

Lucrările celui de al IX-lea Seminar internațional „Universitatea astăzi" s-au desfășurat la Dubrovnik între 19-28 iulie. Ne-am adresat prof. univ. **ALEXANDRU BALACI,** prorector al Universității București, **rugîndu-l să ne vorbească despre unele aspecte ale activității acestui Seminar.**

— În cadrul Seminarului organizat de Uniunea Universitarilor și Uniunea Studenților din Iugoslavia se realizează o colaborare internațională fructuoasă între profesori, cercetători științifici și studenți. Aici se dezbat probleme complexe legate de viața și activitatea învățămîntului superior în etapa actuală a dezvoltării științei, învățămîntului și a societății. Socotim că Seminarul aduce o contribuție interesantă în discutarea unor probleme ce stau în fața învățămîntului universitar și facilitează apropierea dintre profesori și studenți din diferite țări, dezvoltînd forme de colaborare științifico-culturale.

— Ce ne puteți spune despre participarea la Seminar ?

— La Dubrovnik au fost prezenți 207 participanți dintre care 116 profesori reprezentînd 35 de țări. Printre ei s-au numărat de pildă prof. Engelbert Broda, șeful Departamentului de radiochimie al Universității din Viena, Jean Jacque Bouckaert, rectorul Universității din Gand (Belgia), Irwin Abrams, profesor de istorie (Statele Unite), Jean Coulomb, președintele centrului național de studii spațiale (Franța), Giuseppe Menatti de Francesco, președintele conferinței rectorilor universităților din Italia, Mohamed Sherif, profesor la Universitatea din Benghazi (Libia), N. I. Mohor, prorector al Universității M. V. Lomonosov din Moscova, Georgi Filipovski, rectorul Universității din Skoplje și alții.

— Care au fost temele principale ale dezbaterilor ?

— În cadrul primei teme a Seminarului, „Democratizarea învățămîntului superior", s-au discutat probleme legate de condițiile de admitere în universitate și institute de învățămînt superior, posibilitatea primirii în învățămîntul superior, forme de învățămînt superior și de învățămînt fără frecvență, despre condițiile materiale necesare democratizării învățămîntului superior. Delegația noastră de profesori a prezentat un referat despre situația învățămîntului superior în Romînia, care a fost ascultat cu o deosebită atenție.

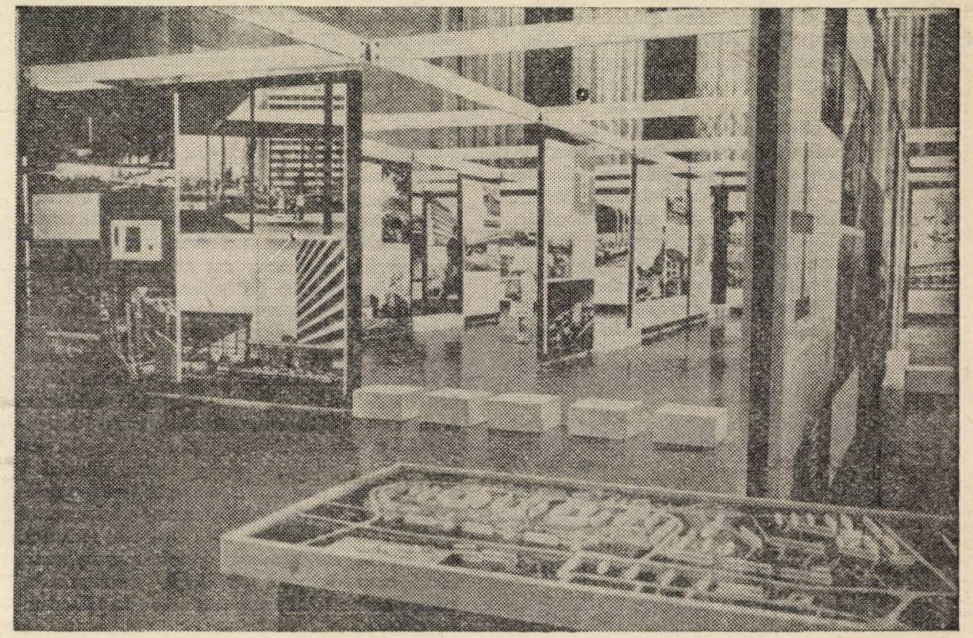

Aspect de la expoziția deschisă la Washington

Delegația de studenți a prezentat un referat la tema a doua a Seminarului, „Contribuția actuală a universităților și școlilor superioare la răspîndirea ideilor păcii".

La dezbateri s-au prezentat peste 50 de raportori. Deși punctele de vedere au fost uneori diferite sau chiar opuse, totuși s-a ajuns la anumite recomandări însemnate într-un „Proiect de recomandări" care exprimă opinia comună a participanților. S-a subliniat îndeosebi îndatorirea care revine în actualul stadiu de dezvoltare a societății, institutelor de învățămînt superior, în apărarea păcii — care reprezintă condiția sine qua non pentru progresul omenirii. În acest scop s-a propus ca fiecare institut, indiferent de specificul său, să analizeze, să coordoneze și să elaboreze planuri de activitate pentru toate problemele legate de răspîndirea ideii păcii. Din lucrările Seminarului de la Dubrovnik a reieșit că, independent de diferite sisteme social-economice, există forme de acțiune comune tuturor țărilor, și de la ele se așteaptă rezultate concrete. Vorbindu-se despre planul de studii, s-a arătat că el trebuie să conțină discipline care să îndrume știința pe făgașul păcii și să dezvolte cele mai umaniste și progresiste idei. Studenții au propus ca o zi din anul universitar să fie închinată luptei pentru pace — conștienți fiind de influența activității lor asupra opiniei publice mondiale.

În încheiere, interlocutorul nostru ne-a spus :

— Un deosebit interes a stîrnit apropiatul centenar al Universității din București, o serie de personalități manifestîndu-și dorința de a ne vizita țara cu acest prilej. Întreaga noastră delegație s-a bucurat de o primire excelentă, am avut prilejul să întîlnim pe toți rectorii universităților din Iugoslavia — și discuțiile purtate au adus un real aport la o mai bună cunoaștere a țărilor noastre.

Expoziția „ARHITECTURA ÎN R.P. ROMÎNĂ" ÎN S.U.A.

La Washington, în sala Armory este deschisă Expoziția „Arhitectura în Republica Populară Romînă", pregătită de CSCAS prin Centrul de documentare pentru construcții, arhitectură și sistematizare.

Expoziția este organizată pe o suprafață de aproximativ 700 mp și prezintă cele mai valoroase lucrări de arhitectură din R. P. Romînă : construcții industriale, de locuințe și clădiri social-culturale. În concepția organizatorilor expoziției s-a aflat ideea că realizările arhitecturale se încadrează în planurile de sistematizare urbanistică, precum și relevarea caracterului popular al arhitecturii românești.

În cadrul expoziției sînt fotografii alb-negru (exterioare, interioare, fotografii de noapte), perspective aeriene ale marilor ansambluri urbanistice, precum și machete reprezentative. Au fost de asemenea expuse o serie de planuri.

După succinta prezentare generală a țării noastre, a cadrului natural precum și a unor monumente de arhitectură și exemple de arhitectură populară care se face în introducerea expoziției, prima secțiune este dedicată ansamblurilor și construcțiilor industriale. Sînt expuse mari fotografii care înfățișează construcții din industria si-

derurgică şi metalurgică (Combinatul siderurgic Hunedoara, Reşiţa, Fabrica de ţevi Roman, Fabrica de rulmenţi Braşov, Uzina de tractoare Braşov), din industria energetică (Barajul Hidrocentralei Bicaz, Termocentralele Brazi, Luduş, Doiceşti) etc.

A doua secţiune a expoziţiei este consacrată construcţiilor de locuinţe şi social-culturale. Un mare loc ocupă prezentarea oraşului Bucureşti cu principalele monumente de arhitectură, noile cartiere de locuinţe şi clădiri social-culturale. Printre altele sînt expuse machete la scara 1 : 2000 pentru ansamblurile Balta Albă şi Drumul Taberei. Totodată, vizitatorii expoziţiei au putut lua cunoştinţă de fotografiile machetelor şi desenele de perspectivă pentru pieţele Unirii, Victoriei şi Bălcescu şi Institutul politehnic.

În aceeaşi secţiune sînt prezentate principalele realizări arhitecturale pe localităţi şi ansambluri de locuinţe ca şi dotările social-culturale pentru alte oraşe ale ţării.

În ultima secţiune a expoziţiei sînt prezentate perspectivele arhitecturii în ţara noastră.

În alcătuirea expoziţiei s-a urmărit să se releve preocuparea, modul complex în care sînt concepute ansamblurile de locuinţe din ţara noastră de la sistematizarea oraşelor pînă la proiectarea ansamblurilor de locuinţe şi a apartamentelor propriu-zise în funcţie de nevoile mereu crescînde ale oamenilor muncii, precum şi de caracterul social al vieţii moderne.

Revista „Lumea" a primit din partea d-lui Andre Racz, profesor la Universitatea Columbia (New York), următoarele :

Columbia University in the City of New York

July 22, 1964

Acum cîteva zile, la Universitatea Columbia am fost fericit să particip la inaugurarea splendidei expoziţii „Arhitectura în Republica Populară Romînă".

Am salutat această expoziţie, organizată în cadrul programului de schimburi culturale dintre Statele Unite şi Romînia. Această manifestare deosebit de instructivă constituie o dovadă reînnoită a înţeleptei planificări şi aptitudinilor creatoare ale poporului şi guvernului romîn.

Soţia mea şi cu mine ne amintim cu multă plăcere de scurta însă rodnica noastră vizită în 1962 în Romînia. Multe din realizările pe care le-am putut admira atunci sînt ilustrate acum în cadrul expoziţiei prin fotografii excelente. Documentarea impresionantă a expoziţiei face acum posibil pentru poporul american să cunoască şi să aprecieze direct progresele şi realitatea luminoasă pe care o reprezintă manifestarea organizată la universitatea noastră.

În ajunul celei de-a XX-a aniversări a eliberării ţării dv. de sub jugul fascist, doresc să-mi exprim adînca admiraţie şi să adresez un salut fierbinte de prietenie poporului romîn. Fie ca ziua de 23 August să fie amintită întotdeauna şi pretutindeni unde bărbaţii şi femeile muncesc cinstit şi se străduiesc să obţină instaurarea colaborării mondiale, înţelegerea, progresul omenirii şi pacea.

Andre Racz

Professor Andre Racz

Impresiile unor profesori americani

Un grup de profesori americani, din învăţămîntul elementar, mediu şi universitar, membri ai „Societăţii de studiu comparat privind educaţia tinerei generaţii" întreprinde o călătorie de studii în cîteva dintre ţările socialiste : U.R.S.S., R.P.P., R.P.R., R.S.F.I. şi R.P.U.

În Bucureşti au avut contacte cu conducerea Ministerului Învăţămîntului, întîlniri cu reprezentanţi ai corpului didactic şi au făcut o scurtă vizită prin ţară.

Ne-am adresat unor membri ai delegaţiei cu rugămintea de a ne relata cîteva din impresiile lor în urma acestei vizite.

A. BUEL TROWBRIDGE — profesor la Universitatea din Washington :

Sînt convins că una din căile spre pace şi înţelegere reciprocă este realizat prin contactul direct între oameni, schimbul de păreri şi experienţe. Această călătorie mi-a îmbogăţit cunoştinţele despre ţara dv. şi în întîlnirile cu profesori mi-am dat seama de realizările dv. în domeniul învăţămîntului şi de atenţia deosebită pe care o acordaţi educării tinerei generaţii. Vizita la Mamaia a fost ceva cu totul nou pentru mine. Găsesc că este minunat că poporul dv. îşi poate petrece vacanţa în astfel de staţiuni. Cu greu în trecut oamenii muncii ar fi putut visa să-şi petreacă concediul într-un astfel de loc. Impresiile mele despre Romînia sînt minunate. Poporul dv. s-a redresat foarte repede după război şi găsesc că este minunat că toţi copiii din ţara dv. au posibilitatea să meargă la şcoli. Am întîlnit la profesorii şi studenţii din întreaga lume sentimente comune. Noi iubim copiii şi credem că toată viaţa noastră este dedicată îmbogăţirii lor spirituale şi dezvoltării lor ca viitori cetăţeni care vor construi ziua de mîine şi noi dorim ca ei s-o construiască în pace, în dreptate şi în prietenie şi acestui scop îi dedicăm noi toate forţele şi sînt sigur că şi dv. procedaţi la fel.

JOHN BRUBACHER — profesor la Universitatea din Michigan :

Scopul vizitei noastre — studierea comparativă a diferitelor sisteme de educaţie, — capătă astăzi în condiţiile cooperării multilaterale între popoare un rol deosebit. Înainte de a veni am citit mult despre ţara dv. dar abia după întîlnirile pe care le-am avut aici am aflat multe lucruri noi despre sistemul învăţămîntului din Romînia. Îmi dau seama că rolul sindicatelor de profesori este aici mult mai important decît în S.U.A. şi mi se pare foarte interesant felul în care sindicatele suportă o parte din costul vacanţelor. Din punct de vedere turistic, nu am mai văzut asemenea plajă minunată ca Mamaia, iar Bucureştiul încă de la aeroport mi s-a arătat ca unul dintre cele mai frumoase oraşe. Sînt sigur că americanii şi romînii pot fi buni prieteni şi pentru aceasta trebuie să sporim contactele şi schimburile dintre ţările noastre în toate domeniile.

CECIL JOHNSON — profesor la Universitatea din Dallas :

La întîlnirea cu profesori am avut prilejul să discutăm comparativ sistemele noastre de învăţămînt şi educaţie şi am văzut că avem multe puncte comune. Doresc ca în viitor să avem mai multe contacte culturale ; de altfel ora-

Membrii grupului de profesori americani la Universitatea din Bucureşti

şul Bucureşti — remarcabil centru cultural — creează o perfectă ambianţă pentru astfel de întîlniri.

FLORENCE HEISLER — profesor la Brooklyn College — New York :

Am citit multe despre ţara dv. şi mi se pare că faceţi mari progrese în educaţie, învăţămînt şi în general în ridicarea tinerei generaţii. Aş dori să mă reîntorc aci pentru cîteva luni, să pot urmări mai îndeaproape rapida dv. dezvoltare în toate direcţiile.

HELEN WORTEN — profesor la Universitatea din Kansas :

Am avut discuţii utile cu profesori romîni. În mod deosebit m-au impresionat arhitectura dv. şi felul armonios în care îmbinaţi vechiul cu noul. Cred că o cale eficientă pentru înţelegerea între popoare sînt schimburile culturale şi pe viitor le doresc din ce în ce mai numeroase între ţările noastre.

A. D.

Din problemele actuale ale AFRICII

CIVILIZAŢIE INDUSTRIALĂ SAU CIVILIZAŢIE AGRICOLĂ?

Majoritatea ţărilor africane şi-au dobîndit independenţa. Ele trebuie să-şi rezolve acum problemele extrem de complexe ale dezvoltării lor economice. Care este locul satului în viitoarea societate africană, care vor fi relaţiile sale cu oraşul — iată una din preocupările conducătorilor majorităţii tinerelor state africane.

În Africa, 90 la sută şi adesea mai mult decît atît din totalul populaţiei trăieşte lucrînd pămîntul. Slaba productivitate agricolă era cîndva explicată de teoreticienii colonialismului prin „lenea înnăscută a ţăranului indigen". Explicaţia aceasta, lipsită de originalitate, nu poate sta în picioare. În prefaţa sa la volumul *Gîndirea politică a lui Patrice Lumumba*, Jean Paul Sartre scrie că „aceşti coloni obtuzi nu înţeleg că faimoasa «lene a indigenului», mit întreţinut în toate coloniile, este o formă de rezistenţă pasivă a unui ţăran, a unui lucrător supraexploatat". Iar profesorul Ardant, specialist francez în problemele agricole ale ţărilor slab dezvoltate, apreciază că „faimoasa resemnare seculară" este în parte „efectul unei scăderi a tonusului vital, datorită subalimentaţiei" şi că „ceea ce frînează capacitatea de iniţiativă a oamenilor este subnutriţia ei cronică".

Cum stăteau lucrurile în Africa neagră înainte de colonizare? Le-a prezentat Julius Nyerere, preşedintele Tanganicăi, într-un discurs pronunţat în 1962: „În societatea africană tradiţională toată lumea muncea. Comunitatea nu cunoştea alt mijloc de existenţă... Cu excepţia copiilor şi infirmilor, fiecare contribuia pe întreaga măsură a posibilităţilor sale la producerea bunurilor comune... Exploatatorul era, firesc, necunoscut în societatea africană tradiţională, ca şi cealaltă formă de parazit — leneşul, care consideră că are dreptul să primească, dar nu dă nimic în schimb".

Dar peste Africa a trecut colonialismul. Şi despre el încă nu se poate vorbi numai la trecut. Vînătoarea de oameni şi comerţul de sclavi au slăbit continentul sub raport demografic, dar n-au epuizat modalităţile de secătuire a resurselor lui. Fantezia colonialiştilor a inventat sistemul plantaţiilor, monocultura atît de profitabilă pentru colonialişti şi atît de dăunătoare pentru viaţa popoarelor africane. Ea a fost însoţită de misiunile creştine, de relaţiile de exploatare, de aţîţarea rivalităţilor tribale şi disensiunilor religioase. S-a pretins că prezenţa colonialismului a avut cel puţin meritul de a introduce în ţările cucerite de el civilizaţia tehnică de tip european. Ca argument principal s-a citat „echiparea" acestor ţări cu linii ferate şi şosele, cu poştă şi reţele moderne de telecomunicaţie. Realitatea? Căile ferate şi marile axe rutiere ale Africii sînt legate între ele prin... ocean. Explicaţia este, evident, de ordin colonial: primii coloni au acostat pe ţărmurile africane, au cucerit aşezările portuare ori şi-au creat propriile lor cetăţi pe coastă. De aici şi-au tăiat drumuri, mai tîrziu şosele şi căi ferate pînă la anumite puncte în interiorul continentului. Pînă la ora actuală, reţeaua feroviară africană este alcătuită din căi ferate paralele, servind fiecare o regiune dată. Şoselele, în parte neasfaltate, în parte realizate după ultimul cuvînt al tehnicii rutiere din Europa sau America, sînt extrem de costisitoare. În ultimii doi-trei ani, radioul şi televiziunea s-au dezvoltat rapid în Africa. Dar nu ca un efect al creşterii standardului economic şi social, ci ca necesitate imediată pe un continent în efervescenţă, unde presa scrisă este utilizabilă ca mijloc de comunicare doar de către o parte a populaţiei, aceea care ştie carte, infimă în raport cu masele de analfabeţi şi semianalfabeţi. Radioul şi televiziunea trebuie să înlocuiască în mare măsură ziarele, revistele, învăţătorii şi profesorii. De asemenea, în multe teritorii, unde se vorbesc graiuri fără o transcriere precisă şi fără o gramatică ştiinţific stabilită, presa vorbită este singurul mijloc de difuzare a ideilor în rîndurile populaţiei.

Cronici străvechi, ale căror relatări sînt confirmate de cercetările arheologice, istorice şi etnografice recente, stau mărturie faptului că pe continentul african au existat înainte de perioada colonială nu numai civilizaţiile rupestre, producătoare de inspirate desene pe piatră şi sculpturi, dar şi adevărate centre culturale, oraşe universitare, unde înflorirea ştiinţelor mergea mînă în mînă cu toleranţa rasială şi religioasă. Mari aşezări universitare, ca Tombuctu, de pildă, aflat în plină Africă neagră şi descris cu admiraţie de primii călători portughezi care l-au cunoscut, au fost fie silite să decadă, fie trecute prin foc şi sabie, ca, de pildă, oraşele arabe din nordul continentului.

În locul lor s-a instalat urbanismul colonial. Africa a fost împănată de oraşele-tip ale sistemului: cartierele somptuoase şi celelalte — mizerabile, fetide aglomerări de colibe de lut sau improvizaţii de gen „bidonville", alcătuind renumitele contraste exotice, atrăgătoare de turişti care, ameţiţi de coloritul îmbrăcăminţii indigenilor sau de goliciunea lor, îmbătaţi de vegetaţia luxuriantă şi de albastrul de peruzea al cerului, uită să privească în interiorul realităţii.

În marea lor majoritate, oraşele coloniale n-au o armătură industrială. Investiţiile de capitaluri au fost dirijate în cea mai mare parte către comerţ, fiind mult mai profitabilă specularea produselor agricole şi revînzarea arti-

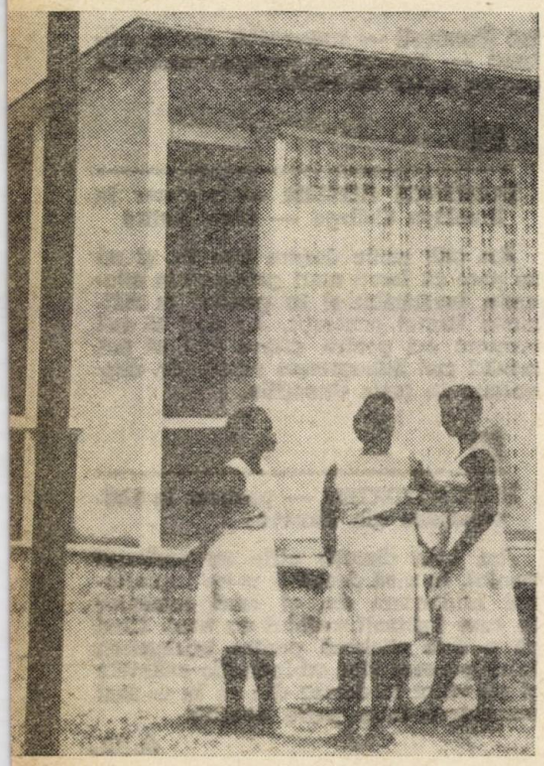

Şcoală superioară pentru fete la Accra